

PE $\frac{B}{385}$
2

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Klassivõitlus

№ 151

Jaanuar

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

PE 1489

1 9 3 3

«Külvaja» kirjastus

KLASSIVÕITLUS

151

Jaanuär

1933

Uue aasta lävel

Möödunud aasta ei toonud mingit järsku pööret, mingit otsekohest murrangut, kuid sellegipärast jääb ta määratu tähtsusega teesambana inimsoo uuemasse ajalukku.

Ei ole tarvis siin eriti alla kriipsutada, et sestsaadik, kui tekkis esimene proletaarne ilmariik, Nõukogudema, terve maailm kaheks jagunes ja see lõhenemise vahejoon maailma-ajaloo sündmustiku kesk-kohaks on jäänud, millest ei pääse mööda ükski riik oma poliitika suundamises, mille mõju tundub kõige kaugemateski ilmanurkades. Ja kui Nõukogude Liit üldse kõgu ilma tähelpaneku keskkohas seisab, siis seda enam ja eriti oli see tähelpanu keskendatud Nõukogudemaale viimaste aastate ja iseäranis möödunud aasta vältel, mil proletaarne riik lõpetas oma esimese viisaastaku, mille ülesandeks oli luua aluspõhi sotsialistliku majanduse ülesehitamiseks nii tööstuses kui põllumajanduses, otsustada seega lõpulikult „kumb-kumba“ küsimus nõukogude piirides ja muretseda tarvilikud eeldused klasside kaotamiseks järgmisel viisaastakul. Kuidas ka iganes keegi ühiskondlik kiht, avalik tegelane või häälekandja Nõukogude Liidusse suhtub, kõik nad olid sunnitud ühelhäälel tunnustama, et viisaastak vähemalt ajaloos enenagemata „eksperimenti“ — katsetust — tähendab, mille kordaminek pidi näitama, kas sotsialistlik kord on püsiv, kas plaanimajandus on teostatav, kas ühiskonda võib uutal alustel ehitada.

Kahtlemata tähendas sügavat murrangut juba seegi, et küsimus kodanlikus ilmas *nõnda* üles seati, sest sinna maani oli kodanlus uue, sotsialistliku ilma loomise võimalust üldse eitanud, loomulikult sedamööda igale „eksperimentile“ ilma mingi arutusega ette juba nurjaminekut kuulutanud, nagu tehti seda Nõukoguderiigile ta esimestel elupäevadel. Kuigi nüüdki veel eksperimendi nurjumist *taheti* näha ja ennustada, ei peetud seda ometi mitte enam absoluutselt paratamatuks, ning tunnustati „katsetuse“ ulatust ja ajaloolikku tähtsust. Ja

mida lähemale viisaastaku lõpptähtaeg jõudis, seda pinevamaks läks tähelpanu.

Möödunud aastaga lõppes see tähtaeg ja lõppes viie aasta asemel koguni nelja aastaga. Ja kaugeltki mitte kapitalistlikus ilmas igatsetud nurjumisega; vastupidi: tööstuses täideti viieaasta plaanist nelja aastaga 93,75 protsenti, ja oleks täidetud ületadeski puuduvad protsendid, kui mitte kodanliku ilma ähvardav sõjapoliitika viimasel aastal ei oleks meid sundinud osa tööstust riigikaitse tarvis tööle panema. See tõi tööstuse majanduseplaanis 6% -se puudujäägi, kuid tõstis selle eest nõukogude riigikaitse tarvilikule kõrgusele, mis kahe ilma praeguse vahekorra alalise teravnemise juures hädavajalik on. Seesuguste väliste põhjuste ja takistuste vastu aga ei saa ühegi sisemise plaani täitmise kindlustatud olla. Igatahes ei saa plaani 94-protsendilist täitmist aasta enne tähtaega ka kõige pahema tahtmise juures plaani nurjumiseks nimetada. Nõukogude Liidu rahvamajanduse kõige tähtsama osa, nimelt sotsialistliku rasketööstuse viisaastak aga teostati nelja aastaga 108,4 prots. võrd. Kui aga sial juurde lisame, et põllumajanduses eriti kollektiviseerimise plaan, mis põllumajandusliku viisaastaku kõige tähtsamaks ja olulikumaks osaks oli, nelja aastaga kolm korda on ületatud, s.o. nelja aastaga kolm korda rohkem on kollektiviseeritud kui viie aasta plaanis oli ette kavetatud, siis on selge, et viisaastak juba nelja aastaga võidurikkalt on lõpetatud.

Juba see asjaolu üksi teeb möödunud aasta ja aastate vahetuse määratu tähtsusega teetubaks inimsoo ajaloos: on ju viisaastaku lõpuleviimine isegi laialiste kodanlike ringkondade tunnustuse järele sotsialistliku ühiskonna ehitamise võimalust tõestanud. Kui meie sellejuures algusest peale ei kaelnud, kui Nõukogude Liidu proletariaat oma ehitusevaimustuses seadis üles juhtsõna: viisaastak täita nelja aastaga; kui partei ja tööliklass ühes töötava talurahvaga heitis kõrvale kõik paendlaste

kõhklemsed ja kahtlused, kõik arameelsete hoiatused ja katsed viisaastaku plaanist taganemisele viia; kui vastastele ja kahjustajatele, kes plaani täideviimist püüdsid takistada, anti kõige kindlama käega vastuhoop, — siis kogu maailma töörahvale, keda püüab lämmitada ümbritsev ja valitsev kodanlik ilm sotsfaschistide kõige tegevamal toetusel, sellele töörahvale pურustas viisaastaku teostamine miljonid valevõrgud, mida talle silme ette kooti ja kootakse, maailma töörahvale näitab see Nõukogude töölisklassi ja töötava talurahva uus võit sotsialismi ehitamise alal käegakatsutavat eeskujuga ja annab kindlustuse selle eeskujuga elulikkuses. „Viisaastaku saavutused mobiliseerivad kõigi maade töölisklassi revolutsiooniliku jõud kapitalismi vastu — see on vastuvaidlematu tõsiasi.“ (Stalin.)

Kuid igast suuruselt saame õige kujutluse vast alles siis, kui teda võrdleme teiste suurustega. Viisaastaku täitmise tähtsus ja ulatus paistab meile täiel määral silma alles siis, kui teda võrdleme kapitalistliku ilma arenguga samal ajajärgul ja meelde tuleb neid tingimusi, milles see plaanitaimine sündis.

Kui ÜK(e)P viiteaastaplaani üles seadis ja selle täitmisele asuda otsustas, oli juba selge, et kapitalistlikku ilma lähemal ajal raske kriis ees ootab. Kominterni VI kongress 1928. a. märkis oma otsustes läheneva kriisi väljavaateid ja ajutise stabilisatsiooni lõpu kätte jõudmist selgel sõnal. Tegelikult osutus viisaastaku esimene aasta kapitalistliku ilma majanduskriisi esimeseks aastaks. Kas võis Nõukogude valitsus silmi kinni pigistada kapitalistliku ilma kriisile, nagu ei oleks meie ehitustööd sellega midagi asja? Muidugi mitte. Oli selge, et kapitalistliku majanduse kriis kahtlemata ka meile raskusi kaasa toob, kuid sellest hoolimata ei kitsendatud meie ehitusekavasid; vastupidi, teatavasti suurendati neid algul mitmelgi korral.

Nüüd teeme kokkuvõtteid selle nelja aasta arengust proletiaarses Nõukogude riigis ja kodanlikus ilmas, kusjuures ei või unustada seda vägagi tähtsat asjaolu, et meie siin, tehniliselt ja organisatsiooniliselt mahajäänud maal töötasime alt, sõja ajal varemetesse vajunud, laastatud ja rüüstatud pinnast peale, ülespoole ronides, ilma oma tagavarakapitalideta ja ilma igasuguse välise ainelise abita ning toetuseta; seal, kodanlikus ilmas, oli kasutada kaugele arenenud tehnika, määratud teaduslikud kaadrid, suured kokkukujutatud

kapitalid, kui mitte omal maal, siis väliste laenude näol. Kuid hoolimata neist miinustest meie pool ja plussidest kapitalistide pool, hoolimata metsikust vaenust ja vihast, mida meie vastu ässitati ja millega meie tööd takistada püüti, oleme meie Nõukogudemaa sotsialismi ehitamises ennenägemata hiiglasammudega edasi läinud, kogu kapitalistlik ilm aga samal ajal ja samati kohutavalt tagurpidi veerenud, nagu kinnitavad järgnevad arvud:

Kuna Nõukogude Liidu tööstuse toodang 1932. aastal, sõjaeelse tasapinnaga võrreldes, 334% -le tõusis, s.o. enam kui kolmekordseks oli kasvanud, langes Ameerika Ühendriikide tööstustoodang samal ajal 84% -ni sõjaeelsest tasapinnast, Inglismaal vastavalt 75 ja Saksamaal — 62 protsendini, s.o. Inglismaal veerandi, Saksamaal enam kui kolmandiku võrd. 1928. aastaga, s.o. viimase aastaga enne üldise majanduskriisi algust kodanlikus ilmas ja viimase aastaga enne viisaastaku algust Nõukogude Liidus, võrreldes, tõusis tööstusesaaduste hulk kogult 219% -le Nõukogude Liidus, s.o. kasvas enam kui kahevõrdseks, samal ajal aga langes Ühendriikides 56% -le, Inglismaal 80% -le ja Saksamaal 55% -le. (Stalini aruandest jaanuaripleenumil.)

Põllumajanduses on Nõukogude Liidus külvipind viimase nelja aastaga 21 miljoni ha võrd laiendatud, kõigil tähtsamatel teraviljakasvatamise maadel kodanlikus ilmas aga 8—10% võrd kitsamaks jäänud. Eriti on vähenenud tehnikakultuuride külvipind; nii puuvilla all Ühendriikides 15%, suhkrupeetide all Tšehoslovakkias ja Saksamaal 22—30% jne. Põllumajandusliku toodangu üldväärtus oli Ühendriikides 1929. a. 11 miljardi dollarit, 1932. a. aga ainult 5 mlrd., seega vähenemine üle 50%; puuvilla toodangu väärtus langes koguni 70% võrd.

Palju tähtsam aga kui hulgaline kasv või kahanemine, on põllumajanduse arengus organisatsiooniline külg. Nõukogude Liit, mis oli tüübiline väikepõllupidamise maa, viis siin esimese viisaastaku plaanis põhjaliku revolutsiooni läbi: umbes kolme aastaga loodi üle 200 tuljande kolhoosi ja 5 tuhande sovhoosi, organiseeriti üle 60% kõigist väikemaapidamistest suurmaapidamisteks, mille alla kuulub üle 70% kogu talurahva põllumaast. Nagu ennenägematuks saavutuseks oli tõus tööstuses, nii ei ole ajalugu ilalgi ennem näinud seesugust pööret ka põllumajanduses, kus määratu ilmariik kolme aastaga läheb väikepõllupidamiselt üle suurpõllupidamisele,

seejuures pealegi sügavalt muutes põllumajanduse üksikute harude vahekorda, suurendades mitmekordselt tehniliste kultuuride kasvatamist, isegi seesuguste kultuuride harimist, mida Venemaal varemalt üldse ei haritud või millega ainult katsetati, nagu puuvillakasvatus, teekasvatus jmt.

Kuid mitte ainult toodangu hulgalises suurendamises, mitte ainult organisatsioonilises ümberehitamises ei seisa esimese viisaastaku revolutsioonilik tähtsus; siia juurde tuleb lisada veel see asjaolu, et selle viisaastaku uurimisetöö tagajärjena Nõukogude Liit juba loodusevarade poolest rikkamate maade esimesse ritta on tõusnud. Kivise tagavara arvati tsaariaegsel Venemaal, näit., ainult 230 miljardi tonnile; 1932. a. tõusis juba järeleuuritud süntetagavarade hulk nõukogude maapõues 690 miljardi tonnile, s.o. kolm korda niipalju; seesuguste tagavaradega astub aga Nõukogude Liit sõerikkuse poolest Euroopa ulatuses esimesele kohale, üleilmse ulatuses — teisele, Ühendriikide järel. Rauamaagi (rauamulla ehk ärtsi) tagavarad Nõukogude Liidus andsid alles mõni aasta tagasi ainult 14% üleilmsest rauamaagi tagavarast; nüüd on juba järeleuuritud tagavarad Nõukogude Liidus suuremad kui mujal ilmas kokku. Nahvtatagarasid arvatakse juba tänapäev ühe kolmandikule maakera üldistest tagavaradest. Mitu korda on suurenenud vase, tsingi, tina ja inglüstina tagavarad; töötatakse välja oma allumiiniumi. Määratu suure tähtsusega on apatiidilademed, samuti kaalilademed, mis põllumajandusele väetist annavad. Huvitav on sellejuures, et nõukogude teadus ja tehnika kauged maad taga põhja-pöörjoone, kaugel põhjas, tööstusele on avanud, et ta määratud edusammud on teinud Põhja-Venemaa ja Põhja-Siberi mõõtnatute looduserikkuste avastamiseks, millele tsaariajal ei mõeldudki. Ja ei ole põhjamaade avastamiseks väikestki osa sellest, mis nõukogudevõim paari-kolme viimase aastaga korda saatnud, suutnud siiani ära teha maailma rikkamadki maad, nagu Ameerika. Sellele, mis Nõukogude Liit oma esimese viisaastaku vältel looduserikkuste avastamises korda on saatnud, ja korda on saatnud nimelt teaduse plaanikindla kasutamise teel, ei ole mujal ilmas peaaegu mitte midagi vastu seada.

Meie oleme puudutanud ainult üldiseid andmeid valmistuse aladelt, kuid needki näitavad, missugusel määratul ulatusel Nõukoguderiiik viisaastaku esimese jaama-

vahe lõpuks, teise viisaastaku alguks oma valmistamisjõudusid on suurendanud, kuna kapitalistlikus ilmas samal ajal kohutavat valmistamisjõudude hävitamist näeme: mitte ainult valmistamis- ja liiklemisvahendid ei hävine seal miljardiliste summade väärtuses; mitte ainult valmistoodangut — vilja, puuvilla, kohvi jne — ei hävitata seal määratul hulgal, kohutavalt hävineb ka elav tööjõud; 50 miljoni töötatöölist kapitalistlikkudes riikides samal ajal kui Nõukogude Liit juba paari aasta eest tööpuuduse on kaotanud ja viimastel aastatel miljonite viisi uusi jõude tööstusesse tõmmanud — seesugune on vahekord nüüdsel aastatevahetusel.

Seda kahte teravalt vastupidi suunduvat arenemisjoont: ennenägemata kiiresti ülenevat joont Nõukogude Liidu majanduse arenemises ja kohutavalt allapoole langevat joont — terves kapitalistlikus ilmas, kus rida riike oma üksikute majandusalade tasapinnaga aastakümneid tagasi, osalt ja paiguti kaugele möödunud sajandi keskele aila on vajunud, — ei saa nüüd kuidagi enam maha salata. See arusaamine on tunginud kapitalistlikkude maade laide kodanlikkudegi ringkondade hulka, ja nõukogude kõvapealiste taguriliste vastaste või meeleheitlikkude ärimeeste, kõrgete vaimulikkude j. t. töölisvaenlaste kihvtised vannutamised, et Nõukogud kokkuvarisemise lävel seisvat, et viisaastak pankrotti olevat jooksnud ja muu sellisarnane vihavahust nõretav sopp ei suuda enam kuigi suuri hulkasid uskuma panna: liiga sagedasti on nad Nõukogude riigi hääbumist ette kuulutanud, liig jämedalt petnud kapitalistliku majanduse uue õitseaja tulekuga. Elu on neid igal sammul paljastanud, nende valet nähtavale toonud. Liig tõsiselt kostab nende vastu kodanlikkude ringkondade eneste hääl, põhjendatud ümberlõkkamata tõsiasiadega.

Millega seisab kapitalistlik ilm uue aasta lävel, missugused on ta väljavaated tulevikku samal ajal kui Nõukogude Liit teist viisaastakut alates kindlal sammul edasi astub nende saavutuste kindlustamise teed, mis esimene viisaastak annud, ja edasi sammudes uutele võitudele sotsialismi ülesehitamise, klasside kaotamise rada? Ei ole mingit trööstivat väljavaadet kapitalistlikul ilmal, ei mingit usku nende sõnadesse, kes optimismi jutlustamisega meeleheitlust püüavad võita.

Ühendriikides, kus määratute jõupingutustega ja töörahvale uute kohutavate koormate kaelaladumisega (määratu riik-

iku toetamise teel) korda läks sügisekuudel pisut elavust luua, auras see lootuse-
natuke algava uue „prosperity“ (õitsengu)
kohta aasta lõpuks täielikult ära. Metallitööstus, mis juulis 14% koormatusega oli töötanud, ja sealt oktoobris 21%-ni tõusnud, langes novembris tagasi 16%-le ja detsembris 12, detsembri lõpuks koguni 11%-ni, seega veel tuntavamalt madalamale kui juulis. Samuti oli hindade indeks aasta lõpuks uuesti suvisele madalamale tasapinnale langenud, ilma et mingit lootust või väljavaadet uuele tõusule oleks. Nisu hinnad, näit., on madalamale vajunud kui iganes Ühendriikide ajaloos.

Saksamaa metallitootlus langes detsembris 13%-ni alla, masinaehit. tööstus 30%-ni. Töötatööliste arv, mis sügisekuudel mõnekümne tuhande võrd oli vähenenud (suured tellimised raudteedelt riikliste summade varal), tõusis aasta lõpuks uuesti paarisaja tuhande võrd. Papani valitsuse katse põllumajanduse kriisi lahendada, leidis kodus kui väljas sedavõrd tugevat vastupanekut, et kavatsatud sammud kõrvale jäeti.

Inglismaalgi oli sügisekuudel pisut elavust märgata, nimelt kiutööstuses, õige vähesel määral ka malmi- ja tekstiil- tööstuses; kuid sealgi on jälle uus tagurpidimine, ja üldist seisukorda ei suutnud seegi väike tõusang muuta. Töötatööliste arv on suurem kui mõõdunud aastal.

Väljavaateid tumestavad sammud, mis üksikud riigid oma seisukorra kindlustamiseks ette võtavad. Nii ajas Ottava konverents, kus Inglismaa oma dominionidega vastamisi soodustavad lepingud tegi, Inglismaaga võistlevate riikide vahekorral Inglismaaga märksa teravamaks. Ida-Aasias mõjub samas sihis jaapani rahakursi langemine, mis Jaapanil võimaluse annab oma kaupu odavamalt turule paisata. Väga tuntava teravnemise tõi kaasa võlgade tasumise küsimus, õigem Inglismaa, Prantsusmaa ja rea teiste riikide lahtiütlemine Ühendriikidele võlga tasumast, mis mitte ainult nende riikide vahekorral keerulisemaks ajamist ei tähenda, vaid otsekohe Versailles'i rahulepingu tingimuste kõrvaleheitmist nende riikide poolt (Prantsusmaa), kes siiani neist küünte ja hammastega kinni hoidnud ja nende „pühadusele“ toetudes teisi riike rüüstanud ja laastanud.

Ei ole sellepärast imestada, et harilikude odavate lootusekõlksude asemel, millega kodanlikud ajakirjad oma lugejaid aasta vahetusel on harjunud toitma, käesoleval aastal, vastupidi, äärmiselt pessimistlikke häälid kuulub.

Tuntud inglise majandusteadlane Keynes peab majanduskriisi süvenemise 1933. a. võimalikuks ja tõenäolikuks, ning hoiatab, et eeloleva majanduskonverentsi peale mingeid lootusi ei tule panna. Ameerika suurkapitalistide häälekandja „Wallstreet Journal“ kirjutab: „Lõppev aasta tõi majandusliku elu paranemise teele rohkem ja suuremaid takistusi kui eelmised kaks aastat.“ Teine tuntud ajakiri „Annalist“ ütleb vana aastaga jumalaga jättes: „Aasta lõpeb raske majandusliku kriisiga, ilma et paranemise kohta tulevikus mingisuguseid märke näha oleks, praeguse tegevuse tasemaga üliväga madal on.“ Saksa töösturite häälekandja „Deutsche Allgemeine Zeitung“ annab aasta lõpu ülevaates kriisi süvenemisele katastroofilise iseloomu ja lisab juurde, et 1932. a. lootused paranemisele põhjalikult purustas. Jaapani panganduse juhid näevad algaval aastal ette „paratamatut hindade tõusu, mis ei arvesta tarvitajate ostujõuga ja rahvamajandusele raske hoobi annab.“ Ameerika ajalehed märgivad, muuseas, Ühendriikide peaaegu kõigi suuremate linnade, seal hulgas New-Yorgi, Chicago j.t., pankrotti jäämist möödunud aastal. Eriline komisjon, mille Ühendriikide president Hoover 1929. a. ametisse nimetas, et „sotsiaalse arengu hooslihte“ uurida, kinnitab oma aruandes, mis 1. jaan. k.a. avaldati, et „kui ühiskondlikke tingimusi kiires korras ei muudeta, siis see järsule disproportsioonile viib“, kusjuures selle teadusliku sõna taga palju arusaadavam „revolutsioon“ peitub. Aruande koostajad on maksva ühiskonnakorral kohta koguni sedavõrd pessimistlikud, et nende tõenduse järele isegi sel juhtumil, kui korda läheks praegusest kriisist üle saada, see ülesaamine ainult uue, veel raskema kriisi põhjustamist tähendaks. Sellepärast, nii võit teisiti: ette näha on hulkade elutaseme madalamale vajumine; lihtsamal keelel vaesenemine. Rida tuntud majandusliku elu juhte Ühendriikides näeb ette otsustavaid võitlusi, kõneleb „teelahkmele jõudmisest“ jne. Rahvusvaheline kaubandusepalat, üks suurkapitalistide suuremaid rahvusvahelist koon-
disi, kõneleb oma resolutsioonis kogu maailma tsivilisatsiooni ähvardavast katastroofist, mida võib tuua majanduskriisi teravnemine. . .

Revolutsioon ja — sõda, need kaks väljavaadet kostavad järjesti teravamalt kõrgist kodanliku ilma seisukorra hinnangu-
test aastate vahetusel, ja neid kinnitavad ähvardavad sõjakõminad kord siin, kord seal; Lõuna-Ameerikas, Lõuna-Aafrikas,

Balkanil, Saksamaa ja Poola vahel, ja nüüd viimaks, uueaasta esimestel päevadel, uus Jaapani sõjalik kallaletung Hiinale, mis idamaade tundjate arvamise järele iseloomult palju sügavam ja tõsisem olevat, kui möödunud aasta sõda Schanghais ja Mandshuurias, ja mis väiija võib kujuneda suuremaks võitluseks Vaikse ookeani pärast.

Jõudne ja edukas sotsialismi ehitamine ühelpool, kriis, hulkade viletsusse vajumine ja väljasuremine, uus, teravam kurnamine ja surve, millega kaasas käib alaliselt kasvav sõjahädaoht — teiseipool, seesugune on olukord uueaasta lävel, olukord, mis enda põues peidab suuri ühiskondlikke võitlusi. Kuidas ka iganes teravneks vahekord kapitalistlike riikide vahel ja kui kaugele areneksid kokkupõrked sel väerinna, kindel on üks asjaolu: 1933. aasta peab tooma ja toob uusi kokkupõrkeid, uusi lahinguid töörahva hulkade ja kurnava kapitali vahel; kasvav revolutsiooniliikumine tõuseb kõrgemale,

tõmbab uued hulgad, muuseas ka laialisi töötavaid talurahvahulke, võitluserinda, lähendab otsustavaid võitlusi maailma sotsialistliku revolutsiooni käigus. Selles seisab käesoleva aastavahetuse suur ajaloolik tähtsus, siit järgnevad suured ajaloolikud ülesanded sellele klassile, kes ajaloo arengut teadlikult edasi viib — proletariaadile. Kui kodanlus mädanevas ühiskonnakorras pimedas kobades edasi rübeleb ja meeleheitlikke katseid teeb revolutsioonilaine verise ja vägivaldse mahasurumisega ning ure üleilmse sõjaga, eestkätt Nõukogude Liidule kallale tungimisega, lämmatavast kriisisilmusest pääsmist leida, siis läheb üleilmne proletariaat teadlikult vastu uutele võitlustele ja uutele võitudele kapitalismi üle, proletarise revolutsioonile ja proletariaadi diktatuurile oma kindlate juhtide — kommunistliku partei ja Kominterni lipu all, leninismi jälgedes, mis on võitmatu.

H. P.

Kangelaslike võitude viisaastak

Sm. Stalini kõne ÜK(e)P k.-k. ja k.-k.-k. ühendatud pleenumil esimese viisaastaku kokkuvõtetest on *meieaja kõige suurem dokument*. Ta on eeskuju selleks, kuidas tarvitada marksistlik-leninlikku dialektikat tänapäeva olukorra analüüsimiseks ning ta annab rahvusvahelisele töölisliikumisele uusi tõendusid selle üle, et „kapitalistlik majandusesüsteem pole kindel, et ta on vankuv, et ta juba elab enda viimaseid päevi ning peab maad andma teisele, kõrgemale, nõukogulisele, sotsialistlikule majandusesüsteemile, et ainus majandusesüsteem, mis kriise ei karda ja mis suudab üle saada kapitalismile ülesaatutest raskustest, — on nõukogude majandusesüsteem“. (Stalin.)

Häbitatud, pihuks ja põrmuks on purustatud kodanliku majanduse ning poliitika „autoriteetidid“! Kirjanduslikud võrtspoodnikud ei julge enam nimetada viisaastakut „teostamatuks fantaasiaks, õhulossiks, enamlikeks jampsiks“. „*Pole enam aega eitada nõukogude katset*“ — lausub kurvameelselt prantsuse purukodanlik leht „*Matin*“. „*Meiega võisteldes jäi enamlus võitjaks*“ — räägib seesama leht.

Konservaatorid, kes kuuluvad „maa seest leitatavate keskaegsete olendite liiki“, püüavad päästa seisukorda. „Pan-Euroopa“ autor

Kalergi kirjutab: „Viisaastaku edu oleks olnud nõukogude süsteemi, mis purustas eraomanduse, paremuste tõenduseks võrreldes kapitalistliku süsteemiga.“ Eita viisaastaku teostamist, laima Nõukoguda Liitu, — niisugune on kapitalituaasade käsk kodanluse ideoloogidele, sotsiaalfaschistidele. Vale ja pettusega püüavad need andetud tindisuld hulkade ees maha teha meie saavutusi, katsudes tõendada, nagu oleks Nõukogude Liidus kriis, nagu poleks viieaastaplaan täidetud ja nagu oleks enamlased läbi kukkunud.

Asjata püüded, herrad pankrotimeistrid! Laimuga on võimata varjata meie tõelisi üleilmse ajaloo ulatusega saavutusi. Reaalset tegelikkust, fakte ja arve ei saa ümber lükata!

Nõukogude majandusesüsteemi paremused võrreldes kapitalistliku majandusesüsteemiga, — see järeldus, mida nii hirmsasti kardavad kodanlus ja ta saba-rakud ja mille teevad miljonid töölised kõigil maal, — on tõendatud kogu sotsialistliku ehitustöö kogemustega ja *iseäranis esimese viisaastaku kogemustega*. Viimasel nelil aastat on kõige paremad agitaatorid ja propagandistid uue sotsialistliku korra eest, ning kapitalistlike orjaahelate vastu.

Meie viisaastaku rahvusvaheline tähtsus on mõõtmata suur. Iseenda kogemuste najal teeb kogu ilma töölisklass ja töörahvas kokkuvõtteid kahe vastupidise majanduse-süsteemi tegevusest.

Seal, kodanlikel maadel valitseb kõige sügavam majandusekriis, teaduse ja tehnika tagurpidimine, järjekasvav tööpuudus, miljonid koduta lapsed, pole usku ega kindlust homse päeva suhtes. Kas ei tunnista praegune majandusekriis, mis kestab juba neljandat aastat, mis kümneid miljoneid inimesi heitnud nälja ning viletsuse kuristikku, mis kapitalistliku majanduse on paisanud kümnete aastate võrd tagasi ja mis valla päästnud äärmise tagurluse, — kas ei tunnista see kriis seda, et kapitalistlikud tootmisejõud on läinud teravasse vastuollu tootmisevahetõrkedega, et läheb kapitalistliku eraomanduse surmatund!

Siin, Nõukogude Liidus, on sotsialistliku majanduse tõeline tõus, tööpuudus on täiesti kaotatud, on hävitatud küla vaesenemine, tõuseb alatasa tööliste ja kolhoosnikkude elutasapind, on tootmisejõudude, teaduse, tehnika ja kunsti õitse-aeg ning uue ühiskonna kümnete miljonite ehitajate töövaime. Inimsoo ajalugu ei tunne niisugust majandusliku ehitustöö paatost, niisugust imestuseväärt kangelaslikkust, nagu näitasid ja näitavad üles meie maa töölised ja kolhoosnikud.

Möödunud neli võitlusaastat, nende poliitilised ja majanduslikud kokkuvõtted räägivad meie kasuks, räägivad proletariaadi diktatuuri, leninliku k.-k., eesotsas sm. Staliniga, kasuks!

Missugused ülesanded andis XVI parteikonverents meie parteile ja töölisklassile, kui ta heaks kiitis rahvamajanduse arendamise viieaastaplaani kõige avarama kava?

Konverents lähtus peaaegselt sellest, et kindlustada: „tootmisevahendite, kui maa industrialiseerimise aluspõhja, tootmise kõige suuremat arenemist“; „nii linnas kui maal sotsialistliku sektori otsustav kõvendamine rahvamajanduse kapitalistlike olluste arvel, miljonite talupoegade tõmbamine sotsialistlikule ehitustööle ühistegevuse ja kollektiivse töö alusel“; „riigikaitse tuntav kõvendamine“; „suur samm edasi partei juhtsõna teostamisel: tehnilis-majanduslikult järele jõuda ja mööda minna eesrinna kapitalistlikkudest maadest“; „proletaarse diktatuuri majanduslike ja poliitiliste seisukohtade kindlustamine ta võitluses klassivaenlastega nii riigi sees kui väljaspool.“

Konverentsi poolt antud ajaloolised ülesanded on lahendatud mitte viie, vaid nelja aasta ga. See oli miljonite eesrinna tööliste ja kolhoosnikkude, sotsialistliku ehitustöö lööklaste tahe.

Viisaastaku poliitilised kokkuvõtted pole ainult ega niivõrd üksikute rahvamajanduse alade hulgalise kasvu arvud. Neid kokkuvõtteid on võimata vormuleerida nelja aritmeetika tehte alusel, siin on tarvilik kõrgem revolutsiooniline matemaatika. Viis võrdub neljale? See kõigile töölisklassi vaenlastele, ning igatsorti oportunistidele mõistatuslik arvutamine tähendab, et *talupoja hobusekronu ja patriarhaalse eluolu maa, puuadra ja karuäkke maa kürest üle läheb traktorite, kombainide, autode, keeruliste põllutöömashinate tarvitamisele.*

Alles 1928. a. kündis üks kolmandik talumajapidamisi puuadraga, põllutööriistaga, mis kõige selgemalt peegeldab maa majanduslikult keskaegset tasapinda. Vabastades kehvik-keskmikkude hulki „külaelu idiotismist“ on proletaarne riik nelja aastaga täiesti välja tõrjunud keskaegsed põllutööriistad. Esimest korda töötavad sotsialistlikkudel põldudel 1.478.000 traktorit, umbes 12.000 kombaini, üle 10.000 auto ja kümned tuhandad muud keerulised põllutöömashinad!

Nii kiiresti talurahvast varustada kõige uuema tehnikaga võis töölisklass ainult maa industrialiseerimise enamliste tempode alusel, rasketööstuse võimsa kasvu ja nõukogude põllutöömashinate tööstuse arenemise alusel. Kolm traktoritehast, kolm autotehast ja kolm autode üksikosade kokkupanemise tehast, kümne põllutöömashinatetehase täielik ümberehitamine, — need on võidud võitluses kõige uuema põllumajandusliku tehnika eest.

Võib olla, oleks selle raha eest, mida meie mahutasime auto-traktoritööstusesse, välismaalt võinud osta rohkem traktoreid ja põllutöömashinaid, kui meie ise neid tootsime esimeses viisaastakus. Kuid niisuguse majapidamise majanduslikud ning poliitilised tagajärjed oleksid olnud hukatuseks meie maaie. Meil poleks olnud nõukogude põllutöömashinate tööstust, meie oleksime nagu tsaariaegne Venemaa, olenenud välismaadest. Praegu on aga juba kindlasti rajatud nõukogude põllutöömashinate tööstuse alus.

Lenin õpetas parteid, et „sotsialismi ainaks aineliseks aluseks võib olla suur masinatööstus, mis suudab reorganiseerida põllutööd!“ See põhimõte oligi meie tööde

eeskavaks. Parteil tuli nende nelja aasta jooksul pidada ägedaid lahinguid parempoolse vastasrinnaga, mis mõnede selleaegsete poliitbüroo liikmete juhtimisel moodustas Maretskite-Slepkovide voolukese, kes pärast läksid avaliku kontrevolutsiooni laagrisse. Võitluses kulaku agentuuriga, teda halastamata välja rookides enda ridadest, *lõi partei sotsialismi aineline aluse.*

Nelja aasta kestel on käima pandud üle poolteisttuhande uue vabriku, sajad rasketööstuse hiiglatehased. *Magnitogorsk, Kusnetsk, Beresniki, Dnepri elektriijaam*, — need on viisaastaku sünnitused! 23,3 miljardi rubla on mahutatud tööstusesse. On loodud teine sisetööstuse ja metallurgia baas — Uraali-Kusnetski bassein. On üles leitud uued äraarvamata suured maapõue varandused, — metalli, kivisütt, nahtvat. Kõik need ainelised väärtused kuuluvad tööliklassile. See tööliklass õpib teises viisaastakus täieliselt valdama seda uut tehnikat, neid uusi ettevõtteid. Ta teab kaljukindlalt, et kõik need väärtused on „vaid abinõu selleks, et laiendada, rikastada, kergendada tööliste eluprotsessi“ (Marx).

Sellest, et meie erilist tähelepanu juhtisime rasketööstusele, on tingitud see, et ta oma plaani täitis tuntava ületamisega. Nõukogude masinaehitustööstus kasvas 1927./28. a. võrreldes *neli ja pool korda*, ületades viisaastaku viimase aasta taseme 54. prots. võrd. *Masinaehitustööstuse toodang ületab kümnekordselt sõjaeelse taseme!* Kogu meie tööstuse toodang on 1928. a. võrreldes kasvanud 219 prots., 1913. a. võrreldes aga — 334 prots.

Missuguses riigis on ilmas varem nähtud niisugust kasvukiirust? Nõukogude viisaastak võrdub kapitalismi arenemise aastakümnetele ta majandusliku tõusu kõige parematel aegadel.

Meie rasketööstuse hulgaline areng kõige uuema tehnika alusel, *andis kogu meie rahvamajandusele uue omaduse.* Nõukogude Liit on mahajäänud, *tihtigi kesk-aegse tehnikaga väiketalunduse maast tõstetud tehnilis-majanduslikult kõige arenenuma te maade esimestesse ridadesse.* Maale on loodud uus tehniline alus, ilma milleta mitte üksnes võimata pole ehitada sotsialistlikku ühiskonda, vaid ilma milleta maa paratamata on sunnitud muutuma enamarenenud kapitalistlike maade agaaripatsiks. *Just siin ongi viisaastaku kõige tähtsam poliitiline tagajärg.*

Endine tsaari Venemaa, sandarmite, mõisnikkude ja kapitalistide maa, maa kus piiramata voliga tegutses väliskapital, muuttes töölist ja talupoegi imperialistide rikastamiseks suurükilihaks, see armetu ja vaene maa, kes oma mahajäänud oleku pärast kõigilt peksa sai, keda *„peksti, sest et see tulukas oli ja et seda karistamata võis teha“* (Stalin), — see maa on enamliku partei juhtimisel muutunud tööstusemaaks. *„Nõukogude Liit on riigikaitse alal muutunud võimsaks, on muutunud riigiks, kes valmis on igasuguste ootamatuste puhuks, riigiks, kes suudab hulgalt toota kõiki praeguseaegseid kaitsevahendeid ja varustada nendega oma sõjaväge välise kallaletungi korral.“* (Stalin.)

Meie partei leninlik peastaap teostas ja teostab kõige järjekindlamat rahupoliitikat. Naabermaade keeldumine meiega sõlmimast mittekallaletungi lepinguid, kahurite mürin Kauges Idas sundis meid 1932. a. osa tehaseid üle vilma kaitsevahendite tootmisele. Meie ei taha osutada ega osutu pekstuteks! Seda teavad praegu ka härrad imperialistid, kes lõppude-lõpuks meiega sõlmisid mittekallaletungi lepingud.

Need saavutused on rasketööstuse eest võitlemise, sotsialismile ainelis-tehnilise aluse loomise tagajärg. Lihtsam oleks ju olnud suurt osa neist määratutest summadest, mis rasketööstusse mahutatud, kulutada kergetööstuse peale. Masinate asemel sisse vedada puuvilla, villa, tarbeaineid. Kergetööstuse üldine toodang oleks siis suurem olnud, kui see plaanis ette nähtud oli. Kuid see tee on revolutsioonile hävitav. Meie riik oleks siis jäänud imperialistide kätte röövida. Nüüd taipab iga arusaaja tööline ja kolhoosnik, et *parempoolsed, kes industrialiseerimise vastu välja astusid, avasid meie riigi väravad imperialistlikele röövlitele!*

Miimetel kõige tähtsamatel majanduslispoliitilistel aladel on plaan täidetud *tuntava* ületamisega. Viisaastak *lõi kümned uued tootmisalad, mis plaanis ettenähtud polnud* ja mis riigi elus mängivad erakorraliselt tähtsat osa.

Võitsid kolhoosid ja sovhoosid. Tekkisid tuhanded masina- ja traktoriijaamad. Plaanis ettenähtud kolhooside ja sovhooside arendamise lasem on kaugelt ületatud. Kõige tähtsamate raioonide kollektiviseerimine on põhijoontes lõpetatud. Kolhoosid on võitnud, kulaklus purustatud, kuigi veel mitte lõpulikult hävitatud. Asjata on ta püüded ajalooratast tagurpidi veerema panna, minevik ei tule tagasi!

Väga suuri saavutusi on meil kvalifitseeritud kaadrite ettevalmistusel ja kirjaoskamatusel likvideerimisel. Lühikese aja kestel asutasime kümned teadusliku uurimistöo instituudid, sajad kõrgemad õppeasutused, kasvatame kaadreid ajaloos ennenägemata ulatuses, teostame üldist kooliõppust, oleme peajoontes likvideerinud kirjaoskamatusel.

Kaadrid otsustavad rahvamajanduse rekonstruktsiooni ajajärgul töö edu. *Viisaastak pole ainult tööpinkide, masinate, elektrijaamade, keemiavabrikute jne summa.* Sotsialistliku majanduse latendatud kordustootmine nõuab *iseäranis* kilreid kaadrite kordustootmise temposid, kaadrite, kes on ustavad töölisklassile, vabad vana kooli pahedest ja kapitalistlikkude majapidamise viisidest. Uued kaadrid, — need on uue kultuuri ja teaduse kandjad, need on tähtsamate majandusalade juhatajad. Meie kasutame ja saame ka edaspidi kasutama neid vana tehnilise harillaskonna kaadreid, kes ausalt on üle tulnud proletariaadi poole, kuid samuti nagu purustasime, nii saame ka purustama kahjurlikke olluseid, kes siin seal veel alles püsivad. Praegu aga on meie edusammud *uute* kaadrite ettevalmistamisel niivõrd suured, et töölisklassi haritlased on rahvamajanduses juba kõige tähtsamal kohal.

Viisaastak on võitnud kõigil väerindadel. Ka kõige kaugelenägelisemad kodanlikud majandusteadlased, kuidas nad ka ei käänleks ja ei väänleks, on sunnitud tunnistama meie edu! „...On kaunis raske“ — arutab härra Stein „Vossische Zeitung“is, — öelda siis, kui Dneprile on ehitatud hiigla elektrijaam, Harkovis, Staligradis, Nishni-Novgorodis traktori- ja autovabrikud, uued rauasulatusahjud, tehased, koolid, linnad, kui tehtud on määratu ehitustöö — on kaunis raske öelda siis ironiliselt ja torkavalt: „plaan pole täidetud.“ Jah, tõepoolest on raske, tunneme kaasa. Sellest avantsüürist ei tule midagi välja. *Viisaastak läheb ajalukku kui inimsoo suurim võit.* Majandusteadlased, poliitikud, poeedid, kirjanikud juhivad sajandite kestel oma pilgud selle viisaastaku peale, mis põhjani purustas väiketalundliku maa laadi ja näitas, kuidas noor, ainus lõpuni revolutsiooniline klass ehitab uut ilma, uusi vahetõrki inimeste vahel.

Meie oleme kaugel sellest, et saavutatud loorberitel puhkama jääda, nendega rahule jääda. Kahe vastupidise süsteemi võidulooks kestab edasi. Kuid meie ei tarvitse

enam jätkata *kõige kiiremate tempode* poliitikat. Esimese viisaastaku kestel meie kõvendasime riigikaitset, „meie täitsime juba peajoontes ta (viisaastaku. Toim.) peaülesande — luua uut praeguseaegset tehnilist alust tööstusele, transpordile, põllumajandusele“ (Stalin). Ning lõpuks, *uute* vabrikute ja *uue* tehnika valdamine — mis teise viisaastaku peaülesandeks — on palju raskem, kui vanade ümberehitatud vabrikute kasutamine.

Enam kui keegi muu, vaatame meie arvustavalt endi tehtud tööd. Proletaarsed revolutsioonid erinevad kodanlikkudest muuseas sellepoolest, et nad „alatas arvustavad iseendid, tihtilugu seisatavad käigul, tulevad tagasi selle juurde, mis nähtavasti juba tehtud, selleks, et veel kord peale hakata algusest, halastamata, põhjalikult naeravad välja oma esiniste püüete poolikust, nõrku külgi ning kõlbmatust“... (Marx).

Kodanlus ja ta ajakirjandus ei riskeeri omale lubada sajandetki osa sellest arvustusest, mida meie lubame. Meie puuduste meie oma arvustus on kodanluse ja mõnede kodanlustunud „kommunistide“ jaoks seitsme püüeri taga! Enamlased arvustavad ning saavad arvustama oma puudusi selleks, et kiirenda ajalookäiku. Proletariaat ei karda iseennast arvustada. Ta ammutab oma poeesiat kangelasliku ehitustöö argipäevadest, tuleviku väljavaadetest. Ta teab, et klassivõitlus veel kaugelgi lõppenud pole.

Sotsialistlik põhimõte on läbi lõõnud kõigil rahvamajanduse aladel. Klassivaenlane on purustatud, roopast välja löödud. Kuid ta jäänused püüavad meile igatsemoodi paha ja kahju teha, tungides vabrikutesse, tehastesse, transporti, sovhoosidesse ja kolhoosidesse. Ühiskondliku (sotsialistliku) omanduse varastamine — see on kulakluse, endiste valgete ohvitseride, petljurameeste ja muu valgekaardilise rämpsü uus hulgalise vastupanu vorm.

Uutes oludes klassivaenlase vastupanu pinnal „võivad elustuda ning endid liigutama hakata es-eride, vähemlaste, keskriigi ja ääremaade kodanliste rahvuslaste vanade kontrevolutsiooniliste parteide purukslöödud rühmad, võivad elustuda ja endid liigutama hakata trotskistide ja parempoolsete kallaklaste kontrevolutsiooniliste vastasrindliste olluste killukesed. See pole, muidugi, hirmus... Kuid seda on siiski tarvis silmas pidada, kuid meie neid olluseid tahame hävitada kiiresti ja ilma eriliste ohvitseta“ (Stalin).

Lõpuni purustada klassivaenlasi, tõsta revolutsioonilist valvelolekut, halastamata tuli oportunsimi ja parempoolse kallaku kui peahädaohu pihta, — niisugune on juhtsõnal!

Partei, ta leninlane K.K. sm. Staliniga eesotsas — see on aastakümnete kestel järelproovitud staap, kelle juhatusel läheb töölisklass uutele võitudele uutes lahingutes sotsialismi eest. Võidul on täielik edu siis, kui kommunistide armee organi-

seeritult ja üksmeelselt juhib hoobid ühte punkti!

Kõvendame partei ridu, puhastame neid oportunistidest, parempoolsetest ja „pahempoolsetest“ allavandujatest!

Ehitamisepaatose ja kangelaslike võitude viisaastakut kroonime klassitu sotsialistliku ühiskonna ehitamisega, rahvusvahelise proletaarsete revolutsiooniga.

(„Pravda“).

Leninismist

(Sm. A. Bubnovi kõnest V. I. Lenini surma VIII aastapäeva leinalstangul 1932. a.*)

I. Leninismi rahvusvahelisest iseloomust ja rahvusvahelisest tähtsusest

Iga aasta sotsialismi ehitustööd ja kogu ilma tööliste klassivõitlust toob meile ikka uusi tõendusid sellest, et Lenini õpetus on revolutsiooniliku juhtimise ja teadusliku ettenägemise võimsaks teguriks.

Tihti kordas Lenin, et vene revolutsioonil on rahvusvaheline tähtsus, mõistes seda selle sõna kõige mitmekesisemas mõttes. Lenin kordas ja tõendas alati, et leninismi teoorial ja praktilisel on rahvusvaheline tähtsus, et „vene eeskuju näitab kõikidele maadele midagi ja väga olulikkude nende eneste mõõdapääsematust ja lähedast tulevikust“. Sellele rajas ta „nõukogudevõimu ja samuti ka enamlike teooria ja taktika põhialuste“¹⁾ rahvusvahelise tähtsuse.

Lenin kinnitas, et enamlus „lõi III Internatsionaali ideelised ja taktilised põhialused“, et ta „näitas õige tee sõja ja imperialismi koledustest pääsemiseks“, et ta „üle kogu ilma populariseeris proletariaadi diktatuuri ideed“, et ta lõi „demokraatia, mis võrratult kõrgem ja laiem kui endised maailma demokraatiad“ ja et ta alustas kümnete miljonite tööliste ja talupoegade loomingul „sotsialismi praktilisel teostamisel“²⁾. Enamlaste taktikat nimetas Lenin „ainukeseks internatsionalistlikuks taktikaks“; ta kinnitas, et „enamlus kui taktika eeskuju kõlbab kõigile“³⁾.

Leninism tekib, areneb ja tugevneb Marxi ja Engelsi teooria alusel, kuid

samal ajal kaitstes töölisliikumise viimaste aastakümnete ajalookestvusel revolutsioonilist marksismi, Lenin ja leninlik partei töötasid „iseseisvalt läbi“ revolutsioonilise marksimi teooria. See määratu suur revolutsiooniline teoreetiline töö teostus mitte ainult meie maa revolutsiooni kogemuste omandamise, vaid samuti ka üleilmilise imperialismi riikide ning imperialistlike asumaade ja poolasumaade klassivõitluse kogemuste ärakasutamise ja teadusliku läbitöötamise alusel. Meie parteis ja kõikides Kominterni parteides on üldise tunnustuse saanud ja kindlasti maksmas leninismi kui imperialismi ja proletaarsete revolutsiooni ajajärgu marksismi Stalini poolt antud äramääramine. Leninism tekkis ja kujunes välja töölisliikumises kõige ägedama kahel väerinnal võitluse tagajärjel. Seda võitlust pidas enamlus kogu oma olemasolu kestvusel mitte ainult meie maa töölisliikumises, vaid ka rahvusvahelisel areenil, välja astudes kõige revolutsioonilisema kommunistlikku eelväena, töölisklassi võimsa vabastajana. Ning siin polnud peaasi mitte selles, mida Lenin ütles või kirjutas II Internatsionaali ajaloo sel ehk teisel silmapilgul, vaid selles täiesti kindlas ja täiesti vastuvaidlemata faktis, et enamlaste taktika oli ainukeseks internatsionalistlikuks taktikaks, et enamlus ka rahvusvahelisel areenil oma tekkimise silmapilgust peale välja astus ja tegutses kui ainukene lõpuni järjekindel revolutsiooniline jõud, kes mitte üheksisekundiks ei lahkunud revolutsioonilise marksimi seisukohtadelt ning kogu oma programmiga, taktikaga ja organisatsiooniliste põhimõtetega II Internatsionaali liinile vastu seisis. See peegelduski täie-

*) Avaldame lühendatult. Seoses Karl Marxi surma 50. aastapäevaga toome järgmistes numbrites rea artikleid, mis käsitavad marksismi-leninismi põhitõhususi. Käesoleva kirjutisega teeme algust. Toim.

¹⁾ Lenin, XXV köide, lhk. 171—172.

²⁾ Lenin, XXIII köide, lhk. 385—6.

³⁾ Lenin, sealsamas, lhk. 386.

Itself enamluse järjekindlas võitluses mitte ainult oportunistiga ja tsentrisimiga II Internatsionaalis, vaid samuti ka II Internatsionaalis olevate pahempoolsete olluste kõikumistega ja kaldumistega, kes tihti moonutanud ta suuri ideelisi ja taktilisi põhiluseid. Kuid „miks just Venemaa“ — küsis sm. Stalin — „oli leninismi hälliks, proletaarsete revolutsiooni teooria ja taktika kodumaaks“⁴⁾. Sm. Stalin vastas sellele küsimusele nii: „Seepärast, et Venemaa oli revolutsioonist tiine rohkem, kui ükski teine maa ja seepärast suutis ainult tema lahendada neid vastuolusid revolutsioonilisel teel.“ Seejuures oli Venemaa tiine niisugusest revolutsioonist tsarismi vastu, mis „pidi üle kasvama revolutsiooniks imperialismi vastu, proletaarsete revolutsiooniks“⁵⁾. Meie partei ajalugu, kogu ta suurt ajaloolist teed on vaja vaadelda kui ühtse partei arenemise ühtset protsessi, partei, kes töölisklassi eesotsas läbi käinud kolmest revolutsioonist ja kes läbi teinud määratusuure revolutsioonilise tee pärisorjapidajate-mõisnikkude võimu ajast kuni proletariaadi diktatuuri rajamiseni ja sotsialismi majandusliku aluse valmistamiseni. Eriti on vaja alla kriipsutada, et kõige kolme revolutsiooni kestel leninlik partei toetus oma strateegias ja taktikas ühele ja sellele samale peaseadele. Ning vaja on anda kõige otsustavam ning armuheitmatum vastulöök kõige vähematele katsetele tükeldada meie partei ühtset 30-aastast ajalugu ja killustada Lenini proletaarsete teooria ühtset tervikulist väljatöötamise protsessi revolutsioonilise marksimi alusel kõige kolme revolutsiooni kestel, mis meie maal XX sajandi esimesel kahel aastakümnel olnud.

Enamluse üheks tähtsamaks iseäralduseks on see, et ta tekkis ja kujunes vahetpidamatu võitluse käigus igatsorti ja igatliiki oportunistidega. Lenin kirjutas selle kohta, et „töölisklass ei võinud moodustada oma parteid teisiti, kui otsustavas 30-aastases võitluses oportunistide kõikide eriliikidega“⁶⁾. Sm. Stalin, arendades seda seadet, tähendas, et „ÜK(e)P kasvab ja tugevnes siseparteiliste vastuolude äravõtmise kaudu“, ja see, lisas ta juurde, on „meie partei arenemise seadus“. Ja mitte ükski meie partei: „See seadus, — kirjutas sm. Stalin, — on arenemise seaduseks kõikidele enam-vähem suurtele parteidele, ükskõik, kas on jutt NSVL proletaarsetest

parteist või parteidest Läänes“⁷⁾. Sellisest väljendub jällegi enamluse rahvusvaheline iseloom. 1917. a. märtsis kirjutas Lenin oma kirjades erakorralise teravusega „uut tüüpi parteist, mitte mingit juhtumisel „II Internatsionaalist“⁸⁾. Enamlus oli ja on seda „uut tüüpi“ partei. See partei tekkis võitluses kahel väerinnal. Seda võitlust pidasid enamlased enamluse tekkimise silmapilgust peale, teda peeti nii meie parteis kui ka II Internatsionaalis, s. o. nii sisesel, venemaalisel kui ka rahvusvahelisel areenil. Meie partei kogu ajaloo kestel Lenin kaitses ja teostas praktikas „uut tüüpi partei“, s. o. revolutsioonilise proletaarsete partei loomist ilma oportunistideta ja tsentristideta. Samal seisukohal oli ta ka II Internatsionaali suhtes.

Enamlise partei ajaloo tundmaõppimisel on vaja lähtekohaks võtta seda, et meie partei ajalukku, enamluse ajaloo ideede ja seadusepäraste põhifaktide käsitamisesse parteilise tänapäeva elemente sisse kanda. On vaja lähtuda sellest, et kommunist partei ajaloolane ei või olla partei ajaloo faktide registreerija, ta on kohustatud võitlema leninismi eest marksismi-leninismi teooria igasuguste moonutuste vastu. Meie peame nõudma neilt, kes meie partei ajaloo tundmaõppimise tööd teevad, et see töö oleks rajatud ajalooliste faktide täpsele tundmaõppimisele ja et selles töös oleks Marxi — Lenini meetod, s. o. et ta põhjeks revolutsioonilise dialektika järjekindlal läbiviimisel. Meie peame halastamata võitlema kõigepealt enamluse ajaloo võltsimise kõige vaenulik-kuritahtlisema katsega, milleks on meie partei ajaloo trotskistlik võltsimine. Sarnase võltsimise ja lausa trotskistliku kontrabandi ollused tungisid ka sm. Jaroslavski toimetusel ilmunud 4-kõitelisesse „ÜK(e)P ajalukku“. Partei ajaloo tundmaõppimisel peame meie erilise tähepanelikkusega saavutama leninliku dialektika põhimõtete järjekindlat läbiviimist.

Lenin rääkis sellest, et enamlus „sai üleilmseks enamluseks, andis idee, teooria, programmi, taktika, mis konkreetselt, praktiliselt erineb sotsiaalschovinismist ja sotsiaalpatšifismist“⁹⁾. Ja kui ta tähendas, et enamlus on „taktika eeskujud kõikidele“, siis rõhutas ta ühes sellega kindlasti, et Kautsky ja Ko. osutusid „tagurlasteks, kõige halvema oportunisti ja sotsiaalära-

⁴⁾ Stalin, „Leninismi küsimused“, 8. trükk, lhk. 78.

⁵⁾ Sealsamas, lhk. 78—79.

⁶⁾ Lenin, XVIII köide, lhk. 228.

⁷⁾ Stalin, KITK VII laiendatud pleenumi stenograafiline aruanne, punkt 2, lhk. 2—3.

⁸⁾ „Leninski sbornik“ II, lhk. 292.

⁹⁾ Lenin, XXIII köide, lhk. 385.

andlikkuse kaitsjateks" ja et Scheidemannide ning Kautskyte taktika „see taktika ei kõlba eeskujuks kõikide maade jaoks“¹⁰⁾.

Praegusel ajajärgul on imperialismi põhitugi sotsiaalfaschism, mis tugineb kapitalistide poolt ülesostetud tööliste aristokraatiale. Lenin tähendas korduvalt, et „see vaenlane jääb peavaenlaseks rahvusvahelises ulatuses“¹¹⁾. Meie teame, et sõjaeelne oportunistlik muutus esimese imperialistliku sõja ajal sotsiaalschovinismiks, viimastel aastatel aga muutus ta faschistliku kodanluse pahemaks tiivaks, s.o. muutus sotsiaalfaschismiks. Niisugune on II Internatsionaali kontrrevolutsioonilise ümbersündimise tee. Leninism võitleb oma teooria ja taktika põhialuste eest, II Internatsionaali, kontrrevolutsioonilise trotskismi, oportunistide, trotskistlike kont-rabandistide, ning igat värvi moonutajate vastu.

Enamlus võitleb ja saab võitlema II Internatsionaali laimu vastu. Sotsiaalfaschistliku II Internatsionaali tegelased püüdsid ja püüavad veel praegugi tõendada, et leninism on ainult vene rahvusline nähe, majandusliku mahajäävuse ja idamaa aasialikkuse saadus. Nii püüavad nad laimata ja purustada enamlust kui „üleilmset enamlust“.

Enamlus võitleb ja saab võitlema trotskismi vastu, mis on praegu, nagu selle kohta ütles sm. Stalin, „kontrrevolutsioonilise kodanluse eelsalgaks, kes võitlust peab kommunismi vastu, nõukogudevõimu vastu, sotsialismi ehitamise vastu NSVliidus“¹²⁾.

Üleilmse kapitalismi seisukord halveneb vahetpidamata ja kiiresti. Majanduskriis õõnestab ta olemasolu põhialuseid. Klassilised vastuolud imperialismi maadel, imperialismi ja asumaade vahel teravnevad äärmuseni. Sellest olukorrast otsib kapita-

lism väljapääsu sõjas. Faschistlike ja nimetatud „pahempoolse“ sotsiaaldemokraatia ideeline pagaash on juba puudulik hulkade pimestamiseks, kes uuest imperialistlikust sõjast ning imperialistlikust palgaorjusest pääsemist otsivad. Imperialistlik kodanlus on valmis teda uuendama trotskistliku ideoloogiaga. Miski ei päästa imperialismi ta paratamatust hävinemisest, kuid uppuja haarab ka õlekõrrest kinni. Ta haarab kinni ka kontrrevolutsioonilise trotskismi teooriast, mis meil Nõukogude Liidus puruks löödud, paljastatud ja kinni aelutatud on. Trotskism teenib imperialismi selle laimuga, mida ta levitas leninliku partei kohta siis, kui ta alles „kommunismi fraktsioon“ oli.

Trotskism andis kodanlusele selle teooria, et ühel maal võimata on sotsialismi valmis ehitada. Stalin rääkis juba 1926. a. trotskistlikust teooriast — „leninismi lõhestamisest kahte ossa: sõjaeelseks leninismiks, „vanaks“, „kõlbamatuks“ leninismiks... ja uueks pärastõjaaegseks, oktoobri leninismiks...“¹³⁾. Ja Stalin lisas juurde, et „leninismi kahte ossa lõhestamise teooria on leninismi purustamise teooria...“¹⁴⁾.

Miks see küsimus nii teravalt ülestõusis praegusel ajal? Sellepärast, et praegune ajalooline silmapilk on väga põnev ja terav. Sellepärast, et trotskism „juba ammu pole enam kommunismi fraktsioon“, et ta on „kontrrevolutsioonilise kodanluse eelsalg“. Sellepärast, et avastus trotskistlik salakaup, mis vargsi jutlustab trotskismi, ja et avalikuks tulid mädad liberaalid, kes seda jutlustamist varjavad. Enamlus võitleb ja saab võitlema igatvärvi oportunistide ja moonutajate vastu, kes oma tegudega partei ja proletariaadi klassivaenlaste veskile vett valavad. Selles võitluses teritame meie oma lahingurelva, milleks on Lenini revolutsiooniline teooria.

II. Üleilmse kapitalismi kriis ja Lenini õpetus imperialismist

Ma juba rääkisin sellest, et Leniniteooria, ta suur õpetus on teadusliku ettenägemise ja revolutsiooniliku juhtimise võimaks teguriks. See asjaolu leiab igal sammul kinnitust käesoleva ajajärgu iähtsamate faktide ja probleemide vaatlemisel.

Oma raamatu „Imperialism“ eessõnas tähendas Lenin, et käesoleva aja poliitika hinnangus ei saa midagi aru, kui mitte

selge ei ole „imperialismi majandusliku põhioõu küsimus“. Vaadeldes selle üleilmse majanduskriisi iseäraldusi, mis algas 1929. a. keskpaigas, veendum veel kindlamini leninliku imperialismi õpetuse määratusuures tähtsuses tänapäeva ilmapoliitika tähtsamate külgede mõistmisel. Kriisi käik tõen-

¹²⁾ „Bolshevik“ nr. 19—20, 1931. a., lhk. 17, Stalin, „Kiri „Proletarskaja Revoluutsia“ toimetusele.“

¹³⁾ Stalin, „Opositsiooni kohta“, lhk. 121, 1928. a. väljaanne.

¹⁴⁾ Sealsamas, lhk. 122.

¹⁰⁾ Lenin, XXIII köide, lhk. 172 ja 386.

¹¹⁾ Lenin, XXV köide, lhk. 179. Minu kurssiv. — A. B.

dab hiilgavalt leninist teooriat ja purustab armuheitmatalt kõik kodanliku teaduse ennustused ja kõik sotsiaalfaschistliku II Internatsionaali ideoloogide teooriad ning teooriakased. Viimaste aastate üleilmlik kriis näitas, et artellid, trustid, monopolide arenemine, pankade kokkukasvamise tööstusega, s.o. vana kapitalismi muutumine monopolistlikuks kapitalismiks või imperialismiks mitte ainult ei kõrvalda kriisi, vaid vastupidi, teda määratult laiendab, süvendab ja teravamaks teeb. Praegune üleilmlik kriis annab selleks lõpmatapalju tõendusid. Kõikidel kapitalistlikkudel maadel on tootmine määratult langenud. On tööstuskriis, agraarkriis ja krediidikriis, mis üleilmsel rahanduskriisi iseloomu võttis, s.o. valdas raharingkäigu, krediidisüsteemi, eelarve jne. Paljudel maadel (Inglismaa, Rootsi, Kanaada, Jaapan, Argentiina, India jt.) on rahakurs tugevasti langenud. Üleilmlik väliskaubandus on kokku kuivanud. Kasvab äärmine proteksionism (tollisõda). Tööstussaaduste suurmüügi hinnad on kriisi ajal järsult langenud. Põllumajanduse kaupade hinnad on langenud 50 protsenti ja rohkem. Ainelisi väärtusi hävitatakse viimastel kriisiaastatel ennukuilmata ulatustes, ja seda tehakse niisuguse tsüklilisusega, mis isegi kapitalistlikus korras võtab enneolemata kaju. Kõik need faktid tõendavad käesoleva aja kriisi hiiglasuurt teravust ning ennenägematut sügavust. See kõik sünnib sellepärast, et see maailma majanduskriis areneb kapitalismi üldkriisi aluspõhjal. Lenin räägib omas imperialismi iseloomustuses sellest, et olemas on „tung seisakule ja mädanemisele“, s.o. tootmisjõudude pillamine, tehnilise progressi takistamine ja isegi seisapanek, parasitlikkus j.m. Lenin määrab imperialismi ära järgmiselt:

„Imperialism on kapitalismi eriline ajalooline aste. See erilisus on kolmesugune: imperialism on (1) monopolistlik kapitalism; (2) — parasitiline ehk mädanev kapitalism; (3) surev kapitalism“¹⁵⁾. Ilma selle leninliku seade mõistmiseta ei saa mõista ei kapitalismi arenemise ajajärgu iseloomu ega üleilmliku majanduskriisi arenemise viimaste aastate iseäraldusi. Käesoleva aja kapitalistliku kriisi kogu mehhanismi mõistmiseks on eriline tähtsus Lenini märkudel selle kohta, et imperialism „ei suuda kapitalismi alt kuni ülesse ümber ehitada“, ei suuda „kõrvaldada vahetust, turgu, võistlust, kriise jne“. Sel osal

Lenini imperialismi õpetusest on määratu suur tähtsus marksismi ja käesoleva aja töölisliikumise jaoks. Lenin iseloomustas imperialismi kui surevat kapitalismi, kuid samal ajal kriipsutas ta eriti alla, et „imperialism on väljasurev, kuid mitte väljasurnud kapitalism, surev kuid mitte surnud“. Ja samal ajal tähendas Lenin, et „monopolid, välja kasvades vabast võistlust ei kõrvalda seda, vaid oletsevad ta kohal ja ta kõrval, tekitades sellega eriti teravaid ja suuri vastuolusid, hõõrumisi, konflikte“¹⁶⁾. Teises kohas, arendades seda sama mõtet, kirjutas Lenin, et „nimelt see üksteisele vastuoluliste „algmete“ võistluse ja monopoli ühendamine ongi imperialismis oluline, nimelt tema valmistabki ette krahhi, s.o. sotsialistlikku revolutsiooni“¹⁷⁾. Siit järgneb ka Lenini väide, et „imperialism on sotsialistliku revolutsiooni eelõhtu“¹⁸⁾. Kui võtta fakte üleilmliku kriisi viimastest aastatest, siis näeme piltlikult praegusaja kriisi mehhanismi kõiki iseäraldusi, mis peegeldavad selle ajajärgu iseäraldusi, mil ta areneb. Meie näeme mitmesuguste tootmisalade mitteühetasast langemist (tootmisabinõude tootmise ja tarbeainete tootmise). Meie näeme hindade mitteühetasast langemist, mis selles väljendub, et monopoolsed hinnad langevad tuntuvalt vähem ku imitemonopoolsed. Meie näeme takistust krediidikriisi arenemises, kriisi, mis algas mitte kohe, vaid 2 aastat peale tööstuskriisi algust. Meie näeme kapitalistlikkudel maadel kaubatagavarade hävitamist, proteksionismi ennenägematut hullustust, hirmsat tööpuudust, tööliiskade ja elanikkude keskkihide elutaseme määratult langust. Kõik need on praegusaja kriisi niisugused jooned, mis peegeldavad praegusaja kapitalismi monopolistlikku iseloomu. Praeguse üleilmliku kriisiga käib kaasas vastuolude hiiglakasv imperialistlikus leeris, vahetõrgete määratu teravnemine imperialismi ja asumaade vahel, kasvavad ja sügavnevad kapitalistliku korra kõik vastuolud teravnevad, suhted kapitalistlikkude maade ja maailma ainukese proletaarse riigi vahel. Kasvab ja tugevneb sõjahädaoht ja kõigepealt NSVLiidule kallaletungi hädaoht. Kriisi käik ja arenemine kinnitavad täiesti Lenini väidet, et imperialism on sotsialistliku revolutsiooni eelõhtu.

Üleilmlik kapitalistlik kriis avastas veel kord äärmise piltlikkusega kapitalistlikkude

¹⁵⁾ Lenin, XIX, lhk. 142.

¹⁷⁾ Lenin, XX lhk. 297.

¹⁸⁾ Lenin, XIX, lhk. 71.

¹⁶⁾ Lenin, XIX, lk. 301.

maade majandusliku ja poliitilise mitteühetasase arenemise seaduse kogu sügavuse ja tähtsuse. Sel seadusel on kommunismi jaoks eriline tähtsus, sest et temast järgneb sotsialismi võidu võimalus üksikute kapitalistlikkudel maadel. Selle seaduse avas Lenin. Stalin arendas ja kaitses teda ägedas võitluses trotskistlik-sinovjevliku opositsiooniga, kes parteivastaste laimu võttega püüdis kommunismi käest ära kiskuda seda ühte kõige tähtsamat proletarise revolutsiooni teoreetilist sõjariista.

„Majandusliku ja poliitilise arenemise mitteühetasasus, — kirjutas Lenin, — on kapitalismi paratamata seadus. Siit järgneb, et sotsialismi võit võimalik on esialgu mõnedel ehk isegi ühel üksikute võetud kapitalistlikul maal.“¹⁹⁾ Lenin kriipsutas alla, et „rahanduslikud kapitalid ja trustid ei nõrgenda, vaid suurendavad erinevusi ilmamajanduse mitmesuguste osade kasvu kiiruse vahel“.

„Aga kui kord jõudude vahekorrad muutunud on, — lisab ta juurde, — siis misugusel muul viisil võib kapitalistlikus korras seda vastuolu lahendada, — kui jõuga“²⁰⁾. Sm. Stalin, kaitstes ja arendades seda arenemise mitteühetasasuse seadust, paljastades trotskistide (1926.—27. a.) antileninlikku vaatepunkti selles küsimuses, tähendas, et ei tohi ära segada „üksikute maade majanduslikku mitteüheduslust minevikus“ „majandusliku ja poliitilise arenemise mitteühetasasusega imperialismi ajajärgul“. Seejuures kriipsutas ta uuesti alla, et see arenemise mitteühetasasus avaldub „teravamalt kui varem“ ja et ta „viib selleni, et tööstuslikult mahajäänud maad enam-vähem lühikese ajaga mööda ajavad etteläinud maadest, mis sel moel loob eeldusi suurteks imperialistlikkudeks sõdadeks ja sotsialismi võidu võimaluseks ühel maal“²¹⁾.

Præguseaja kriisi rohked faktid aita kinnitada seda seadust.

Terava võitluse tagajärjel suuremate kapitalistlikkude maade vahel toimub kriisi ajal järsk ja hüppeline jõudude vahekorra muutumine imperialismi leeris. Seda tunnistavad piltlikult need muudatused, mis kapitalistlikus Euroopas on toimunud viimastel aastatel.

Imperialismi ajajärguga sidus Lenin väga lähedalt oportunisti sotsiaalschovinismiks muutumise küsimuse. Faschistliku sotsiaal-

demokraatia ajalugu kinnitab hiilgavalt seda osa leninlikust imperialismi õpetusest.

Sõja ajal kirjutas Lenin, et oportunism „lõpulikult valmis, liig valmis ja ära mädanes real maadel, täielikult kokku sulades kodanlise poliitikaga kui sotsiaalschovinism“²²⁾.

Viimane ajajärk faschistliku sotsiaaldemokraatia ajaloos, mis seotud üleilmliku kapitalistliku kriisiga, annab pildi sellest, kuidas II Internatsionaal terve rea uusi samme teeb oma edaspidise faschiseerumise teel. II Internatsionaal asus viimastel aastatel kahjutegevuse ja interventsiooni teele. Vähemlaste, selle II Internatsionaali sektsiooni protsess tõendas seda ümberlukkamata selgusega.

See II Internatsionaali uus taktika leiab oma teoreetilise põhjenduse sotsiaalterventlase Karl Kautsky „töodes“. Ta raamatuke „Enamlus ummikus“ on II Internatsionaali häbitava kontrevolutsioonilise languse äärmine aste. Oma kahekõitelises töös „Materialistlik ajaloo mõistmine“ erineb Karl Kautsky äärmiselt tsüünilise ja avaliku kapitalismi ülistajana.

Üleilmliku kapitalistliku kriisi ajajärk on II Internatsionaali edaspidise jõudsa faschiseerumise ajajärguks.

Viimaste aastate üleilmlik kapitalistlik kriis on, nagu seda ära märkis sm. Stalin oma aruandes partei XVI kongressil, „kõige tõsisem ja kõige sügavam kõikidest senitest maailma majanduslikkudest kriisidest“. Ja see ei sünni mitte ainult seepärast, et praegune üleilmlik kriis laieneb kapitalismi suureneva mädanemise tingimustes ja ta üldkriisi alusel, vaid samuti ka seepärast, et „kõrvuti kapitalistliku majanduse süsteemiga on olemas sotsialistlik süsteem, mis kasvab, edeneb, mis kapitalistlikule süsteemile vastu seisab ja mis oma olemasolemise faktiga näitab kapitalismi mädasust, lõhub ta aluseid“²³⁾. See asjaolu teeb kapitalismi üldkriisi iseäranis teravaks ja sügavaks.

Lenini imperialismi õpetusest järgneb ta proletarise revolutsiooni mõistmine.

See teooria on teravalt sihitud nii luksemburgiaanluse vastu, mis lähtudes imperialismi kui „puhta“, „tervikulise“ imperialismi mõistmisest, eitas talurahva ja rahvusliku vabastamiseliikumise tähtsust imperialismi ajajärgul väljendas sotsiaaldemokraatilisele seisukohale libisemist proletariaadi diktatuuri küsimuses jne.

¹⁹⁾ Lenin, XVIII, lhk. 233.

²⁰⁾ Lenin, XIX, lhk. 149.

²¹⁾ Stalin, „Leninismi küsimused“, lhk. 515.

²²⁾ Lenin, XIX, lhk. 159.

²³⁾ Stalin, „Leninismi küsimused“, lhk. 632—633.

Praegusel ajal on au sees sotsiaalfaschistlik „riikliku kapitalismi“ teooria, mis pole muud, kui ettevalmistatud ja üle võõbatud „ultra-imperialismi“ ja „organiseeritud kapitalismi“ teooria. Seda kordavad parempoolsed oportunistlikud ollused. Samuti on au sees ka teooria, mis katab oma oportunistlikku ja isegi sotsiaalfaschistlikku päritolu „pahempoolsete“ sõnakõlksudega. Need teooriad võtavad aluseks imperialismi kui „puhta monopolismi“ mõistmise selle praeguses astmes ning rõhutavad „tootmisjõudude arenemise täielikku seisakut“ imperialismi ajajärgul, väidavad, et „imperialismi ajal on kadunud ühiskonna suude areneda“. Need „pahempoolised“ teooriad on vaid luksemburgiaanliste vaadete korrutamine teiste sõnadega. Nad kordavad luksemburgiaanluse seadeid impe-

rialismi kohta ühes ta kapitalismi automaatse kokkavarisemise jutlustamisega.

Leninliku imperjalismi ja proletaarse revolutsiooni õpetuse alusel peame meie halastamata vastuhoobi andma kõigile neile sotsiaalfaschistlikkudele ja oportunistlikkudele teooriatele, mis proletariaadi klassivõitlust imperialismi vastu takistavad. Käesoleval ajal käib ja laieneb äge võitlus kahe üleilmilisest kapitalistlikust kriisist väljapääsu tee vahel — revolutsiooniliku ja kapitalistliku väljapääsu vahel. Kõikide kriisist vallatud kapitalistlikkude maade proletaarlased peavad määratu visadusega võitlust revolutsiooniliku väljapääsu eest. Leninism on juhtnõör tegevuses. Selle lipu all kukutavad kogu ilma proletaarlased imperialismi.

V. Ahja

Provokatsioonist ideoloogilisel väerinnal

1. Provokatsiooni ülesannetest ideoloogilisel väerinnal

Provokatsioon on kodanluse ja sotsiaalfaschismi käes *kahjutegemise sõjariistaks* revolutsioonilises töolisliikumises. Provokatsiooni abil katsub kodanlus ja sotsiaalfaschism revolutsioonilisele liikumisele kõigiti kahju teha, seda sisemiselt lõhkuda, revolutsioonilisi olluseid legaalses töolisorganisatsioonides välja selgitada ja neid parajal silmapilgul kõrvaldada, põrandalusesse kommunistlikku parteisse tungida, selle jõude teada saada ning neid samuti parajal silmapilgul hävitada. Kuid provokatsiooni, kui kodanluse ja sotsiaalfaschismi kahjutegemise abinõu ulatus ei lõpe kaugetki sellega. Kodanlus ja sotsiaalfaschism kasutavad provokatsiooni ka selleks, et revolutsioonilise liikumise ideoloogilisel väerinnal kahju teha, seda liikumist kodanluse huvidele vastavatele oportunistlikkudele ja avanturistlikkudele radadele tõugata, selle liikumise väljavaateid ja võimalusi tumestada ja võltsida, kodanlusele allavandumise meeolusid jutlustada, sotsiaalfaschismi mõju all olevaid töölisi revolutsioonilise liikumise mõju vastu kaitsta jne. Ideoloogilisel väerinnal tarvitab provokatsioon eriti peenelt väljatöötatud võtteid, et töölisi eksiteele viia. Et töölisi petta on provokaatorid valmis tegema kõige käre-damaid „revolutsioonilisi“ sõnakõlkse, on valmis varjama oma kahjutegemist välise t marksistlikkude sõnakõlksude taha. Ja al-

les *kogu* selle „liini“ paljastamine, mida provokaatorid teostavad, võib näidata, mis-sugust kahjutegemist nad ideoloogilisel väerinnal läbi viivad, et töolisliikumist eksiteele juhtida, nõrgestada ja kodanlusele allavanduma sundida.

Käesolevas kirjutuses peatume provokatsiooni juures, mida teostas ajaleht „Meie Võitluse Aeg“ ja mõned tema eelkäijad ideoloogilisel väerinnal Eestis. Kuigi näited pole enam värsked ning käesolevale muutunud olukorrale enam täpselt ei vasta, on nende faktide paljastamine siiski väga suure poliitilise tähtsusega. See paljastamine on tööliste abiks võitluses provokatsiooni vastu, aitab tõsta kogu töölis-klassi revolutsioonilist valvelolekut, aitab neil ära tunda provokatsioonilisi võtteid ideoloogilisel väerinnal.

Üldine ülesanne, mida provokatsioon ideoloogilisel väerinnal Eestis omale viimastel aastatel ette seadis, oli see, et moonutada ja võltsida proletariaadi revolutsioonilise liikumise liini, et näidata, et sel liikumisel Eestis mingisuguseid väljavaateid ega avaldusvõimalusi pole, et jutlustada töölis-klassi jõuetust ja kodanluse tugevust.

Niisugune oli provokatsiooni põhiülesanne ideoloogilisel väerinnal mõõdnud ajajärgul. See ei tähenda muidugi, et provokatsioon teistsuguses olukorras omale

teistsuguseid ülesandeid ette ei sea ning kriiskavat ettejooksmist, avanturismi, isiklikku terrorit, sõjariistust väljaastumiseks jne ei katsu jutlustada ja organiseerida, et sel teel töölisliikumist lõhkuda. Muidugi ei loobu provokaatorid samal ajal rääkimast töölisklassi jõuetusest jne. Väja on vaivel seista igasuguste provokatsioonivõtete vastu, igasuguses olukorras.

Toome mõned näited sellest, kuidas provokaatorid kasutavad revolutsioonilisi sõnakõlkse, et tähelepanu selle kahjutegemise pealt ära juhtida, mida nad tegelikult ideoloogilisel väerinnal teevad, et seda lõhkumistööd varjata.

Ajaleht „Uus Aeg“ oli omal ajal (1930. a.) tähtsamaks vahendiks, mille abil kodanlus ja sotsiaalfaschism Eestis teostasid provokatsioonilise revolutsioonilise töölisliikumise ideoloogilisel väerinnal. Töölise eksiteele viimise sihiga tegi „Uus Aeg“ vahetpidamata sõnakõlkse „proletariaadi järjekindla klassivõitluse lipu kõrgel hoidmisest“, „halastamata võitlusest sotsiaalfaschistide ja töölisklassi võitluses eettulevatele raskustele allavandumise vastu“, „järjekindlast võitlusest töölisklassi ja kogu töörahva näljutamise poliitika, kapitalistliku kurnamise süsteemi vastu ja sotsialismi eest“ (V. nr. 1—13. sept. 1930.), „raudsest kustumatust Kominternist“ (v. nr. 5—8. nov. 1930. a.) jne. Kuid samal ajal see sama „Uus Aeg“, kes oli valmis vanduma „murdumata truudust“ „proletariaadi järjekindlale klassivõitlusele“, „Kominternile“ jne propageeris allavandumist kodanlusele, õigustas kodanluse ja sotsiaalfaschismi terrori töölisklassi organisatsioonide ja revolutsiooniliste töölise kallal, tumestas ja võltsis revolutsioonilise töölisliikumise välja vaataskid jne.

2. Provokaatorite „organiseerimise teooria“

Eelpool näitasime, missuguseid sõnakõlkse kasutasid provokaatorid oma kahjutegemise varjamiseks ideoloogilisel väerinnal. Läheme nüüd selle kahjutegemise enese juurde.

Kõige esimene asi, millega provokaatorid algasid, oli see, et töölisklassi püüdsid kõikide abinõudega uskuma panna, et ta nõrk ja jõuetu on, et kodanlus teda terroriga purustanud on ja seepärast mingisuguseid väljavaateid pole revolutsiooniliseks võitluseks, vastulöögi andmiseks kodanlusele.

Ajalehed „Töölise Aeg“ ja „Võitluse Aeg“ (1931. a.) varjasid oma kahjutegemist töölisliikumise ideoloogilisel väerinnal peasjalikult „revideerimata marksismi-leninismi“, „Nõukogude Liidu kaitsmise“ jne sõnakõlkse taha (A. „T. Aeg“ nr. 4, „V. Aeg“ nr. 5 jt.). Tema toimetajad provokaatorid Albokid, Tannebaumid, Jurjevid jt. olid valmis sõnades kuulutama end „revolutsioonilisteks marksistideks“, „enamlasteks“, peaaegu „põrandaalusteks kommunistideks“ selleks, et hoida töölisele juhtimisele enese käes kahjutegemise sihiga.

„Meie Võitluse Aeg“ hakkas ilmuma 1932. a. algul, kui EKP asus mõjuvate hoopidega purustama provokatsiooni võrku ja võttis halastamata tule alla provokaatorid ja nende võtted. „M. V. Aeg“ seadis oma peaülesandeks EKP pealungimise tagasilöömise provokatsiooni vastu võitlemise väerinnal ja võttis kõik abinõud käsile, et kaitsta provokaatoreid ja nende kahjutegemist töölisliikumises ning viia töölise eksiarvamisele EKP võitluse suhtes provokatsiooni vastu. Selles äärmiselt teravas võitluses provokaatorid kasutasid ohtralt lõõklauseid „võitlusest paendliste kaiduvuste vastu“, „enamlike liini eest“, „kindla üksmeele ja ühtluse eest tööliseridades“, „proletaarlisest enesearevustusest“ jne (vt. „M. V. Aeg“ nr. 7 jt.). Provokaatorid Jurjev, K. Kaaver, Pumbo ja nende käsikud Tamson jt. olid valmis tegema kõige „revolutsioonilisemaid“ sõnakõlkse, et päästa provokaatoreid ja alal hoida töölisliikumises hulgalist provokatsiooni, mis töölisklassi võimsate rusika, hoopide all, EKP juhtimisel, hakkas purunema tervel väerinnal. Sellega on ka seletatav see, mis pärast „M. V. Ajas“ provokatsiooniline tegevus kõige selgemalt päevavalgele tuli.

Proletariaadi võitlus kodanluse pealungimise vastu olla võimalik kunagi tulevikus, praegu polevat muud väljavaadet, kui vaja *ainult* organiseerida, aga *mitte* võidelda ning võitluse käigus organiseerida.

„Uus Aeg“ nr. 4 (25. okt. 1930. a.) kirjutab: „Pahempoolsed ametiühingud, kes kodanluse pealungimise hoopide all kannatada saanud ning paljaks rüüstatud, on *praegusel* korral *täiesti* töölise olukorra parandamise eest väljaastumiseks võimetud.“ (Meie allakriipsutus, V. A.).

Mida pakuvad provokaatorid töölisele

hulgalise revolutsioonilise klassivõitluse aseainena?

„Asuda uutele organiseerimistööde korraldamisele... tõsta tööliskade klassiteadvust ja rakendada kõigis vabrikutes ametiühingute liikmed tööle üksikute tööliste toomiseks ametiühingutesse,“ vastab sellele küsimusele sealsamas „Uus Aeg“.

Provokaatorid katsuvad kõige jõuga maha salata seda, et tölisklass võib hulgalise revolutsioonilise võitluse teel edukalt vastulööki anda kodanluse pealetungimisele ja kõige metsikumale terrorile tööliste ja nende organisatsioonide vastu, et pahempoolsed ametiühisused olid jõuetud tölisklassi võitlust korraldama kodanluse pealetungimise ja terrori vastu eestkätt *just* sellepärast, et nende juhatused ajasid jämedat oportunistlikku, kodanlusele allavandumise poliitikat, ei pidanud tarvilikku võitlust kaitsepolitsei provokatsioonide, sotsiaalfaschismi ja igasuguse oportunistliku vastu, vaid tegelikult muutusid provokaatorite tööriistadeks.

Töölisklass ei olevat „*nii hästi organiseeritud*“ õpetab „M. V. Aeg“ nr. 11. (23. aprillil 1932. a.), et ta võiks astuda võitlusse kodanluse pealetungimise vastu. „Ainult organiseerudes võime luua õiglasel majandusestemei kurnamise ja vägivalla asemele“ — tõendavad provokaatorid „M. V. Ajas“ nr. 8 (2. aprillil 1932. a.).

„Kulgi... igas tööstuses vallandatakse töölisi ja vähendatakse palku — ei saa meie näidata *teist teed* kui organiseerimine“ (Meie *allakriipsutused V. A.*), loeme „M. V. Ajas“ nr. 1 (30. jaan. 1932. a.).

Telst teed, s.o. võitluse organiseerimist kodanluse pealetungimise vastu, provokaatorid muidugi ei näita ega võigi näidata. Provokaatorid katsuvad töölistele kõige jõuga näidata, et tölisklassil mingit väljapääsuteed ei ole, et tölisklass peab *praegu* kodanlusele alla vanduma ja organiseeruma ainult *tuleviku jaoks*. Kelle ideoloogilisest sõjariistade ladust see äraandmise seade pärit on, seda ei ole raske ära tunda.

Olles kodanluse ja sotsiaalfaschismi kahjutegemise sõjariistaks revolutsioonilises tölisklassi liikumises, ammutab provokatsioon oma „ideoloogilisi teateid“ peasjalikult sotsiaalfaschismi ideoloogilisest arsenalist.

Seepärast näeme, et rida provokaatorite seadeid langevad ühte sotsiaalfaschismi seadetega. Näit. „pahempoolne“ sotsiaalfaschist K. Freiberg „Sots. Võitluses“ nr. 1 (1932. a.) räägib sedasama, mis pro-

vokaatoridki, et kui „objektiivselt hinnata momenti“, siis tölisklassi pealesanne nüüd, kui kapital kõige jõhkramalt pealetungib, seisvat „energilises organiseerimistöös, tölisklasside ettevalmistamises, kasvatamises ja koondamises poliitilise võimu vallutamise otstarbel“.

Sotsiaalfaschism on kodanluse sotsiaalne peatugi. Sotsiaalfaschism, seades oma ülesandeks tölisklassi võitluse takistamise ja kodanluse diktatuuri kaitsmise ning tölisklassi revolutsioonilise liikumise mahasurumise, lõhub töörahva ühist väerinda kapitali pealetungimise vastu ja võtab aktiivselt osa kodanluse riigiparaadi faschiseerimisest ja nõukogudevastase sõja ettevalmistamisest. Sotsiaalfaschism on peenelt väljatöötatud kodanluse avalik provokatsioonipoliitika tölisklassi revolutsioonilise liikumise lõhkumise alal.

Sotsiaalfaschistidele, nagu provokaatoritelegi, on „organiseerimine“ selleks tarvilik, et lõhkuda tölisklassi liikumist, võidelda kommunistliku partei mõju vastu, katsuda hoida töölisi oma, s.t. ühtlase suurtöölise mõju all, takistada oma organisatsioonide abil tölisklassi võitlust kodanluse vastu, sundida teda oma organisatsioonide abil kodanlusele alla vanduma ja lõhkuda tölisklassi ühist väerinda.

Provokaatorid oma abstraktse organiseerimisega tahavad kinni pidada revolutsioonilist tölisklassi liikumist ja muuta ta legaalsed organisatsioonid sektideks, kitsasteks, kinnisteks kildkondadeks, kuhu tölised ei lähe, nagu see tegelikult Eestis oli, et sel teel nurja ajada tölisklassi mobiliseerimist võitluseks kapitali näljapealetungimise, faschismi ja nõukogudevastase sõja ettevalmistamise vastu. Sellega ühtlasi nad tahavad nurja ajada tölisklassi võitlust revolutsioonilise väljapääsu eest kriisist, mis sünnib kodanluse ja sotsiaalfaschistide valitsuse kukutamise ja proletariaadi diktatuuri maksmapaneku teel.

Kas kommunistid on organiseerimise vastu? Ei ole! Kommunistid on ainult sotsiaalfaschistliku ja provokaatorite „organiseerimise“ vastu, mis eitab *praegu* võitlust kapitali vastu ja räägib, et *enne* tuleb organiseerida ja *pärast* võidelda, *et seega* üldse võitlusest kapitali vastu ära ütelda. Kommunistid annavad tölisklassi organiseerimise tööle ja nimelt masselise organiseerimise tööle kõige suurema tähtsuse, kommunistid on kõige kindlamate ja masselisemate tölisklassi organisatsioonide poolehoidjad, kuid organiseerimine ei või olla

omaeette tegevus, vaid ta on selleks, et võidelda kodanluse vastu ja ühtlasi *võitluses organiseerida*.

Vastukaaluks EKP k.-k. 1932. a. märtsikuu manifest määrab ära eesti tööliklassi ülesande praegusel klassivõitluse ajajärgul järgmiselt: „Praegusel klassivõitluse ast-

mel seisab ülesanne selles, et *võidelda* kodanluse pealetungimise vastu, et anda sellele pealetungimisele vastulööki, minna üle vastupealetungimisele ning võidelda revolutsioonilisel teel kriisist väljapääsu eest.“

3. Provokaatorite kahjutegemine „organiseerimistöö“ sildi all

Et provokaatorite „organiseerimise“ taga on tegelikult tööliklassi võitluse takistamine ja nurjaajamine, tööliste organisatsioonide võitlusvõimetuks muutmine, seda meie näemegi kui provokaatorite praktilist „organiseerimise“ tööd jälgime.

1931. a. veebruarikuus Kommunistliku Internatsionaali algatusel ja juhtimisel korraldasid töötatöölised üle maailma hulgalisi revolutsioonilisi väljaastumisi kapitali pealetungimisele vastulöögi andmiseks. Provokaatorid Eestis võtsid kõik abinõud käsile, et töötatöölise massilisi koosolekuid ja uulitsa-demonstratsioonid Eestis nurja ajada.

Ülemaailisel töötatöölise kongressil, kus partei põrandaaluse organisatsiooni nõrkuse ja tema juhtimise poolt provokatsioonid hädaohu allahindamise tagajärjel, sattus kongressi töö juhtimine provokaatorite mõju alla, kes siis surusid läbi oma ettepaneku, et töötatöölise päeva läbiviimine peab sündima „*seaduse piirides*“.

„Tööliste Aja“ nr. 5 (8. veebr. 1931. a.) juhtkirjas provokaatorid sõdisid selle eest, et töötatöölise koosolekud ja uulitsameeleavaldused saaksid „üle maa korraldatud seaduse piirides“. Muidugi on kodanluse ja sotsiaalfaschistide poolt tehtud seadused valvel kodanluse huvide ja võimu eest. Politsei ei viivitanud teatavast, et igasugused töötatöölise väljaastumised kodanluse näljapealetungimise vastu on „demokraatia“ seaduste vastased ja keelatakse ära. Kompartei organisatsioonide nõrkuse ja pahempoolsetes tööliste organisatsioonides valitseva provokatsioonid õhkkonna pärast ei läinud korda läbi viia töötatöölise päeva hoolimata politsei keelust.

Siin näeme väga silmatorkaval kujul, missugust tähtsat osa kodanluse surveaparadis etendavad provokaatorid tööliklassi hulgaliste revolutsiooniliste väljaastumiste nurjaajamisel.

Provokaatorite „organiseerimise“ töö tagajärgi näeme ka 1932. a. 1. mail revolutsiooniliste tööliste meeleavalduste nurjaajamise puhul. Toome „M.V. Aja“ nr.12

(30. aprillil 1932. a.) pikema väljavõtte sellest, missuguste võtetega provokaatorid välja tulid, et ära hoida 1. mail revolutsiooniliste tööliste uulitsa-meeleavaldusi ja aidata sotsiaalfaschistidel nende mõju all olevaid töölisi kaitsta revolutsioonilise liikumise mõju eest.

„M. V. Aja“ 1. mai numbri juhtkirjas loeme järgmist:

„Täna, üle ilma koguvad miljonid tööliste mai veripunaste (!V.A.) lippude alla, et demonstreerida oma võitlusetahet uue ilmakorra eest! Mai veripunane lipp — see peab päästma proletariaadi ahelaist! näitama kõigile, et vankumata kantakse võitluse verevat lippu!.. Meil Eestis keelati ära pahempoolsete organisatsioonide rongikäik, — kuid kõik hüüdsõnad, mis kogu ilma töörahvas täna üles seab, on ka eesti tööliste hüüdsõnad ja siiski tungivad korteriuurgastesse, põõningukambritesse.

1. mai! — see on tööliste püha — kuigi *tänavu me seda tänavail pühitseda ei saa* — see on proletariaadi, uue ühiskonna ainukese klassi, *võitluse* ja võidu püha!

Ükski tööline ärgu mingi sotside kollase lipu alla! (Allakriipsutus „M.V. Aja“ poolt. V.A.) See päev kasvatagu meis võitluse tuld — tuld, milles kord sulavad rõhujate mõõgad sirbiks ja haamriks! Pole põhjust vaadata kurvalt tulevikku!..

Ja iga aasta 1. mail kõlavad tööliste laulud — kõlavad laulud ka vanglate müüride vahel — poliitvangide laulud, kes truuks jäänud oma ideele!“

„Revolutsiooniliste“ sõnakõlksude katte all, veripunastest lippudest, „proletariaadi ahelatest“, „vankumata võitlusest“, „1. maist, kui võitluse pühast“, „poliitvangide ideedest“ jne kutsusid provokaatorid pahempoolseid töölisi alla vanduma kodanluse ja sotsiaalfaschistide vägivaldale, kui paratamata pahele, mille vastu tööliste oleval jõuetud võitlema. Kutsudes revolutsioonilisi töölisi mitte korraldama oma meeleavaldusi 1. mail, kutsusid provokaatorid, sõnu kõlksutades „võitlusest“ sotsiaalfaschismi vastu, ühtlasi ka ära

hoida revolutsioonilisi töölisi kokku puutumast nende töölistega, kes 1. mai meeleavaldusele läksid sotsiaalfaschistide lipu all.

Provokaatorid Jurjevid, Pumbod, Kaaverid, Laesid, Kiltmannid j.t. tegid „M. V. Ajas“ kõik mis jaksasid, et töölised alluksid rahulikult kodanluse terrorile, et töölised ei annaks vastuõõki kodanluse ja sotsiaalfaschistide vägivallale. Nad õigustasid seda vägivallaga töölisklassi kallal. Nad tegid ka kõik, et sotsiaalfaschism võiks edasi petta tema mõju all seisvaid töölisi ja teisi töörahvakihte.

12. aprillil 1932. a. kuulutasid hädaabitöölised Tallinnas streigi kodanluse ja sotsiaalfaschistide poolt korraldatud sunnitöödel, nagu töölised õigusega nimetavad hädaabitöid. Töölised nõudsid ainult seda, et kõrvaldatagu ülejäu käivad töötingimused! Kurnajate riigi esitajad võtsid tarvitusele streigi nurjaajamiseks oma järelproovitud sõjariista — provokatsiooni. Nad lubasid sõnades tööliste nõudmisi täita, aga pärast, kui töölised olid streigi lõpetanud, vilistasid nad oma antud lubaduste peale ja ei läitnud ühtegi tööliste nõudmist.

„M. V. Aeg“ nr. 11 (23. aprillil 1932. a.) kirjutab ise selle tööliste kaotusega lõppenud streigi üle järgmist: „Töötasu kõrgendamist pole ametlikult välja kuulutatud, samuti pole ka hr. Pläzer tagandatud (missugused olid tööliste antud lubadused. V. A.). See on tööliste hulgas uuesti pahameelt äratanud ja lubatakse jälle streikima hakata.“ Kuid „M. V. Aeg“ astub teravalt üles nende vastu, kes räägivad, et streik nurjus, „tõendades“, et „streik ei lõppenud täieliku nurjumisega, vaid isegi väikse võiduga“. Missugune oli see provokaatorite „väike võit“? See, et tööliste ikkagi olla antud lubadus, olgugi, et keegi antud lubadust täita ei mõtelnudki! Siin provokaatorid aitasid hädaabitööde juhatusel organiseerida provokatsiooni, mille abil murti streik. Aga „tööliste“ lehes provokaatorid keerasid selle provokatsiooni veel tööliste „võiduks“! Siin näeme, kuidas provokaatorid organiseerivad kahjutegemist tööliste streigivõitluses, tehes sõnakõlke võitlusest „töölisklassi majandusliste huvide eest“, „kurnamiskorra vastu ja sotsialismi eest“!

Provokaatorid katsuvad kahju teha igal väerinnal, kus käimas töölisklassi võitlus kapitali vastu. Muuseas tuleb provokaatorite kahjutegemine ilmsiks ka tööliste võitluse juures sotsiaalkindlustuse eest. Igasuguse sotsiaalkindlustuse kärpimine

või tema viimaste jäänuste täielik ärakaotamine on kodanlusele ka üheks abinõuks, mille abil ta veeretab kriisi raskused töölisklassi õlgadele. Võitlus sotsiaalkindlustuse eest on töölisklassile üheks põlevamaks päevaküsimuseks, mis puudutab tema otsekoheseid majanduslisi huve ja on lahutamata osa tema võitlusest kapitali näljapealetungimise vastu.

Kuidas katsusid provokaatorid seda võitlust lõhkuda ja nurja ajada?

Nad räägivad, et praegusel ajajärgul ei olevat üldse aeg kõneleda võitlusest sotsiaalkindlustuse eest, olevat tarvis „esmaslt kasvatada töölisklassi ja organisatsioonides huvi sotsiaalkindlustuse vastu ja teha massilisteks ja tugevateks töölisklassi ühinguid“ („V. Aeg“ nr. 6 — 14. novembril 1931. a. Meie allakriipsutus).

Kui kodanluse otsekohesed palgalised agendid, kes peavad nurja ajama igasugust tööliste kodanlusevastast võitlust, teevad provokaatorid kõik, mis suudavad, et töölisklass ei saaks asuda massilisele revolutsioonilisele võitlusele sotsiaalkindlustuse eest. Seepärast nad räägivad, et „praegu“ tuleb kasvatada ainult tööliste huvi sotsiaalkindlustuse vastu.

Kuidas teevad provokaatorid kahju tööliste võitluse alal kodanluse ja sotsiaalfaschistide terrori vastu? Provokaatorite, kui otsekoheste kodanluse poolt töölisklassi hulka saadetud kahjulegijate ülesanne seisab siin selles, et õigustada kodanluse terrorit töölisklassi ja tema organisatsioonide vastu, et luua töölistes arvamist, et kodanluse terror peab olema, et töölisklass on selle vastu jõuetu võitlema. Nii räägib „Uus Aeg“ nr. 1 (13. sept. 1930. a.), et süüdistada „ei tohiks ometi tervet töölisklassi“ seepärast, et „siseminister leidis, et Tööliste Majas asusid mingisugused riigivastased organisatsioonid ja üksikud isikud seal kuriteoliselt toimisid, siis on see ju kõrvaldatud nende ühningute sulgemisega ja isikute arreteerimise ning kohtu alla andmisega“. Niisuguste tõenduste abil provokaatorid katsuvad õigustada kodanluse terrorit revolutsiooniliste tööliste ja nende organisatsioonide vastu.

Kuid sealjuures on provokaatorid alati valmis astuma üles „nõudmistega“ poliitvangide vabastamise üle jne, nagu seda omal ajal provokaator Laes riigikogus tegi, missugune nõudmine kodanlike ja sotsiaalfaschistlike lehtede teatel oli välja kutsunud suure naerulagina riigikogus istuvate tõusikute ja nende kannupoiste poolt.

Kodanlased ja sotsiaalfaschistid naersid lõbusalt seepärast, et nad teavad, et kui provokaator niisuguse nõudmisega esineb, siis on selle sihiks tööliste eksiteele viimine ja tööliste võitlusele poliitvangide vabastamise eest ja terrori vastu kahjutegemine.

Teatavasti eesti kodanluse türmikongid oma koleduste ja piinamiste poolest sammuvad „tsiviliseeritud“ kapitalistlike maade õudsete piinakongide eesrinnas. Revolutsiooniliste tööliste kondimurdmise poliitikas eesti tõusikkodanlus ja sotsiaalfaschistid on väga leidlikud ja äärmiselt metsikud. Provokaatorid ei ole sugugi selle vastu, et rääkida ise ja lasta ka nende mõju all olevas „tööliste“ lehes kirjutada poliitvangide kannatustest, kuid provokaatorite kahjutegemine seisab selles, et nad püüavad sealjuures lõhkuda tööliste võitlust poliitvangide tõelise vabastamise eest. Sellepärast provokaatorid, kirjutades poliitvangide tagakiusamistest ja piinamistest, lisavad juurde, et „see on kuuldavasti nii“ (vt. „M. V. Aeg“ nr. 7 — 19. märtsil, 1932. a.) ja teisi täendusi, mis peavad töölist kirjutuse sisu üle kahtlema panema, peale selle provokaatorid eemaldavad kirjutusest kõik, mis võiks mobiliseerida töölist konkreetseks võitluseks poliitvangide kaitseks ja vabastamiseks piinajate küünte vahelt.

Üheks abinõuks, mille abil provokaatorid katsuvad eemale tõugata töölist revolutsioonilisest liikumisest, on revolutsiooniliste hüüdsõnade, kommunistliku partei seisukohtade ja kogu revolutsioonilise töölistliikumise õpetuse igasugune moonutamine ja äärmiselt labastamine ja nende edasiandmine niisuguses vormis ja keeles, mis töölist viib eksiarvamisele revolutsioonilise töölistliikumise ülesannetest ja põhitõdedest. Peale selle katsuvad provokaatorid kõige jõuga maha vaikida revolutsioonilise töölistliikumise tänapäeva küsimusi ja ülesandeid ja käsivad revolutsioonilist õpetust, revolutsioonilisi hüüdsõnu ja kommunistliku partei seisukohti nii, et see põhjustaks passiivsust ja aitaks takistada töölistehulkade mobiliseerimist konkreetsete võitluseülesannete ümber kommunistliku partei juhtimisel.

Toome selle kohta mõned näited. „Uues Ajas“ nr. 6 (22. nov. 1930. a.) kirjutab provokaator Alex Piir: „Nagu kõnelevad arvud ja üldine majanduslik olukord kõigis kapitalistlikes riikides, on ähvardamas kogu kapitalistlikku ilmakorda hale kokkuvarisemine.“ Ja lõpeb see kirjutus nii:

„Kapitalistlikku majandussüsteemi ei saa kõrvaldada igasuguste kartellidega ja konventsioonidega, vaid ta tuleb varem või hiljem pühkida prügikasti kogu oma kõrvalharudega. See on otsus, mis tuletatud praegusest ennenägematust kapitalistliku ilma majandusekriisist. Tuleb katastroofi! Läheb aega, kuid ta tuleb siiski!“

Kahjutegemine siin seisab selles, et tehakse „marksistlikke“ sõnakõlkse, katsutakse töölist eksiteele viia, nagu variseks kapitalism kokku iseenesest ja et töölistklassi ees ei seisa mitte ülesanne *purustada* kapitalismi, vaid tuleb ainult passiivselt *oodata*, kuni kätte jõuab kapitalismi katastroofi, — las „läheb aega, kuid ta tuleb siiski“.

Provokaator E. Jurjev kirjutab „V. Ajas“ nr. 2 (7. juunil 1931. a.) vastandiks provokaator Alex. Piirile, et „tugevad töölistklassi pealetungi hoobid peavad purustama kapitalismi.“ Ja jätkab nõnda: „Kindel ja vääramatu on... tee, mille ette näitas meie suur õpetaja K. Marx proletariaadile tema võitluses oma kurnajate vastu.“

Selle vääramatu õpetuse järele võideldes võitis vene tööline ja talupoeg, raputades endast maha verise tsaari ühes puuderdatud ministrite — verekaanidega ja ehitab nüüd sotsialismi! Ehitab ainukest õigluse Riiki!

Seltsimehed, töölisted! Sellepärast ei mingit marksismi revideerimist, nagu seda teevad kollased juudased! Nüüd peame loovutama isiku, et pühendada kollektiivile!

Distsiplineerides oma ridu, vääramatult kinni pidades ainukesest õigest töölistklassi võitluse teooriast — marksismist, sammume edasi oma tuleviku poole, sammume vastu sotsialismile!

Ees on aga veel palju tööd, ees on võitluse aeg, ees on kõige suuremad võitlused — kuid ees on ka kõige suurem võit!

Meil on kaotada ahelad ja võita maailm!

Elagu kõigi maade töölist ühistunne!

Elagu töörahva võit!“

See kirjutus näitab, et provokaatorid on valmis ohtralt tegema sõnakõlkse ka „võitlusest“. Kuid „võitlusest“ provokaatorid räägivad nii, et nad temale ei anna mingit *sisu* või räägivad veel, et „see võitlus seisab alles ees“, et sel teel tööliste tähelepanu ära pöörata *konkreetsest võitlusest* töölistklassi otsekoheste huvide ja tema lõppsihtide eest. Sel moel provokaatorid katsuvad takistada tööliste tegelikku mobiliseerimist ja organiseerimist revolutsioonilise klassivõitluse protsessis.

Kuidas provokaatorid moonutavad revolutsiooniliste tööliste seisukohti, näeme „M. V. Ajast“ nr. 22 (23. juulil 1932. a.), kus üles kutsutakse hääletama põhiseaduse muutmise kava vastu seepärast, et see muutmise ei sündivat „sarnases suunas, mis aitaks kaasa varanduste ühetaolisele ärajaotamisele rahvahulkades, mis annaks vähem rikkaille ja rohkem vaeselle.“ Provokaatorite kahjutegemine avaldub siin selles, et nad kodanluse ja sotsiaalfaschistide provokatsioonilist laimu revolutsioonilise tööliikumise peale katsuvad õigeks tunnistada tööliste lehe veergudel ja tehes sel teel kõige suuremat kahju revolutsioonilisele tööliikumisele.

Toome muuseas ühe näite selle üle, mis sugust keelt provokaatorid tarvitavad, et tööliste huvi tööliste lehelugemise vastu mahasuruda. „M. V. Ajast“ nr. 4 (27. veebr. 1932. a.) loeme kirjutuses võõra keelse pealkirjaga „Ex oriente lux“ järgmist: „Terves ilmas on tuntud kolm sõna, s.o. bolshevik, sovjet, pjätiletka. Ja need kolm sõna ongi selle protsessi formel, mis on muutnud endise kaootilise Venemaa SSSR-iks. . . Miks peab poliitika olema rahvale „infaasi“. Nii on see parem kodanlusele, aga rahvale? On ju ometi opos, kindel, et midagi on katki Euroopas, et siin laguneb, variseb ja hävineb. SSSR aga bolshevikud oma sovje-

tide kaudu viisid läbi pjätiletka, s.o. ehitasid ülesse varem. . . Kodanlus — eest ära, anna ruumi töötavale rahvale!“ — niisuguse hüüdsõnaga lõpeb see võõra keelne kahjutegijate artikkel.

Üheks võtteks tööliste ajalehe sisu moonutamiseks on provokaatorite käes ausate tööliste kirjutustesse mahutamise niisuguseid õelaid „trükkivigu“ (mida muidugi järgmistes numbrites kunagi ei parandata!), mis artikli mõtte pea peale pööravad ja lugeja täielikku segadusse ja arusaamatusse viivad. Nii näiteks laitmata sisuga artikli lõpus pealkirja all „Demokraatlast ja muudest ilusatest asjadest“ („M. V. Aeg“ nr. 5 — 5. märtsil 1932. a.) loeme ootamatult: „On arusaamatu see asjaolu, et inimesed, keda avalikult veel nõdrameelseteks ei ole kuulutatud, võivad kõneleda enamlaste võitlusest vähemlaste ja s.-ride vastu ja vaikida nende endi koostööst kodanlusega võitluses meie vastu.“ Terve artikkel räägib sisuliselt enamlaste võitlusest vähemlaste ja s.-ride vastu, aga artikli lõpus korraga kuuleme, et need, kes seda räägivad, on „nõdrameelsed“ ja vaikivad oma „koostööst kodanlusega“. See ei ole juhuslik „trükkiviga“, vaid üks lüli provokaatorite kahjutegemise ahelikus.

4. Provokatsioon ja sotsiaalfaschism

Provokatsioon on kodanluse ja sotsiaalfaschismi salajane, eriti kardetav sõjariist võitluses revolutsioonilise tööliikumise vastu. Sotsiaalfaschistid on provokatsiooni ideoloogilised isad ja juhid. Provokatsioon on eeskätt just sotsiaalfaschismi kontrrevolutsioonilise ideoloogia sünnitus. Sotsiaalfaschistid oma partei keskkomitee kaudu võtsid aktiivselt osa provokatsiooni organiseerimisest. Sotside juhivad tegelased Köstner, Ast jt, võtsid isiklikult osa provokatsiooniplaanide väljatöötamisest. Sotsiaalfaschistid on ka oma keskelt annud rea suuremaid provokaatoreid, näit. Välder Kaaveri, Eduard Pesuri, Hans Martinsoni (end. ETP keskkomiteest), Osvald Gutmani (Tallinna töötute komitee end. liige) ja mitmeid teisi.

Provokatsioon on kodanluse ja sotsiaalfaschismi käes tähtsamaks abinõuks, millega nad katsuvad sotsiaalfaschismi mõju tööliklassis alal hoida. Provokatsiooni ülesanne seisab siin selles, et varjata sotsiaalfaschismi tõelist osa ja takistada revolutsiooniliste tööliste mõju tungi-

mist sotsfaschistide mõju all seisvate tööliste hulka (tegeliku sotsiaalfaschistide vastase võitluse muutmise tühipaljaste sõnade tegemiseks, töö eitamine sotsiaalfaschistide mõju all seisvate tööliste organisatsioonides jne), et kõikide abinõudega takistada revolutsiooniliste tööliste võitlust sotsiaalfaschismi vastu. Pahempoolsetes tööliste organisatsioonides tehtava provokatsiooni varjul on sotsiaalfaschistidel kõige kergem oma äraandmisetööd teha.

Muidugi, provokaatorid on valmis tegema isegi väga kriiskavaid sõnakõlke „võitlusest“ sotsiaalfaschismi vastu. „Uus aeg“ nr. 4 (25. okt. 1930.) kirjutab: „Sotsid on kapitali ketikoerad, marutõbiliselt hauguvad nad kõikide nende peale, kes nende pere-mehe pesale lähenevad. . . Jätkuse tundmus täidab rinda, kui mõtleme sotside tegevusest. Pole ilmas asja, mis võiks nii lõpmata põlgusega südame täita kui sotsid. . .

Kelmid, äraandjad, ütleme meie, tööliised; mitte kaua ei tule enam oodata, kui teie oma juudase tegevuse eest ka juudase palka saate.“

Ehk jälle „V. Aeg“ nr. 7 (30. nov. 1931. a.) kirjutab: „Paljastame endi organisatsioonides kollaseid äraandjaid! Nende vastu ei tohi ühtegi halastust olla, kes neid kaitsevad, on samasugused.“

„M. V. Aeg“ nr. 4 (27. veebr. 1932. a.) kriiskab: „Sotside paljastamine saagu meie igapäevaseks leivaks!“

Nende tühipaljaste sõnakõlksude teel provokaatorid hoiavad kinni sotsiaalfaschistide äraandliku osa õiget paljastamist ja tööliste mobiliseerimist aktiivseks võitluseks sotsiaalfaschismi vastu.

Provokaatorid katsuvad vähemarenenud töölisi kõigi abinõudega selles arvamises hoida, et revolutsiooniliste tööliste ja sotsiaalfaschistide (EST Partei juhtide) vahel ei ole põhimõttelist vahet, et neil on ühine eesmärk ja et nad erinevad ainult oma taktika poolest, et esimesed tarvivad sotsialismi eest võitluses revolutsioonilist taktikat ja teised — evolutsioonilist taktikat. Provokaatorid katsuvad kinni mätsida seda, et sotsiaalfaschistid seisavad kapitalistliku korra kaitsmise seisukohal ja on kodanluse sotsiaalseks peatoeks.

„M. V. Aeg“ nr. 5 (5. märtsil, 1932. a.) kirjutab, et „sotsiaal-äraandjate evolutsiooni teooria on loogiliselt õige, kuid on tehtud ränk viga.“ Siiski igavesti ei suutvat „sotsid oma tuulele asetatud evolutsiooni teooriaga töölisi pimestada.“ Nad pidavat „kas omandama revolutsiooni taktika või hävinema.“ Ameerika Ühisriikide sotsia-

listlik partei juba olevat „näidanud“, et sotsialistlikkudel parteidel tuleb hakata „töötama revolutsioonilise marksismi alusel“. Niisuguse otsekoheste võltsimise, vale ja pettusega püüavad provokaatorid lõhkuda tööliklassi ridu.

Toome veel paar näidet sellest, kuidas provokaatorid katsuvad töölisi eksiteele viia selle üle, missugust osa etendab sotsiaalfaschism kapitalistliku korra kaitsmisel.

„Uus Aeg“ nr. 2 (27. sept. 1930. a.) räägib, et „tööliklassi äärmine raske majanduslik olukord sunnib sotsist paratamatult kodanluse vastu võitlust alustama.“

Sotsiaalfaschistide, eriti nende „pahempoolse“, selle kõige äraandlikuma tiiva manöövreid provokaatorid katsuvad välja paista lasta, nagu sotsiaalfaschistide „võitlust“ kodanluse vastu, et sel teel mätsida kinni seda, et tööliklassi raskes olukorras ühes kodanlusega on süüdi sotsiaalfaschistid, kelle toetusel kodanlus viib läbi näljapealetungimist tööliste vastu.

„Võitluse Aeg“ nr. 2 (7. juunil 1931. a.) katsub seletada, et sotsiaalfaschistide äraandmine seisvat selles, et nad „jõuetult pealt vaatavad orjastatud tööliste vabrikutest väljaheitmisi ja palga vähendamisi“.

See kõik kinnitab seda, et provokatsioon on kodanluse ja sotsiaalfaschistide käes tähtsaks abinõuks töörahva hoidmiseks sotsiaalfaschismi ja ühes sellega kodanluse mõju kammitas.

5. Provokaatorite osa N. Liidu vastase sõja ettevalmistamisel

Eelpool näitasime, et provokaatorite ülesanne seisab selles, et igasugust kahju teha tööliste organisatsioonides, kinni pidada, takistada ja valele teele tõugata revolutsioonilist tööliikumist, et päästa kodanlist korda. Sama ülesanne seisab provokaatorite ees ka N. Liidu küsimuste valgustamise alal, N. Liidu kaitsmise ja nõukogudevastase sõja hädaohu vastu võitlemise küsimustes. Provokaatorite ülesanne seisab siin selles, et takistada töörahval täielikku tõde N. Liidu üle teada saamast, et takistada laialiste tööliiskulade võitlust sõjahädaohu vastu ja kindlustada kodanlusele ning sotsiaalfaschistidele võimalusi segamatult N. Liidu vastast sõda ette valmistada.

Meie teame juba, kuidas kaitsepolitsei katsub poetada oma agente N. Liitu saatetavatesse tööliste delegatsioonidesse, muidugi sel otstarbel, et takistada ausatel töölistel N. Liidu olukorraga tutvunemast,

et takistada töörahvahulkadel N. Liidu ühe tõde kuulmast.

Provokaatorid Jurjev, K. Kaaver, Pumbo ja nende käsik Tamson „M. V. Aja“ toimetusest ei lasknud mahutada „M. V. Ajasse“ N. Liidus käinud (mai, 1932. a.) tööliste delegatsiooni deklaratsiooni ja otsuseid. Veel enam, need provokaatorid hakkasid laimama ja mudaga pilduma ausaid tööliste delegatsiooni liikmeid, et takistada neil tõde rääkimast N. Liidu üle.

Provokaatorid ei lasknud (näit. „M. V. Ajas“) avaldada tõelisi fakte sellest, kuidas kodanlus ja sotsiaalfaschistid ette valmistavad nõukogudevastast sõda. Provokaatorid katsusid kõik teha, et töölist ei saaks teada sõjahädaohu tõelist suurust praegu, et töölisi arvamisele viia, et praegu vaja pole võidelda sõjahädaohu vastu, et võimaldada seega kodanlusele ja sotsiaalfaschismile segamatult viia lõpule kõik nõukogudevastase sõja ettevalmistamise

tööd. Selle jaoks nad püüdsid rääkida, et sõjahädaohu suurus on „liialdatud“ jne. Provokaatorid „kutsusid üles“ valmis olla ainult „sõja puhul rahu kaitseks välja astuma“ („V. Aeg“ nr. 3—4. juulil 1931. a.).

6. Provokaatorite osa fashistliku diktatuuri ettevalmistamisel

Faschism on kodanluse proletariaadile pealetungimise ja nõukogudevastase sõja ettevalmistamise üks vorm.

Kui sotsiaalfaschism esineb kodanluse sotsiaalse peatoena ja aitab teostada fashistlikku diktatuuri, siis provokatsiooni, kui kodanluse ja sotsiaalfaschismi kahjutegemise sõjariista, ülesanne fashistliku diktatuuri ettevalmistamisel ja teostamisel seisab selles, et seestpoolt purustada töölisklassi vastupanekut fashistlikule pealetungimisele ja faschismi avaliku väljaastumise silmapilgul lüüa puruks revolutsioonilisi jõude ning takistada töölisi faschismi vastu välja astumast.

„Uus Aeg“ nr. 1 (13. sept. 1930. a.) rääkides „kindla käe“, s.o. fashistliku diktatuuri sisseseadmisest, seab üles hüüdsõna: „Meie ei taha mingisugust diktatuuri!“

Provokaatorid, seades üles faschismi vastu „võitluses“ selle loosungi, tahavad juhtida töölisi valele teele selles, nagu kodanluse diktatuuri, demokraatlik kuju ei olekski kodanluse diktatuur. Sellega provokaatorid tahavad juhtida töölisi kodanluse diktatuuri ja kapitalistliku korra kaitsmise seisukohale, et takistada töölise mobiliseerimist võitluseks kodanluse ja sotsiaalfaschistide valitsuse, *kodanlise diktatuuri* kukutamise ja töölise ja talurahva valitsuse, *proletariaadi diktatuuri* maksmapaneku eest.

Faschismi küsimuses provokaatorid tahavad töölisi eksiteele viia juttudega, et faschismi hädaohu ähvardab *ainult* „vabadussõjalaste“ poolt ja nagu ei valmistaks ette ja ei teostaks fashistlikku diktatuuri kodanluse ja sotsiaalfaschistide valitsus. Nii katsuvad provokaatorid luua töölisklassis passiivsuse meeoleolu ja purustada tema vastupanekut fashistlikule pealetungimisele.

Et provokaatorite kahjutegemise paljastamisel väga suur tähtsus on, näitab seegi fakt, et pahempoolsete ametiühisuste häälkandja „Töölise Võitlus“, olles kihutanud provokaatorid oma toimetusest välja, siiski kohe ei suutnud vabaneda täiesti provokaatorite ideoloogilistest seadetest,

Nad tegid kõik (sabotaash, kahjutegemine, passiivsuse loomine jne), et takistada töölisehulkade tõelist mobiliseerimist vastuhoobi andmiseks kodanluse ja sotsiaalfaschistide sõjaplaanidele.

mis ilmsiks tulid tema poolt faschismi küsimuse käsitamises oma l. n-ris (27. augustil 1932. a.). Seal kirjutatakse, et faschism „avaldus kõigepealt rahulolematuses praegu maksva põhiseaduse vastu“.

Sellega vahetas ta ära fashistliku pealetungimise fashistliku diktatuuri ideoloogilise ettevalmistamisega ja vaigis maha kodanluse fashistliku pealetungimise, mida see kodanlus *juba teostab*

Edasi. „Töölise Võitlus“ nr. 1 vaikib maha ka sotsiaalfaschistide osa fashistliku diktatuuri ettevalmistamisel ja teostamisel, kirjutades, et *ainult* kodanlikud erakonnad „ihkavad presidenti“.

Niisama seal vaigitakse maha see, mis sugust pealetungimist kavatses kodanlus läbi viia töölisklassi ja kogu töörahva vastu põhiseaduse muutmise teel. Aga selle asemel „Töölise Võitlus“ leidis vaha olevat astuda kodanlusega vaidlusse selle üle, et „diktatuuri õigustega president ei pidavat omama imelist nõiavitsa, mis kõik hädad ja viletsused ühe hoobiga kaotab“ jne.

Niisugused provokaatorite ideoloogiliste seadete jäänused teevad kahju revolutsioonilisele töölisliikumisele ja takistavad töölise mobiliseerimist ja organiseerimist võitluseks kodanluse fashistliku pealetungimise vastu. Legaalse töölise ajakirjanduse ees seisab ülesanne *pidada halastamata võitlust revolutsioonilise ideoloogia puhutuse eest*, provokaatorite ja igasuguste oportunistide seadete vastu, sest et viimased on tähtsamaks taimelavaks provokaatorite kahjutegemisele ideoloogilisel väerinnal.

Et likvideerida provokatsiooni tagajärgi ja takistada provokaatorite lõhkumistööd uute muudetud meetoditega, selleks vaha seista alailselt valvel. Tarvis enesearevustuse korras paljastada ja kõrvaldada kõik need, mis töölise organisatsioonide tegevuses sel alal ette tulevad.

* * *

Võitlusel provokatsiooni vastu töölisliikumise ideoloogilisel väerinnal on väga suur *poliitiline tähtsus*.

Kahjutegemine ideoloogilisel väerinnal on eriti terav ja kardetav sõjariist, mille

abil kodanlus ja sotsiaalfaschism võitleb revolutsioonilise töölisliikumisega.

Kahjutegemisega ideoloogilisel väerinnal katsub kodanlus ja sotsiaalfaschism kõige suuremaid hoope anda töölisliikumisele. Seepärast tööliste kirjandus, eriti legaalne tööliste kirjandus ja kõik tööliste organisatsioonid peavad üles näitama provokatsiooni vastu ideoloogilisel väerinnal kõige vihasemat sallimatust ja pidama tema vastu järjekindlalt halastamata võitlust. Ka legaalsed tööliste organisatsioonid ja kirjandus peavad tarvilikule poliitilisele kõrgusele tõstma leppimata võitluse igasuguse oportunisti, eriti parempoolse kallaku, kui peahädaohu vastu praegusel ajajärgul, ja kõiksuguste kõrvalekaldumiste vastu õigest revolutsioonilise klassivõitluse liinist. Oportunist on kõige paremaks abimeheks provokaatoritele nende kahjutegemise läbiviimisel, tihti laenavad provokaatorid temalt oma sõjariistad kahjutegemiseks.

Revolutsioonilised töölised peavad alati ja igalpool valvel olema ja halastamata paljastama ja vastulööki andma igasugustele provokatsioonilistele väljaastumistele tööliste miitingutel, koosolekutel, nõupidamistel, kirjanduses jne, olgu nende sisu ja vorm missugune tahes! Otsustavalt tulevad tagasi lüüa näit. niisugused provokatsioonilised väljaastumised, nagu see aset leidis hiljuti ühel Tartu töötatööliste koosolekul, kus kaitsepolitsei poolt saadetud salajane politseiagent üles kutsus „kätte haarama sõjariistu“.

Nende väljaastumiste eesmärgiks on ette valmistada tööliste organisatsioonide rüüstamisi, revolutsiooniliste tööliste vangistamisi ja veristamisi.

Tõstame kõrgemale võitluslipu provokatsiooni vastu ideoloogilisel väerinnal!

Kõrgemale revolutsiooniline valvelolek!

Faschism ja sotsiaalfaschism

(KITK XII pleenumi materjalidest)

N. K.

I. Kokku varisenud on kapitalismi osaline ja ajutine stabilisatsioon

Purunenud on see „õitseng“, mida kapitalistlik ilm üle elas alates 1924—25. aastast kuni praeguse majanduskriisini. Majanduskriis aga süveneb, vapustades kodanlikku korda põhjani. Pole näha ainustki tundemärki, mis lubaksid öelda, et üleilmiline kapitalistlik majanduskriis lõpeks või vähemalt lahenemagi hakkaks 1933. aastal. Vastuoksaks, kõik tundemärgid kõnelevad kriisi jatkuva teravnemise poolt 1933. aastal, — langeb tööstustoodang, süveneb põllumajanduslik kriis, kuivab ikka enam kokku kodanlike maade sise- ja väliskaubandus, teravneb rahanduse- ja krediidikriis, langevad tooresainete ja valmissaaduste suurmüügi hinnad. Kogu kodanlik ajakirjandus oli enda uueaasta mõttemõlgutustes sunnitud tunnistama, et 1933. aastal pole pääsu kriisist, et olukord veelgi halveneb, hoolimata sellest, et Läänes kaardimoorid ja tähetargad suure kõmuga ette kuulutavad kriisi lõppu 1933. a., osutades isegi kriisi lõpu täpsel aega (näit, 19-dal märtsil 1933. a. kell 12 öösel).

Käskäes majanduskriisi süvenemisega kasvab revolutsiooniline liikumine üle

maailma. Just see revolutsiooniline liikumine on peateguriks, mis koos teiste asjaoludega purustas kapitalismi stabilisatsiooni. Meie leiame igapäev ajalehtist teateid proletariaadi streigivõitluse kasvu üle, selle võitluse suure teravuse ja pinevuse üle, mis tihti areneb veristeks kokkupõrgeteks kodanliku riigi võimuaparaadiga — politseiga, sõjaväega, samuti ka faschistlike kõrilõikajate jõukudega. Kasvab töötava talurahva rahulolematu oleva kodanliku korruga, mis tihtilugu areneb avalikuks vastupanuks maksu maksmisele, muutudes siin-seal isegi partisaanvõitlusteks (näit. Poolas ja mujal). Peale kõige selle kasvab revolutsiooniline liikumine ka poolasumail ja asumail — Hiinas, Indias jne. Revolutsioonilise liikumise tõus on üleilmlik. Proletariaat mobiliseerib terves kapitalistlikus ilmas jõude kapitalistliku kuramiskorra kukutamiseks ja töörahva vabastamiseks neist ennekuulmata viletsustest, mida kodanlik kord talle toonud on ja ikka suuremal ja suuremal määral toob eriti praeguse majanduskriisi ajal.

II. Faschism

On vana üldiselt tuntud tõsiasi, et revolutsiooni jõudude kasv sunnib ka kontrrevolutsiooni oma jõude koondama. Olukorras, mil lõppenud on kapitalismi stabilisatsioon ja meie oleme üle minemas teise revolutsioonide ja sõdade voo, teeb kodanlus oma võimu alalhoidmiseks suuri jõupingutusi, eriti *kodanliku riigi kiiretempolise faschiseerimise* suunas. „Suuremas osas kapitalistlikel maadel asutab suurkodanlus kodusõja faschistlikke väesalku, paneb maksma poliitilise banditismi, valge terrori, poliitvangide piinamise, provokatsiooni, valedokumentide, streikijate ja meelevaldajate peale taskmise, töölisorganisatsioonide laiallajamise ja purustamise süsteemi“ (KITK XII pleenumi teesidest).

Kodanluse klassidiktatuuri, valge terrori ulatuse üle kogu ilmas annavad pildi järgmised andmed, mis kaugelgtki täielikud pole:

Aastad	Vangistatud inimest	Haavatud ja vigastatud inimest	Tapetud inimest	Surmamõistetud inimest
1925	59.573	21.150	11.853	447
1926	138.131	21.343	9.688	385
1927	103.370	52.740	66.080	1.168
1928	117.238	64.761	146.520	2.320
1929	137.705	65.761	140.854	1.462
1930	306.744	159.852	295.906	90.842
1931	360.491	241.435	369.707	91.548

Nagu need andmed näitavad, oli 1931. a. kestel valge terrori ohvrite arv üle ühe miljoni inimese, nendest üle 450 tuhande inimese tapetuid ja surmamõistetuid. 1925. a. aga oli nende ohvrite arv alla sajatuhande inimese, kelledest 12 tuhat tapetuid. Iseäranis kohutavalt on see terrorilaine kasvanud alates 1930. aastast. Ning kuigi meil veel käepärast pole andmeid valge terrori ohvrite kohta 1932. aastal, võib siiski eksimata öelda, et mõõdunud aastal kodanluse verise diktatuuri ohvriks langenud revolutsionäride arv tuntavalt suurem on 1931. a. arvust. Tuletame siin meelde vaid faschistliku terrori suurenemist Saksamaal, Poolas ja mujal. See valge terrori kasv väljendab revolutsioonilise liikumise tõusu ja kodanluse püüdeid seda liikumist maha suruda ja lämmatada.

Faschismi arengut praeguses olukorras jälgides peab silmas pidama selle arengu kahte külge. *Faschistlik diktatuur tähendab üheltpoolt kodanluse püüdeid enda jõude koondada, konsolideerida.* Revolutsioonilise liikumise tõusu olukorras on see kodanluse võitlus oma ridade koondamise eest faschistliku diktatuuri vormis seda enam arusaadav ka seepärast, et kriis ohtralt külvab lahkkelisid kodanluse üksikute rühmade ja kihtide vahele. Sagenevad ja süvenevad näaklemised ning lahkuminekid kodanluse ridades selle üle, missuguste abinõudega kriisist välja pääseda, kuidas on hädaohutum proletariaadi revolutsioonilist liikumist püüda maha suruda. Tülitsetakse kriisist tekkinud kahjude jagamisel ja tehakse üksteisele knockout'e kuivavate kasuallikate ahnitsemisel ja kasujahil. Meie näeme näit. Saksamaal lahkuminekuid rahvussotsialistide ja teiste kodanlikkude parteide vahel, näeme lahkuminekuid tööstuskodanluse ja maakodanluse vahel, suur- ja keskkodanluse vahel jne.

Ühel ehk teisel kujul, igalpool oma kohaliste iseäraldustega, näeme neid lahkkelisid ka paljudel teistel kodanlikel maadel. See kõik näitab kodanluse võimu aluse, baasi, ta nurgakivide mõranemist, pragunemist. Ning Kommunistliku Internatsionaali täidesaatekomitee XII pleenum ütles, et „kodanlusel on ikka raskem sumbutada ta ridades tekkivaid kokkupõrkeid.“ Sellest kõigest siis loomulikult ka kodanluse püüded oma ridu võimalikult koondada, et kiirestiläheneva proletaarse revolutsiooni tormipuhangutele suuta vastu seista, et seda revolutsioonilist liikumist maha suruda, teda jõhkra tagurluse ja terroriga uputada veresse. Kuid need püüded on lõppude-lõpuks määratud nurjumisele proletaarse revolutsiooni arenemise raude loogika mõjul, mis välja viib olukorrale, kus kodanlus enam *ei saa* vanamoodi edasi elada, kuna proletariaat ja muud töörahaulgad enam *ei taha* vanamoodi elada. Kõigi muude vajaliste tingimuste olemasolekul tähendab see aga vahenditult revolutsioonilist olukorda.

Teiselt poolt väljendab faschistlik diktatuur kapitalismi lagunemist, on kapitalismi laostumise saadus. Praegusaegne monopolistlik kapitalism mädaneb elusalt. Imperialism kapitalistliku süsteemi üldkriisi ajajärgul kõduneb, laostub ikka enam ja enam. Kapitalistlikud tootmisvahekorrad on kitsaks jäänud kapitalismi loodud toot-

misjõududele ja takistavad viimaste arenemist. Isäärانى suur tõhkuvat, laostavat mõju kapitalismi peale avaldab praegune üldmõlik kapitalistlik majanduskriis, mis kapitalistliku majanduse arenemistasele ligi poolsada aastat tagasi on heitnud, 1880.—90. aastate tasemele tagasi visanud (vt. eelmises „Klvtl.“ nr-is N. K. artikkel „Kapitalismi stabilisatsiooni lõpp“). Ning kõigele sellele lisaks veel klassivõitluse järsk teravnemine kodanluse ja tööliisklassi vahel ning lahkkelid ja vastuolud kodanluse enda leeris, nagu nägime ülalpool. Kõike seda kapitalismi ebaühetasast lagunemist ja ta vastuolude äärmist teravnemist väljendab kasvav faschiseerumise tendents kapitalistlikel maal.

Selleks, et õieti ära määrata proletariaadi faschismivastase võitluse taktikat, peab arvestama neid faschismi mõlemaid külgi, seda faschismi kahe sugust iseloomu. Ainuõksi ühte külge silmas pidades — ükskõik kummast — satume tingimata valeteele.

Kui näha faschismis *ainult kodanluse jõudude koondamise püüet*, ta jõudude konsolideerumist ja kodanluse proletariaadile pealetungi kõvenemist, silmapaari vahele jättes kapitalismi laostumise momenti, mida väljendab faschism, siis peame siit tegema paratamata järelduse (kui me järjekindlad oleme), et kodanluse jõud kasvab, et kapitalism tugevneb ja, järjekult, et kapitalismil uus õitseajajärk ees seisab, uus stabilisatsiooni ajajärk 1924—1929. a. mõttes. See tähendaks proletariaarse revolutsiooni väljavaadete kaotamist, vasturääkimata allavandumist faschistlikule diktatuurile, faschismi jõudude, kodanluse tugevuse ülehindamist. See tähendaks seda, et faschism on paratamatu nähe, mille vastu võidelda ei maksa. Niisuguste valevaadete juurde jõuame siis, kui näeme faschismis ainult kodanluse jõudude koondumispüüet, kui näeme faschismis ainult kodanluse *pealetungi* tööliisklassile. Olukorra vales hindamisest järgnevad valed sammud võitluses; vale strateegia ja taktika klassivõitluses aga viib proletariaadi kaotusele ning kodanluse võidule.

Kui näha faschismis ühekõlgselt aga *ainult kapitalismi laostumist*, kodanluse võimu lagunemist ja nõrgenemist, siis satume samuti eksiteele. Siis jõuame selleni, et kodanlus on tervel liinil kaitseisukorras, et kodanlus on taganemas. Kui näha faschismis ainult kapitalismi laostumist, siis tähendab see üheltpoolt seda, et kui kapitalism laguneb, siis las ta laguneb; proletariaadil tarvitseb ainult oodata,

ning kapitalism laostub lõppude-lõpuks niivõrd, et ta ise kokku variseb. See vaade jätab proletariaarse revolutsiooni arenemise isevoolu hooleks. Nii siis, kui faschismis näha ainult kapitalismi laostumist, jõuame trotsistliku ja luksemburgistliku väite juurde välja, et kapitalism iseendast, automaatselt kokku variseb. Teiselt poolt aga viib, see, kui siin ainult laostumist näeme, ka selle juurde välja, et vaenlase, s.o. kodanluse jõudu alla hindame ning seega proletariaadi revolutsioonilise avantürismi teele viime. Nii isevoolu peale lootmine, kui avantürism tööliisklassi liikumises tähendavad aga tööliisklassile kaotusi revolutsioonilises võitluses, kui neid väateid kohe, jalamaid kõige halastamatumalt välja ei roogita.

Nii näeme, et faschismi hindamisel tingimata nende mõlema küljega arvestama peab. Kui meie seda ei tee, siis teeme ühekõlgsed järeldused. Ühekõlgsed järeldused aga on valed ja kui neile valedetele järeldustele, valele hinnangule rajada proletariaadi strateegia ja taktika võitluses faschismi vastu, siis toob see proletariaadile tingimata kaotusi.

Niisuguse ühekõlgses hinnangus andis faschismile saksa kommunist sm. Neumann (Saksamaa kompartei k.-k. liige), kes nägi faschismis ainult kodanluse jõudude nõrgenemist, kapitalismi laostumist. Ning siit tegi sm. Neumann järelduse, et kodanlus on kaitseisukorras, et proletariaat tungib peale kogu väerinnal. Siit Neumanni „pahempoolsed“, avantürismile viivad seaded, mis tegelikult tähendavad faschismile allavandumist. Näit. ta hüüdsõna: „Pekske faschiste igalpool, kus neid kohtate“. Selle hüüdsõna sisuks on loobumine visast ja püsivast võitlusest faschismi vastu, ning katse faschismi „likvideerida“ ainsa käelõgutuse ja vänge sõnaga. Juba KITK'i XI pleenum paljastas selle hüüdsõna sisu, ning XII-dal pleenumil leidsid sm. Neumanni valed seaded hukkamõistmist, ja sm. Neumann tunnistas ise ka enda vigu neis küsimustes. Need valed seaded aga olid jõudnud proletariaarse revolutsiooni arenemisele Saksamaal teatavat kahju teha. Iga tööline peab meeles pidama seda, et faschism iseendast ei hävine, et kodanlik kord iseendast kokku ei varise, vaid et neid vaja on *hävitada*, et neid vaja *kukutada* sõjariistus jõuga.

On vaja vahet teha faschismi vahel kapitalismi stabilisatsiooni alguse olukorras ja faschismi vahel kapitalismi stabilisatsiooni lõpu olukorras, s.o. praegu. Kapitalismi stabilisatsiooni alguse olukor-

ras oli fashismis esiplaanil kodanluse jõudude konsolideerumine, koondumine (näit. Itaalias, Poolas, Jugoslaavias), kuna praegusel ajal fashismis ikka enam ja enam kapitalismi laostumine esiplaanile tungib, kodanluse võimu lagunemise elemendid ülekaalu võtavad. Nii näeme, et fashism praegusel ajal pole täpselt see, mis ta oli mõne aasta eest, kapitalismi stabilisatsiooni algupäevil. Arusaadav on siis ka see, et fashistliku diktatuuri maksmapaneku meetodid neil kahel ajajärgul isesugused on.

Trotskism ja *sotsiaalfashism* ei näe seda vahet, mis on praegusaegse fashismi ja kapitalismi stabilisatsiooni algaastate fashismi vahel. Nii trotskism kui ka sotsiaalfashism peavad itaalia fashismi ta Rooma rünnakuga klassikaliseks fashismiks, kuna praegusaegne fashism (näit. Saksamaal) tingimata sama rada pidavat minema, mida mööda läks itaalia fashism. Teatavasti pääsis Itaalias fashism võimule sel teel, et Mussolini oma mustasärgimehed Rooma peale sõjakäigule viis. Trotskistid, sotsiaalfashistid, samuti ka parempoolsed (brandlerlased) väidavad üksmeelselt, et Saksamaal pole praegu veel mingit fashistlikku diktatuuri, ja et fashistlik diktatuur Saksamaal pannakse maksma alles siis, kui Hitler oma pruunsärklastega korraldab rünnaku Berliini peale, justament niisama, nagu Mussolini ründas Rooma.

Mida tähendab see trotskismi ja sotsiaalfashismi seade? See näitab, et nii üks kui teine ei näe, õigemini, ei taha näha fashismi *arenemist*, seda, kuidas fashism praeguses olukorras orgaaniliselt välja kasvab kodanlisest demokraatiast, nagu meie seda näeme eriti kujukalt Saksamaal. Papani ja Schleicheri valitsused on vaid astmed, etaabid fashismi maksmapanekus Saksamaal. Praeguses olukorras, kus Saksamaal proletariaadi revolutsiooniline liikumine kiiresti tõusmas, maal, kus ligi paarkümmend miljoni töölist, kelledest suurel osal seljataga kauaaegne revolutsiooniline klassivõitluse kool,— niisugustel tingimustel ei sõanda saksa kodanlus ühel hoobil maksma panna avalikku fashistlikku diktatuuri, kartes sellega murda endal kaela. Sellepärast teostab saksa kodanlus fashistlikku diktatuuri, trotskistide ja sotsiaalfashistide retseptidest hoolimata, samm-sammult, — enne Papani, siis Schleicheri jne, kuna Hitleri rahvussotsialistid hoitakse igaks juhuseks tagavaraks!). Meie näeme

Saksamaal praegu fashistlikku diktatuuri, mis aga veel enda lõpuni pole arendatud. See on üks fashistliku diktatuuri vorm. Miks hoiab saksa kodanlus Hitleri, nii öelda, tagavaraks, miks ei lase ta teda juba praegu võimule? Selleks on terve rida põhjusi, milledest tähtsamad on järgmised: esiteks, saksa kodanlus püüab teha kõik, mis vähegi võimalik, et Hitleri mitte kompromitteerida, et laialiste rahvahulkade silmis Hitler oleks see, kes „tõsiselt võitleb“ kodanliku korra vastu ja laialiste rahvahulkade parema tuleviku eest. Nii loob saksa kodanlus Hitlerile soodsad võimalused demagoogiliseks manööverdamiseks ja räuskamiseks, selleks et tööliklassi ja ka muid töörahhulki takistada minemast Saksa kompartei lipu alla. Sest kui Hitler pääseks võimule, ei suudaks ta töörahhvale peale nalja, nuudi, türmi ja tina midagi anda, ning paljastaks seega end lõpulikult üsna lühikese ajaga. See aga tähendaks komparteele määratud võitu ning saksa kodanlusele surma hädaohtu. Teiseks ei lase saksa kodanlus praegu Hitleri võimule ka veel sellepärast, et see võiks saksa kodanlusele mõningaid rahvusvahelisi sekeldusi kaela tuua (Versailles'i rahulepingu küsimus, heakstegemise maksumise küsimus jne). Neist sekeldustest püüab saksa kodanlus praeguses olukorras, selles kujus, nagu neid vast tooks Hitleri võimulepääs, eemale hoida. Muide, Versailles'i lepingu ja muudeski selletaolistes küsimustes Hitler, kui saksa suurvõim kodanluse esitaja, lõppude-lõpuks siiski ei lähe ega saa minna risti vastu prantsuse-inglise-ameerika imperialismile. Seda tunnistab Hitler ise mõni aeg tagasi avalikult.

See saksa kodanluse fashismi teostamise meetod võimaldas *saksa sotsiaaldemokraatial proletariaati petta oma n.n. „vähema pahe“ hüüdsõnaga*. Saksa sotsiaaldemokraatia kuulutas enne Brüningi, siis von Papani ja Schleicheri valitsused „vähemaks paheks“ võrreldes Hitleri võimuletulekuga. Ta jutlustas Brüningi ja Papani valitsuste toetamise vajadusest, ta jutlustab praegu kindral Schleicheri fashistliku valitsuse toetamise vajadusest. Selle „vähema pahe“ hüüdsõna sisu seisab selles, et päästa kapitalismi, et tagasi hoida proletariaati revolutsioonilisest võitlusest. Just see saksa sotside äraandlik manööverdamine võimaldas saksa kodanlust takistamata ja järjekindlalt teostada fashistlikku diktatuuri ning luua Hitleri ümber üheltpoolt „rahva huvide kaitsja“ demagoogilist aupaistet ja teiselt poolt näidata sotsidel sõnades Hitlerit kui suuremat hä-

¹⁾ Käesolev artikkel on kirjutatud enne Hitleri valitsuse võimuletulekut Saksamaal. Toim.

daohtu (pahet) võrreldes Brüningi, Papeni ja Schleicheriga.

Sellest kõigest selgub ka see, et *faschism on suurkodanluse sõjariist proletaarse revolutsioonilise liikumise mahasurumiseks, et faschism on suurkodanluse sihte taotlev liikumine*. Imperialismieelsel ajajärgul, XIX sajandil, mil kapitalism arenes peajoontes tõususuunas, polnud seesugust faschistlikku liikumist, kodanlusel polnud tarvet sarnase liikumise järgi. Faschism on mädaneva kapitalistliku süsteemi üldkriisi ajajärgu sünnitus, mille ülesandeks on päästa kodanlikku korda, suurkapitali diktatuuri proletaarse revolutsiooni eest.

Sellele Kominterni seadele käib vastu kontrrevolutsioonilise *trotskismi seade, mille sisuks on see, et faschismi poliitika määrab ära väikekodanlus* ja mitte suurkodanlus. See on täiesti vale. Vaja ainult lähemalt silmitseda nende maade valitsuste poliitikat, kus faschism juba võimul on, ehk tähele panna saksa rahvusotsialistide partei poliitikat eesotsas Hitleriga, siis näeme igalpool, et faschism kaitseb suurkodanluse huve ja et faschismi poliitikat määrab suurkodanlus, aga mitte väikekodanlus (kesktalunikud, ametnikud jne). Kui meie Trotski viisi tunnistaksime faschismi väikekodanluse liikumiseks, siis tähendaks see seda, et meie tunnistaksime faschismi revolutsiooniliseks jõuks võitluses suurkapitali diktatuuri vastu; järjelikult tuleks revolutsioonilisel proletariaadil võitluses suurkodanluse diktatuuri vastu kokku leppida või blokki luua faschismiga. Vaat, millise äärmiselt kahjuliku absurdini viib välja trotskistlik seade, et faschism on väikekodanlik liikumine. Trotskismi vaadete seisukohalt aga pole see sugugi absurd, sest kogu härra Trotski praegusaegne tegevus on just sihitud enam ehk vähem varjatud kujul faschismi toetamisele, seega proletariaadi revolutsioonilise liikumise mahasurumisele ja kapitalistliku korra alleshoidmisele.

Trotskism ei näe ega taha näha, et selle välise demagoogilise suitsukatte varjul, mida faschism tihtilugu tekitab käredate sõnakõlksudega väikekodanlike hulkade kuika tööliste petmiseks, et selle suitsukatte varjul faschism teostab kindlasti suurkodanluse poliitikat. Seda tõendab peale kõige muu ka see asjaolu, et näit. Hitler kümned miljonid marku sai ja saab saksa suurkodanluselt oma kihutustööks ja lõöksalkade organiseerimiseks. Trotskism ei näe faschismvälise väikekodanlikkuse „käredate“ sõnakõlksude taga ta suurkodanlikku sisu. Seda faschismi suurkodanlikku poliitikat aitab varjata ka see

asjaolu, et tähtsamatel kapitalistlikkudel maadel faschistlikkude organisatsioonide liikmete hulga moodustab eestkätt linna väikekodanlus (poodnikud, ametnikud, haritlased jne), siis hallparunid ja jõukad talupojad ning töölised (eestkätt tööliklassi deklasseeruvad ollused, — pikemat aega tööta töölised). Kuid see oma enamuselt väikekodanlik faschistlikkude organisatsioonide isiklik koosseis ei suuda mõju avaldada faschismi „peajoone“ peale, mille sisuks on suurkodanluse huvidele vastava poliitika teostamine.

Mis võimaldas faschismil nii laiaulatuseliselt tungida väikekodanlikkusesse hulka-desse ja isegi tööliklassi, nagu meie seda näeme näit. Saksamaal?

Üldiselt peab ütleva seda, et praegune majanduskriis, mis kapitalistlikku ilmamaajandust lõhub üksikuteks iseseisvateks, autarkilisteks osadeks (kapitalistlikud riigid ümbritsevad endid kõrgete kaitsetollide müüridega jne), loob soodsa pinna faschismi levimiseks. *Faschismi ideoloogia tuum on rahvuslus ja maruismamaalsus*. Praeguse majanduskriisi olukorras püüab kodanlus töörahvahulkade rahulolematust juhtida „väliste vaenlaste“ vastu selleks, et nende hulkade tähelepanu kriisi tõelistel põhjustel kõrvale juhtida, et ära hoida töörahvahulkade rahulolematuse suundumist oma-maa kodanluse vastu. Kodanlus jutlustab, et viletsuse põhjuseks on teiste riikide võistlus ilmaturul ja eestkätt muidugi tehakse süüdlaseks Nõukogude Liit. Ja et kriisiraskustest, pääseda, õhutab kodanlus demagoogiliselt kogu rahva ühtlust ja üht-meelt, klassivastuolude unustamist, kõige ülbemat maruismamaalsust. Ning seda teevad kõik kapitalistlikud maad, ühed vähemal, teised suuremal määral. Niiviisi püüab kodanlus selle äärmiselt tagurlike ideoloogia võrku tõmmata tööliklassi ja kehvtalurahvast. Ja selle maruismamaalsuse ning maruismamaalsuse varjul purustab faschism siis töölisorganisatsioone, rüüstab neid, organiseerib jõledat provokatsiooni ja terrorist.

Saksa faschismi hiljutise nii lopsaka lokkamise põhjuseks on üldiselt needsamad asjaolud, milledest rääkisim ülal. Kuid Saksamaal oli ja on faschismi demagoogiaks eriti soodne pind veel seepärast, et Versailles'i rahuleping, mis saksa töörahvast sõna otsekoheses mõttes kägistab ja äärmiselt kurnab eestkätt määratute n.n. heakstegemise maksude kujul, et saksa kodanlusel siin võimalik on kõiki kriisi viletsusi ajada Versailles'i rahulepingu süüks, s.o. nende riikide süüks, kes Saksamaale selle rahule-

pingu peale sundisid. See on eriti tähtis asjaolu saksa haakristlaste, fashistide hiljutiste suurte edusammude mõistmiseks valimistel jne.

Kuid Hitleri menu ja edu hulkades on praegu oma haripunktilt juba üle jõudnud. Seda näitasid Saksa riigipäeva valimised 6. novembril 1932. a., kus rahvussotsialistid kaotasid 2 miljoni häält ja 35 saadikukohta võrreldes juulikuus 1932. a. olnud valimistega. Hitleri parteis ja löögirühmades suureneb lagunemine, suurenevad tülid ja hõõrumised. On terve rida juhtumisi, kus kogu fashistlik löögirühm end laialilastuks kuulutab ja fashistlikust organisatsioonist välja astub. Hiljuti heitis Hitler parteist välja oma endise lähema abilise Strasseri, kes ei pooldanud Hitleri taktikat. Lagunemine on alanud. Kuid eksitus oleks öelda, et see lagunemine rahvussotsialistide ridades juba praegu oleks katastroofilne ja et fashismi jõud Saksamaal juba väga tuntavalt nõrgenenud on. See oleks hädaohtlik enesepettus. Saksa fashism on küllalt vilunud ja paindub selleks, et manööverdada, uusi demagoogilisi hüüdsõnu üles seada ja laveerida töörahvahulkade petmiseks. Seda näitab muuseas ka Hitleri uuem manööver, — ta kollitab sel puhul, kui praegune riigipäev peaks lalali lastama, uute riigipäeva valimiste boikotiga. See boikott on Hitleril vaja selleks, et kinni mätsida oma juudaselikkude demagoogiat 6. novembri valimiste eel ja varem ja seda, et kõik need lubadused, mis fashistide poolt siis valljatele anti, kõik ainult lubadusteks on jäänud, ja et Hitleri tegelik poliitika oli ja on tööliisklassi ja teiste töötavate hulkade ränk surve ning kurnamine, nende painutamine suurrakandluse ikke alla. Ja Hitler näeb, et uute valimiste puhul ta kaotused kahtlemata veel palju rängemad saavad olema, kui viimaste valimiste ajal, sest saksa töörahvahulkades võtab ikka rohkem ja rohkem maad arusaamine Hitleri, rahvussotsialistliku partei tõelisest sisust ja otstarbest. Seda näitavad viimaseaja faktid (osariikide maapäevade valimised jne).

Teine peategur, miks Hitler Saksamaal nii suuri loorbereid lõigata võis, olid nõrkused Saksamaa kommunistliku partei töös, eriti võitluses fashismi ja sotsiaalfashismi vastu. Ühest küljest fashismi hädaohu allahindamine ja fashismi lagunemise elementide ülehindamine (1931. a.), teiselt poolt — konkreetse fashismivastase

võitluse nõrkus. Neist nõrkustest ja puudustest on SKP praegu peajoontes juba üle saanud ja just SKP energilise tegevuse tagajärjeks tuleb eestkätt pidada Hitleri tähe allapoole veeremist. *Saksamaa kommunistliku partei, saksa enamlaste tööst oleneb see, kui võrd kiiresti hävineb, fashismi mõju saksa töörahva hulgas.*

Selle fashismi mõju purustamiseks on vaja igal sammul konkreetsete näidete ja faktide najal paljastada fashistlikkude organisatsioonide ja tegelaste demagoogiat, nende sisult kontrevolutsioonilisi sõnakõlke. Vaja juhtida tuli fashistliku maru-rahvusluse ja maruisamaalsuse kihvti vastu, vaja tööliste ja kehvadele talupoegadele näidata, et kodanluse isamaa pole nende isamaa, et see „isamaa“ neid vaid kurnab ja nõõrib, et *töörahva tõeline isamaa on ainult Nõukogude Liit*, kus pole kurnamist, kus pole töörahva survet, kus riigitiitriil on tööliisklass. Vaja näidata töörahvahulkadele konkreetsete näidete varal, kuidas fashistide lubadused töörahva olukorda parandada on vaid tühi pettus, kuidas fashistlik diktatuur tööliste ja kehvadele talupoegadele kaasa toob vaid viletsuse, nälja, puuduse, survet ja tagakiusamise suurenemist, nagu seda näeme kõigil mail, kus fashism juba avalikult pukis on (Poolas, Soomes, Jugoslaavias jne).

Peale selle paljastamise on tarvis veel ka *organisatsioonilist tööd fashismi purustamiseks*. Peale kõige selle, mis on vaja teha kompartei töö kõvendamiseks ja parandamiseks üldse, on revolutsioonilistel töölistel tarvis *tungida fashistlikkudesse organisatsioonidesse ning lõhkuda neid seestpoolt*. KITK XII pleenumil rääkisid itaalia seltsimehed, kellele võrdlemisi rikkalikud fashismivastase võitluse kogemused, et see tööviis kõige paremaid organisatsioonilisi ja poliitilisi tagajärgi annab. Tarvis on tasahilju tungida fashistlikkudesse organisatsioonidesse (lööksalkadesse jne), teha seal sees targu tööd, alati kindlalt truuks jäädes proletariaadi revolutsioonilise klassivõitluse põhimõtetele, ning lõppude-lõpuks kogu see fashistliku organisatsiooni algrakuke purustada. Selle töö edukuseks on eeldusi olemas, kui võrd neis fashistlikkudes organisatsioonides on töölisi ja teisi kehvi töörahvakihte. Kuid ei tohi unustada seda, et see töö väga raske on, aga — pole olemas niisuguseid töid, mis kommunistidel ülejõu käivad, pole niisuguseid kindlusi, mida enamlasted ära võtta ei jaksaks.

III. Sotsiaalfaschism

Nagu ülalpool nägime, tüürib kodanlus praegusel ajajärgul ikka enam avalikule faschistlikule diktatuurile, ikka rohkem ja rohkem pääsevad mõjule alasti, katmatu faschismi tendentsid. „Kapitalistliku stabilisatsiooni ajajärku iseloomustas see, et kodanlus kasutas enda tähtsama tööriistana eestkätt sotsiaal-demokraatiat (koalitsioonid, sotsiaaldemokraatlikud valitsused). Kapitalistliku stabilisatsiooni lõpp suurendab faschismi erikaalu kapitali riikliku juhtimise süsteemis“ (sm. Manuilski kõnest KITK XII. pleenumil). Kuid see ei tähenda sugugi seda, et kodanlus loobuks parlamendi ja sotsiaaldemokraatia kasutamisest oma võimu kindlustamiseks. Vastupidi: kodanlus püüab niihästi parlamenti kui sotsiaaldemokraate ikka enam ja vahendimalt ära kasutada ja kasutab oma faschistliku diktatuuri maksmapanekuks. Ja need kodanliku „demokraatia“ rämpsed hilbud, mida parlamentarism endast kujutab, aitavad kodanlusel teatud olukorras tuntavalt kaasa faschistliku diktatuuri maksmapaneku toetamises ja selle maksmapaneku maskeerimises. Rääkimata muidugi sotsiaaldemokraatidest, kes enam ehk vähem varjatud kujul või enam ehk vähem avalikult *toetavad* faschiseerumist, *toetavad* faschistlikku diktatuuri. Sotsiaaldemokraatia poliitika on praegusel ajal niivõrd kodanlik, niivõrd faschistlik sisult (kuigi, pealtnäha, vormilt teinekord veel vägagi „sotsialistlik“ ja „revolutsiooniline“), et sotsiaaldemokraatia täie õigusega on ära teeninud nimetuse — sotsiaalfaschism. Sotsiaaldemokratism — sotsiaalschovinism (ilmasõja ajal) — sotsiaalimperialism — sotsiaalfaschism, — need on rahvusvahelise sotsismi arenemiseastmed, need on tähised sotsliku II Internatsionaali ja kollase Amsterdami ametiühisuste internatsionaali arenemise teel.

Iseäranis praegusel ajal, revolutsioonilise liikumise tõusu olukorras, aga on kodanlusel vaja sotsiaaldemokraatiat töörahvahulkade petmiseks. See tööliklassi ja kogu töörahva hulkade pimestamise ja petmise ülesande täitmine muutub sotsidel päev-päevalt ikka raskemaks. Kodanliku „demokraatia“ raamid tõmbuvad ikka koomale, faschism õgib ahnelt veel viimaseidki proletariaadi veregä määritud „demokraatia“ hilpe, lõppenud on sotsiaalsete reformide ajajärk. Kapitalismi üldine kriis ja eriti praegune üleilmlik kapitalistliku majanduse kriis, mis mõllab kapitalismi üld-

kriisi alusel; õonestades kodanliku korra alust, õonestab samal ajal ka sotsiaaldemokratismi-sotsiaalfaschismi alust. Sotsiaaldemokratismi mõju peatoetuspunktiks töölikklassis on töölisaristokraatia, s.o. kodanluse poolt äraostetud kõrgestikvalifitseeritud kiht töölikklassis, töölikklassi õre ladvakiht. Majanduskriis, vähendades kodanluse sissetulekuid, kärpides ta kasu, vähendab ühes sellega ka kodanluse võimalusi töölisaristokraatia äraostmiseks igasugusel kujul. Kodanlusel ei ole nüüd kapitalismi stabilisatsiooni lõpu olukorras enam võimalik niipalju raasukesti oma laualt poetada töölikklassi ladvakihi äraostmiseks kui mõni aeg tagasi. See aga tähendab sotsiaaldemokratismi aluse nõrgenemist, tähendab tuntavat mõra rahvusvahelise sotsismi alusmüüris. KITK'i XII pleenumi teesid rõhutavad, et „pea kõigil maadel on sotsiaalfaschistide hulgaline mõju vähenenud.“ Meie näeme kasvavat rahulolematust sotsiaaldemokraatlike parteide töölistest liikmete hulgas, näeme hulgalisi väljaastumisi sotslike parteidest ja ametiühisustest. Reformistlikud ametiühisused on sotsiaalfaschismi kõige tähtsamaks hulgaliseks aluseks. Neis ametiühisustes on veel miljonid töölisi, kes on sotside mõju all. Seepärast on iseäranis tähtsad need faktid, mis kõnelevad sotside mõju vähenemisest neis ametiühisustes. Saksa sotslike ametiühisuste kesknõukogu avaldas tänava aasta algul oma 1932. a. tegevuse aruande. Selles aruandes näeme, et kui 1922. aastal saksa sotslike ametiühisustes oli 8 miljoni liiget, siis oli neis 1932. a. lõpul veel kõigest 3,5 mln. liiget. Ainuüksi 1932. a. jooksul vähenes saksa sotslike ametiühisuste liikmete arv 600 tuhande võrd (4,1 mln. pealt 1. jaanuaril 1932. a. 3,5 mln. peale 31. detsembril 1932. a.). Kui siia juurde lisada veel see asjaolu, et saksa sotsiaaldemokraatia 1932. a. riigipäeva valimistel kaotas 1,3 mln. häält, siis näeme, et saksa sotsismil tõsised raskused käes on, et *on alanud sotsiaalfaschismi hulgalise mõju lagunemine*. Kuid see ei tähenda aga kaugeltki seda, et sotsfaschism nüüd juba tervel väerinnal lagunemas ja kaitseseksikorras on. Ei. Niisama nagu kapitalismi osalise stabilisatsiooni lõpp ei arene igalpool ühtlaselt, vaid erimal toimub erilises olukorras ja erilise tempoga, moodustades väga mitteühetasase arenemise protsessi, niisama areneb mitteühetaselt ka kodanluse faschiseerumine, nii

sama areneb mitteühetasaselt ka sotsiaalfaschismi hulgalise mõju purunemine töölisklassis. See mitteühetasane, ebaühtlane areng ei eita isegi teatud kohal ja ajal faschismi ning sotsfaschismi mõju ajutist kasvu või stabiilsust. Ekslik oleks sotside mõju purustamist endale ette kujutada kui ühtlast, ühetasast protsessi kõigil kodanlikkudel maadel ja kõigil aladel. Ka siin avaldub kapitalismi ebaühetasase arenemise seadus.

Kõik need asjaolud ühes revolutsioonilise liikumise hoogsa tõusuga, töölisklassi pahemale poole nihkumisega sunnivad sotsiaalfaschismi manööverdama, sunnivad teda tarvitusele võtma kõiki abinõusid, et alal hoida enda mõju töölisklassis, et takistada töölisklassi minemast pahemale poole, Kominterni lipu alla. Sotsiaalfaschistlik II Internatsionaal ja samuti sotsiaalfaschistlik Amsterdami ametiühisuste internatsionaal teevad viimasel ajal väga radikaalseid „pahempoolseid“ manöövreid, püüdes revolutsioneerivatele töölisklassidele endid näidata tõsiste revolutsionääradena, ajades samal ajal kõige ülbemat faschismi toetamise ja töölisklassi huvide äraandmise poliitikat. Sotsiaalfaschismi „pahempoolsete“ manöövrite taktika põhiseade on see, et hoida proletariaadi võitlustes (streigid jne) oma käes niisuguseid seisukohti, mis võimaldavad paralüüeerida, halvata neid võitlusi, mis võimaldavad neid võitlusi sumbutada, alla suruda ja juhtida kodanlusele soovitavas suunas. *Sotside „pahempoolsete“ manöövrite ülesanne on kodanliku korra kaitsmine, alalhoidmine, proletarise revolutsiooni ärahoidmine, mahasurumine. Sotsiaaldemokraatia on kodanluse sotsiaalne peatugi* on see tugi, mille najal eestkätt püsib kodanlik kord. Kui poleks sotse, oleks kodanliku kurnamisekorra päevad olnud loetud. Ja sotsiaalfaschismi „pahempoolsete“ manöövrid peavad (sotside ja kodanluse arvates muidugi) kindlustama tema kui kodanluse sotsiaalse peatoe vankuvaid seisukohti.

Enne kui minna nende „pahempoolsete“ manöövrite käsitamisele, vaja tähendada veel seda, et klassivõitluse teravnemine ja hulkade revolutsioneerumine teatud ümbergruppumisi, uusi rühmitsemisi toob ka sotsiaaldemokraatia ridadesse. Nii, näit., läks osa inglise sotse, eesotsas Macdonaldi ja Snowdeniga mõni aeg tagasi üle konservaatiorite (vanameelsete, äärmiste pahempoolsete kodanlaste) laagrisse, kellede armust see Macdonald praegu püsib inglise purutagurllise valitsuse eesotsas. Tei-

selt poolt näeme meie ka „pahempoolsete“ rühmituste moodustumist (näit. Saksamaal — Seidevitz'i rühm), kes silmakirjaks „vastarinda“ teevad „pärissootsidele“, et seega töölisi sotside mõju all hoida. Just need „pahempoolsed“ rühmitused, või rühmadeks väljakujunemata „pahempoolsed“ sotsid, kes „opositsiooni“ mängivad sotsiaaldemokraatlikkudes organisatsioonides“ on iseäranis agarad „pahempoolseid“ manöövreid tegema. See sort sotse, nende „pahempoolsete“ sotside tegevus on iseäranis hädadohtlik, sest nad võivad oma võltsrevolutsiooniliste sõnakõlksudega töölisi tagasi hoida tõelisest revolutsioonilisest võitlusest kodanliku korra vastu komparteiide juhtimise all.

Kõige selle pärast on vaja peatuli praegusel ajal juhtida sotside pihta, vaja peatähelpanu koondada sotsiaalfaschismi hulgalise mõju purustamisele töölisklassis. „Ainult siis, kui peahoop juhtida sotsiaaldemokraatia — selle kodanluse sotsiaalse peatoe vastu, on võimalik edukalt lüüa ja purustada proletariaadi peaklassivaenlast — kodanlust“ (KITK XII pleenumi teesidest).

Sotsiaalfaschismi vastu peab revolutsiooniline proletariaat Kominterni juhtimisel klassivõitlust, samuti nagu kodanluse vastu. Sotsiaalfaschistid (mitte sotsiaaldemokraatlikud töölised, vaid sotsiaalfaschistlikud ninamehed) on proletariaadi klassivaenlased ja nende vastu on vaja võidelda nagu klassivaenlaste vastu, kelledega ausal proletaarlasel midagi ühist ei ole.

Missugused on siis need sotsiaaldemokraatia „pahempoolsed“ manöövrid ja mis nende sisu?

Manööver nr. 1. *Sotsiaalfaschism nimetab end sotsialismi eest võitlejaks, sotslikud parteid nimetavad endid sotsialismi parteideks.* Missugune on see sotsialism, millest nii suure suuga räägivad sotsid? Laseme selle kohta rääkida austria sotsiaaldemokraatia häälekandjat „Arbeiterzeitung“i. See kollane „pahempoolne“ kodanluse sitonivaht kirjutas 17. nov. 1931. a.:

„Kui kriis endaga kaasa toob proletariaadi vaesenemist, siis õonestab ta samal ajal ka kapitalistliku majandussüsteemi alust. Suurte pankade kokkuvarisemisega on murtud rahanduskapitali võim; riik on sunnitud oma kätte võtma pankrottijäänud panku.“

Ja edasi:

„Rahanduskapitali võimu asemele tekib riigikapitalismi valitsemine, kui üle-

mineku vorm kapitalistlikult sotsialistlikule ühiskondlikule korrale.“

Selle sotsliku väite sisu seisab selles, et riiklik kapitalism on õieti juba sotsialismi ajajärk, vähemalt sotsialismi „esimene ajajärk“. Seepärast on siis muidugi vaja kogu jõuga toetada seda kodanlikku riigikapitalistlikku korda. Ning Karl Kautsky kirjutab otsekohe (K. Marxi „Kapitali“ II köite eessõnas):

„Küsimus ei saa seisma mitte selles, et luua täiesti uut majanduslikku organisatsiooni tühja koha peal, vaid selles, et juhtida oleva korra edaspidist areenmist.“ Seepärast „on ikka tungivamaks kohustuseks välja astuda nende kapitalismi seaduste kaitseks, millede rikkumine toob määratud kahju kogu ühiskonnale ja on kasuks ainult üksikutele, kõige suurematele kapitalistlikele magnaatidele ja nende järgi käivate väevõimutsejate ning söödikute salgale.“

Nii siis, — toeta kapitalismi, sest... see olla sotsialismi huvides tarvilik! — niisugune on sotsiaalfaschistliku „sotsialismi“ jutlustamise sisu.

Täiesti vale on ka see, kui sotsid rahanduskapitali vastu seavad riiklikule kapitalismile. Nii üks kui teine on kodanluse diktatuur tööklassi ja kogu töörahva üle. Täiesti vale on ka see sotside väide, et praegu kapitalistlikudel maalidel eraettevõtted ikka rohkem lähevad riigi kätte. „Tööpoolet aga ei suurene kapitalistlikudel maalidel eraettevõtete riigistamine. Vastuoks, toimub riigi ja omavalitsuste eitevõtete üleandmine erakapitali kätte. Seal, kus aset leiab n.n. riigi vahelesegamine, ei teostata riiklikkude toetuste ja muude valitsusesammudega mitte riiklikku kontrolli eramonopolide üle, vaid eramonopolistide vahenditult kontrolli riigi üle“ (KITK XII pleenumi teesistest). Ja kogu seda mammonakuningate poliitikat toetavad sotslikud ninamehed ihu ja hingega „sotsialismi“ nimel.

Kuid mitte igalpool ja alati ei tule sotsid nii avalikult oma riigikapitalismi kaitsmisega välja. Enamasti räägivad nad sotsialismist üleüldse, ilma et sellele mõistele konkreetset sisu annaks. Nad räägivad abstraktsest sotsialismist (kui jutt pole sellest et riiklik kapitalism-sotsialism). Seda abstraktset sotsialismi on sotsiaalfaschistidel vaja selleks, et sellega varjata, kinni mätsida tööklassi ees Nõukogude Liidus oleva konkreetse, tegeliku sotsialismi edusamme. Sotsid e jutt sotsialismist üldse

(вообще, nagu öeldakse vene keeles) on mõeldud vastukaaluks Nõukogude Liidu proletariaadi saavutustele sotsialistliku ehitustöö alal esimese viisaastakuga (mis teostati nelja aastaga).

Ning peale kõige selle, — see „sotsialism“ tekkivat ilma proletarse revolutsioonita sel teel, et kapitalism rahulikult ümber muutub sotsialismiks. See asjaolu seab kõigi maade kommunistide ette ülesande igalpool täpselt, julgelt ja selgelt sotslikule kapitalismi sotsialismiks ümberkasvamise teooriale vastu seada marksistlis-leninlikku proletarse revolutsiooni teooriat, *proletariaadi diktatuuri* hüüdsõna, ning seega paljastada ja purustada sotsiaalfaschismi manöövrit nr. 1.

Manööver nr. 2. *Sotsiaalfaschistid on silmakirjaks kodanlusele vastasrinnas, teevad „opositsiooni“*. Nähes, et töörahvahulkades kasvab rahulolematust oleva korraga, suureneb stüühiline ja teadlik rahulolematust ning vaen kodanliku korra vastu, püüavad sotsid kohaneda selle uue olukorra järgi, ning teevad väga „pahempoolseid“ sõnakõlke kodanliku korra pahedest ja selle korra kukutamise vajadusest isegi... sõjariistus jõul.

Poola sotsifaschistid kirjutavad oma lehtedes järgmist:

„Tööliklassis levinenud vaade, nagu võiks praegusest kriisist üle saada reformi abil, ilma kapitalistlikku korda kõrvaldamata, on kahjulik, sest ta juhib kõrvale tähelepanu kapitalistliku korra vastu võitlemise tarvilikkusest, toetades ta virilal oletsemist ja süvendades hulkade viletsust.“

See on väliselt hoopis teine toon võrreldes sellega, mida sotsid rääkisid mõni aasta tagasi ja mida nad *tegelikult* teostavad praegu seda suurema innuga. Mõelge ometi, sotsid räägivad, et kapitalistlik kord süvendab hulkade viletsust ja et selle korra vastu on vaja võidelda. Sotsid „ei usu“ enam reformidesse!..

Viini linnapea sots Seitz pidas hiljuti Austria parlamendis kõne, kus ta muuseas ütles, et kui kodanlus ikka rohkem ja rohkem hakkab tööliklassile peale tungima, siis peab tööliklass püüsid valmis hoidma, et tarvilisel silmapilgul kodanlusele vastulööki anda. — Sots räägib püsise tarvitamisest kodanluse vastu! Sotsid räägivad isegi... proletarsest revolutsioonist, mida vaja jõuga teostada. Niisuguseid asju pole meie sotside suust kuulnud, vähemalt ilmasõja algusest saadik.

Revolutsioonilise liikumise tõus sunnib sotsfaschiste niisuguseid väga opositsioonilisi sõnu tegema ja isegi relvade poole vilpama, et vaadake, pursuid, kui teie meelt ei paranda, siis tuleme teile nendega kallale. Kuid need on ainult *sõnad*, mis põrmugi pole määratud selleks, et tööpoolest võidelda kodanliku korra vastu. Vaid vastuoksa, kogu see vastasrinna mängimine on tööliklassile puru silma ajamine, on tööliklassi eemalekiskumiseks tõelisest revolutsioonilisest võitlusest kodanluse vastu. Nende vängete „revolutsiooniliste“ lausete tõeline sisu on kontr-revolutsiooniline, on määratud kapitalistliku korra kaitsmisele proletaarsete revolutsiooni vastu. Ja seda näeme meie sotside tegudest igal sammul kõige selgemalt. Kes on veel agaramad ja truimad kodanluse toetajad kui sotsid? Tuletame ainult mööda minnes meelde, kuidas sotsid ilmasõja ajal igas riigis oma kodanlust toetasid ja töölisi maha tappa aitasid ilmasõja lugematutel väerindadel; kuidas nad 1918—1923. a. kodanlust ustavalt aitasid kähgistada proletariaadi revolutsioonilist liikumist, selles verises timukatõõs kodanlusele isegi õpetajaks olles (Noske j.t.); kuidas nad kapitalismi stabilisatsiooni ajajärgul kodanlust aitasid teostada kapitalistlikku ratsionaliseerimist, seda tööliklassi kõige pöörasemat kurnamisviisi; kuidas nad praeguse kriisi ajajärgul igati takistada, kammitsas hoida püüavad proletariaadi revolutsioonilist klassivõitlust, streike ära annavad, tööliste palgavõitlust maha saherdavad, faschismi teostada aitavad jne. Kui meie seda kõike silmapilgukski meelde tuletame ja hoolikalt tähele paneme sotside *tegusid* tänapäev, siis näeme ümberlõkkamata kindlusega ja käegakatsutavalt selgelt, et sel sotsfaschistide sõnamulinal sõjariistadest jne on vaid üks otstarb ning ülesanne, — proletariaati tõelikult revolutsioonilisest võitlusest tagasi hoida ja päästa kriisitõbes surmavoodis visklévat kapitalistlikku korda.

Manööver nr. 3. *Sotsiaalfaschistid on tööliklassi ühtsuse „pooli“ ja „pooldavad“ isegi üldstreiki.* Tööliklassi laialistes hulkades võtab ikka kindlamalt maad arusaamine, et kriisiviletsustest ülesaamiseks on vaja kutsuda kodanlik kord ja et seda suudad proletariaat teostada ainult siis, kui ta üksmeelselt välja astub kodanliku korra vastu. See arusaamine murrab endale teed tihtigi veel loodusjõuliselt, stühhiliselt, kuid ikka laialisemad tööliklassi hulgad tunnevad selle üks-

meele, *ühise väerinna* vajadust, tunnevad vajadust laialiste üksmeelsete väljaastumiste järgi kodanluse vastu. Selles olukorras võidab ikka rohkem poolehoidu üldstreigi hüüdsõna. Proletariaat teab enda möödunud võitluste kogemustest, et revolutsiooniliselt juhitud üldstreik iseäranis praegusel ajajärgul vahenditult surmahädaohtu tähendab kodanlikule korrale.

Kõigest sellest saavad sotsfaschistid väga hästi aru. Ja nad püüavad selles ühise väerinna loomises algatust enda kätte saada selleks, et seda ühise väerinna loomist takistada, nurja ajada, et lõhkuda proletariaadi ühist väerinda. Sotsfaschistid püüavad oma kätte saada algatust üldstreigi küsimuses selleks, et selle streigi ettevalmistamist takistada, et seda streiki nurja ajada, kui ta lahti peaks puhkema. Hulgad on proletariaadi ühtsuse poolt, seepärast on sotsid sunnitud manööverdama ja tegema „pahempoolseid“ sõnakõlke ühtsusest, üldstreigist jne.

Needsamad sotsid räägivad nüüd laia suuga ühtsusest, kes seda ühtsust aastate ja aastate vältel kõige ülbemalt on lõhkunud, needsamad sotsid räägivad nüüd suud vahutu üldstreigist, kes nii mõnegi üldstreigi ära on annud (tuletame meelde inglise üldstreiki 1926. aastal), kes maha on saherdanud kodanluse huvides sajad ja tuhanded vähemad proletariaadi streigilõngud.

Kõik need sotsiaalfaschistide jutud ühtsusest ja üldstreigist on vaid kas tühipaljad *sõnad*, millele varjul nende sõnade tegijad seda lõhkramati lõhuvad proletariaadi võitlusrinde ühtlust, ehk *sotsfaschistide püüde luua „ühist väerinda“ sotsfaschistlikkude põhimõtete alusel*, mis tegelikult tähendab samuti proletariaadi võitlusrinde jätkuvat lõhkumist sotside poolt. Sotsid räägivad otse avalikult, et vaja on likvideerida kommunistlikud parteid, kes olla väiksed ja jõuetud, ning ei suutvat kaitsta proletariaadi huve, et kõik töölisel astuksid sotside parteisse ja töötaksid seal sotslikkude põhimõtete alusel. Niisugust „ühist väerinda“ tahavad sotsid tööliklassile peale sundida, kusjuures neid kõige agaramalt toetab kodanliku riigi politseiaparaat kogu oma nuhkimise ja provokatsiooni süsteemiga, tahavad kaela sundida selleks, et tööliklass ei ühineks *tõelisesse* ühisesse väerinda (ühes oma liitlastega proletaareses revolutsioonis) kommunistlikkude parteide, Kommunistliku Internatsionaali juhtimisel. Ning sotside ja kodanluse vastutegevusest hoolimata lae-

neb ja kõveneb see proletariaadi tõeline ühine väerind revolutsiooniliku klassivõitluse tules Kominterni juhtimisel ikka enam, ikka rohkem poolehoidu leiab proletariaadi diktatuuri põhimõte.

Manööver nr. 4. *Sotsiaalfaschistid „võitlevad“ imperialistliku sõja hädaohu vastu ja „kaitsevad“ Nõukogude Liitu interventsiooni hädaohu eest.* Mandshuuria sündmuste puhul hakkasid sotslikud lehed kirjutama imperialistliku sõja hädaohust ja selle vastu võitlemise vajadusest, hakkasid kirjutama, et Kaugest Idast ähvardab Nõukogude Liitu interventsioon, sõjalise kallaletungi hädaohu ja et kogurahvusvahelise töölisklassi kohus on Nõukogude Liitu niisuguse kallaletungi puhul kaitsta. Neid mõtteid on sotsfaschistlik ajakirjandus hiljemgi korduvalt avaldanud ühel ehk teisel kujul. Missugune on aga nende „pahempoolsete“ manöövrite tegelik sisu? Kui Henry Barbusse, Romain Rolandi, Maksim Gorki, Albert Einsteini j.t. algatusel 1932. a. teisel poolel Amsterdams kokku tuli üleilmne sõjavastane kongress, siis ei võtnud sotsfaschistlikud organisatsioonid sellest osa; nad keeldusid osa võtmast sõjavastast kongressist. Veel enam, — sotsid viskasid oma parteidest välja need liikmed, kes Amsterdami kongressist osa võtsid. Ja ometi oleks II Internatsionaal just seal võinud näidata, kui võrd tal tõi taga on imperialistliku sõja hädaohu ja Nõukogude Liidu vastase interventsiooni hädaohu vastu võitlemisega. Sellest kongressist osavõtmise loobumise näitasid sotsid selgelt, et nad tegelikult sõrmegi ei liiguta sõja ja interventsiooni hädaohu vastu võitlemiseks. Vaid vastuoksa, *nad on käsikäes rahvusvahelise kodanlusega agaralt ametis uute sõdade ja interventsioonide septsimisega.* Tuletame meelde vähemlaste (sotside) — kahjurite protsessi Moskvas paari aasta eest, mis vastuvaidlemata tõendas, kuidas rahvusvaheline sotsiaaldemokraatia interventsiooni Nõukogude Liidu vastu ette valmistas ja valmistab üheskoos — imperialistlike riikide kindralstaapidega. Sel ajal, kui II Internatsionaal silmakirjaks sõnu tegi imperialistliku sõja hädaohu vastu, toetas ta tegelikult Jaapani rünnakut Mandshuurias. Teine Internatsionaal toetab otsekohe ja kaudselt Jaapani Hiinamaa jaotamise poliitikat, — jaapani sotsid toetavad kogu jõuga jaapani imperialismi poliitikat Kauges-Idas, II Internatsionaal aitab kõige suurema südamerahuga kaasa Jaapanile sõjamoona muretseda, samuti ka

mõnedele Nõukogude Liidu läänenaabritele soetada interventsiooni otstarbeks sõjavarustust.

Kõigil on veel meeles need määratud laimuvalingud, mida sotslik kollane ajakirjandus valas Nõukogude Liidu ja Kommunistliku Internatsionaali peale seepärast, et need proletariaadi tähelepanu juhtisid imperialistliku sõja ja interventsiooni reaalse hädaohu peale. Kõigil on veel meeles, et sotsfaschistid seda enamlaste juttu sõjahädaohust lihtsalt jamsiks ja väljamõelduseks tembeldasid, rääkides isegi seda, et „Moskva ootab sõda, et siis ilmarevolutsiooni teha“. Töölised pole seda jälki laimu veel unustanud, ega unusta kunagi. Nad ei unusta ka seda, et sotsid viilsteist aastat on igatmoodi püüdnud auku kaevata Nõukogude Liidule küll relvadega, küll kahjutegemisega, küll kisaga „punasest imperialismist“ jne jne. Ja nüüd korraga, — sotsiaalimperialistid, sotsiaalinterventlased, sotsiaalfaschistid „kaitsevad“ Nõukogude Liitu, „võitlevad“ imperialistliku sõja hädaohu vastu! Töölised teavad selle „kaitsmise“ ja „võitluse“ tõelist väärtust. Nad teavad, et see manööver sotsiaalfaschistidel ainult selleks on mõeldud, et seda usinamalt selle varjul üheskoos kodanlusega ette valmistada imperialistlike kudele sõdadele ja interventsioonile Nõukogude Liidu vastu. Seda üheltpoolt, ja teiselt poolt on selle „pahempoolse“ manöövri ülesanne aidata alles hoida sotside mõju töölisklassis. Nõukogude Liidul on suur ning järjest kasvav autoriteet kogu kapitalistliku ilma töörahvahulkades. Tõde Nõukogude Liidu sotsialistliku ehitustöö hiiglasaavutustest tungib ikka sügavamale töörahvahulkadesse. Ja praegusel ajal ei saa sotsid enam minna tööliste ette ning valetada Nõukogude Liidu üle, laimata teda, sõimata avalikult nii nagu seda tegid aastat 3—4 tagasi. Sotsid teavad, et seda nende juttu praegu enam nii kergesti ei usuta ja et nad niisuguse jutu eest praegu tihti tööliste poolt viletormi alla võetakse. Seepärast on sotsid sunnitud praeguses revolutsioonilise liikumise tõusu olukorras tegema endid silmakirjaks Nõukogude Liidu „sõpradeks“, et siis sel teel endile usaldust alal hoida tööliste seas.

Nii näeme, et *kõik need sotsfaschistide „pahempoolsed“ manöövrid on ainult selleks, et töölisklassi petta, et töörahvast tagasi hoida revolutsiooniteele minemast, et revolutsioonilist liikumist maha suruda ja kodanlikku korda pädasta.*

Juba see asjaolu, et sotsid nii laiaulatuslikke „pahempoolseid“ manöövreid on sunnitud tegema, näitab kui sügav ja laialine on käärimine töörahvahulkades, näitab kui suur on revolutsioonilise liikumise tõus. Need manöövrid näitavad, et töölisklassi hulkades kadumas on sinna sotside poolt aastate kestel külvatud illusioonid, õhulossid. Sotsid rääkisid, et möödunud ilma sõda (1914—1918) oli viimane sõda ja sealt peale algab sõdadeta ajalugu. Mida näeme aga praegu? Sõda Kauges Idas, mis juba, võib olla, lähemal ajal määratuteks imperialistlikkude suurriikide vahelisteks kokkupõrgeteks areneb. Sõda Lõuna-Ameerikas. Relvastuse ennenägemata kasv. Relvade täristamine igalpool. Uus ilma sõda, kümme ja sada korda hirmsam kõigist eelmistest sõdadest, võib iga silmapilk lahti puhkeda. *Purunenud on sotslik illusioon, et 1914—1918. a. ilma sõda oli viimane sõda.* Sotsid rääkisid kodanlikust demokraatiast, kui kõige kõrgemast riigivormist, nad rääkisid kodanlikust riigist kui „rahvariigist“, kui „meie riigist“. Ja nüüd? Mida on see „rahvariik“ oma majandusedemokraatiaga ja muude sellaste atribuutidega annud töörahvale? Ta on töörahvale kaela toonud faschistliku diktatuuri. „Meie riik“ osutus kodanluse alasti diktatuuriks, verise faschistliku terrori vahendiks. *Purunenud on sotside illusioon kodanlikust demokraatiast kui „rahvariigist“.* Edasi. Mõni aasta tagasi rääkisid sotsid, et nüüdsest peale kapitalism areneb vanustusteta, kriisideta, et on saabunud n.n. „organiseeritud kapitalismi“ ajajärk ja et kapitalism sedasi rahulikult, valutata ümber muutub sotsialismiks. Aga praegu? Kuidas on lugu praegu? Mõllab ennenägemata sügav majandusekriis. Juba üle kolme aasta laob kriis ikka uusi viletsusi töörahva niigi kurnatud ja piinatud turjale. Valitseb ennenägemata tööpuudus, viletsus, nälg sõna otsekoheses mõttes kõigil kapitalistlikkudel maalid kümnete ja sadade miljonite tööliste ja kehvalupoegade perekondades. Kus on see „tuhandaastane rahuriik“, mida lubasid sotsid, kus on see *sotsialism, millest rääkisid (silmakirjaks) sotsid* ja mida uskusid nii paljudki töölised? *Purunenud on seegi sotsiaalfaschistlik illusioon.* Ja just see kõik sunnib sotside manööverdama, et mitte kaotada oma seisukohti töölisklassis, töörahvahulkades üldse.

Neid sotsfaschistide manöövreid ei tohi mingil tingimisel pidada teguriteks, mis kas või objektiivsetki kaasa aitavad töölisklassi tõsise ühise väerinna loomiseks.

Need sotside „pahempoolsed“ manöövrid ei mängi ka objektiivselt revolutsioonilist osa. Sellepärast on neid manöövreid vaja paljastada igal sammul, vaja on paljastada manööverdavaid sotsfaschistlikke juhte sotsiaaldemokraatlikkude tööliste silmis. Seda paljastust on tarvis teha tegeliku klassivõitluse käigus, kus faktide najal võimalik on töölistele näidata sotslikkude ninameeste tõelist nägu, seda paljastust vaja teha nii, et sotsiaaldemokraatlikud töölised asuksid revolutsiooniliste klassivõitlejate ridadesse komparteide lipu alla. Ei ole ega saa olla siin ühesuguseid võitlusevõtteid kõigil maalid. See võitlus sotsfaschismi paljastamiseks peab olema vastav igal maal sellele konkreetsele olukorrale, mis seal on, välja minnes Kominterni üldistest seadetest praegusel ajajärgul sotsfaschismi vastases võitluses.

Leidus (ja võib olla leidub praegugi veel) kommunistide ridades seltsilisi (näit. Schweitsi kommunist Humbert-Droz), kes neid sotsfaschistide manöövreid õieti ei hinnanud ja neile revolutsioonilist tähtsust püüdsid anda. Need seltsilised andsid praegusele revolutsioonilise liikumise arengule oportunistliku hinnangu, nähes näit. streigivõitluse mitteüllaldases hoogsuses ja mõnedes muudes asjaoludes Saksamaal seda, et seal revolutsiooniline liikumine langemas on. Ning revolutsioonilise liikumise tõusu kiirendamiseks soovitasid nad Kominternil toetuda manööverdavale sotsfaschistlikule ladvakihile, kellega koos siis „teha revolutsiooni“. Kommunistliku Internatsionaali täidesaatekomitee XII pleenum andis otsustava vastulöögi sellele parempoolsele kallakule, püüdele kompromissi, kokkulepet sobitada sotslikkude ninameestega, püüdele lipitseda manööverdavate „pahempoolsete“ sotsjuudaste ümber. Komintern paljastas sm. Humbert-Droz vea selles küsimuses (sm. H.-D. tunnistas ka ise oma viga) ja näitas paljude kogemuste najal, et praeguses olukorras ei saa üldse mingit juttu olla „ühisest väerinnast“ *ülalt*, s.o. manööverdavate sotsfaschistlikkude juhtidega, vaid et ühist väerinda on vaja luua *alt*, sotsiaaldemokraatlikkude töölistega vabrikutes, tehastes, tööbörsedel, kasarmutes ja mujal. Seal peab loodama ja luuakse Kominterni juhtivusel proletariaadi ühine väerind kodanliku korra kukutamiseks ja proletariaadi diktatuuri maksmapanekuks ning selle teostamiseks. See sotslikkude juhtidega laueerimise ja nende äraandlikkude „pahempoolsete“ manöövrите tõsiselt võtmise on praegusel ajajärgul *kõige hädasohtlikumaks*

parempoolse kallaku avalduseks, mis proletariaadi revolutsioonilisele liikumisele väga suureks takistuseks võib kujuneda, kui sellele kohtadel küllalt otsustavat ja kiiret vastulööki ei anta. KITK XII pleenum andis kindla juhtnööri — mitte mingisugust läveerimist sotslikkude juhtidega, vaid ühist väerinda luua alt.

Teiselt poolt hoiatas pleenum tõsiselt ka selle eksiarmamise eest, nagu oleks sotsiaalfaschism praegu juba üldiselt kaitseisukorda tõrjutud ja nagu oleks sotsiaalfaschismi kasvu hädaoht igalpool ja täiesti möödunud. See oleks proletariaadi klassivaenlase jõudude allahindamine. Sotsiaalfaschismil on veel jõudu küllalt ja ta tugevus põhjeneb eestkätt sellel, et ta seljataga seisab kodanlik kord ühes kõige oma võimu ja vägivaldiga. Sotsiaalfaschismi mõju all on veel miljonid ja miljonid

töölised, sotslikud juhid on vanad ja vilunud manööverdajad, kes, võib olla, veel nii mõnelgi töölisel pea segi võivad ajada, — selle kõigega on vaja arvestada, kui meie kindlaks määrame endi samme võitluses sotsiaalfaschismi, kui kodanluse sotsiaalse peatoe vastu. Kuid meie ei tohi ka ülehinnata neid sotsiaalfaschismi manööverdajate võimalusi ja võimeid.

Hoolimata kõigest oma manööverdamisest on ja jääb sotsiaalfaschism kodanluse sotsiaalseks peatoeks, sest „olla sotsiaalseks peatoeks — see tähendabki takistada ainsa revolutsioonilise klassi võitlust kodanluse diktatuuri vastu kõigis ta vormides“ (sm. Manuiski kõnest KITK XII pleenumil). Ja just seda revolutsioonilise proletariaadi võitluse takistamist kodanluse vastu taotleb sotsiaaldemokraatia kogu tegevus, ka ta „pahempoolsed“ manöövrid.

IV.

Missugune on kodanluse strateegiline plaan sotsiaaldemokraatia ja faschismi ära kasutamise suhtes praeguses olukorras, seda näitab väga kujukalt saksa kodanluse seisukoht. Keegi Franz Reiter annab Saksamaal välja bületteeni „Deutsche Führer-Briefe“, mis määratud kodanluse kitsale juhtivale ringkonnale ta õigeks orienteerimiseks poliitilises olukorras. Selle ajakirja ühes viimastest numbritest annab saksa kodanlus olukorrale, sotsiaalfaschismile ja faschistidele väga kaine, asjaliku ning üldjoontes õige hinnangu. Ta algab peale sellega, et tunnistab, et saksa kodanluse juhtivad kihid liig kitsad, nõrgad on selleks, et võimu enda käes hoida. Ja et saksa kodanlus, kui ta ei taha asuda väga hädaohtlikule teele — sõjariistus diktatuuri maksmapanekule — peab oma võimu kindlustama rahvahulkades. Ta peab leidma jõu, kes rahvahulkades kodanluse võimuvallitust kindlustaks.

„Ja selleks kodanluse võimu viimaseks ehk äärmiseks kantsiks oli pealesõja-aegse konsolideerumise esimesel ajajärgul sotsiaaldemokraatia,“ — kirjutab „Deutsche Führer-Briefe“.

Siin näeme, et kodanlus ise hindab sotsiaalfaschismi enda peatoeks rahvahulkades. See on sisult seesama, mida meie nimetame kodanluse sotsiaalseks peatoeks.

Edasi räägib „D. F.-B.“, et kodanluse võim pealesõja-aegsel Saksamaal võib püsida ainult siis, kui tööliklassis pole ühtsust, kui töö-

liklassi ühtsus lõhutatud on. Ning „D. F.-B.“ tunnistab otsekohe, et sotsiaalfaschismi teene just selles on, et nad tööliklassi ühtsuse suutsid ära lõhkuda, mis tööliklassi ühtsust nõrgestas ning teda suurel määral kodanluse mõju alla viis.

Praegust olukorda hinnates tunnistab „D. F.-B.“, et kodanlusel pole nüüd enam võimalik teha sotsiaaldemokraatiat neid järelandmisi, mida ta tegi mõne aasta eest. Neid järelandmisi ei luba teha kriis. Ning siit tuleb tõsine hädaoht, et „tööliklass hakkab kommunismi poole nihkuma“ („D. F.-B.“). See aga loob niisuguse olukorra, kus sotsiaaldemokraatia ei suuda enam seesugusel kujul nagu varem täiel määral täita kodanluse võimu alalhoidmise ülesannet. „D. F.-B.“ tunnistab, et praegu on olude sunnil vaja tüürida sõjalise diktatuuri poole, ning et selle diktatuuri maksmapanemisel rahvus-sotsialistidel suured ülesanded ees on. „D. F.-B.“ tõmbab roopasjoone sotsiaalfaschismi ülesande vahele 1918-19. a. ja kriisiteelisel ajajärgul ja rahvus-sotsialistide („natside“) ülesannete vahele praegu.

„See paralleel läheb väga kaugele. Tolleaegne sotsiaaldemokraatia ja praegune rahvus-sotsialism täidavad ühesuguseid ülesandeid, — nii ühe kui teise ülesandeks oli mätta eelmist süsteemi ja viia nende mõju all olevad hulgad mitte revolutsioonile, mida nad lubasid, vaid kodanluse võimu uuesti organiseerimisele. Hitleri ja Eberti võrdlemine on selles mõttes täiesti õige!“ („D. F.-B.“).

Sotsid lubasid töörahvahulkadele uut paremat ilmakorda ja neesisid töörahva kodanluse ikkesse. Rahvussotsialistid räägivad sedasama praegu ja nende ülesanne on „luua kodanluse võimule Saksamaal hulgalist alust“ („D. F.-B.“).

Kuid saksa kodanlus tunnistas „D. F.-B.“ suu läbi, et ta sotside toetusest kaugeltki ära ei ütle, vaid tegelikult, õigemini, isegi rohkem loodab sotside, kui natside peale. Lugu on nimelt nii, et analüüeerides rahvussotsialistlikku liikumist, jõuab saksa kodanluse häälekandja otsusele, et rahvussotsialistlik liikumine on seest „tühi, sest ühendades paljuid kihte ja rühmi, ei võrdu rahvussotsialism ühelegi neist.“ Ühesõnaga, rahvussotsialismil pole ühtlast hulgalist alust ja tal pole väljavaateid endale niisuguse aluse loomiseks, sest ta ei suuda saksa tööliklassi nii enda mõju alla tõmmata kui seda on teinud sotsid. See kõik aga teeb natside olukorra kõikumaks ja ei luba kodanlust kogu enda strateegiat ja taktikat rajada rahvussotsialistlikule liikumisele. Tähendab, on tarvis ära kasutada mõlemaid — nii natse kui sotse. Ning „Deutsche Führer-Briefe“ annab juhtnööri: *Saksa kodanlus loogu kindlam side reformistlike, sotslike ametiühisustega, toetagu oma võitluses sotslike ametiühisuste juhtide ladvakihi peale, neid (ametiühisusi) ikka rohkem ja rohkem tõmmates fashiseeruvasse riigiparaati ja muutes neid osaks fashistlikust diktatuurist*, nii nagu nad seda on näit. Itaalias. Selleks on tarvis, et rahvussotsialistid ja saksa fashism üldse end ikka rohkem püüaks maksma panna ametiühisustes. See kindlustaks saksa kodanluse fashistlikule diktatuurile massilise aluse.

Ning sotsfashistlik ladvakiht püüab ise samuti kogu jõuga selle fashismi väerinda lüüa poole. Meie näeme seda saksa sotsliste ametiühisuste kesknõukogu kokkuleppes kindral Schleicheri fashistliku

valitsusega. Hiljuti avaldas saksa sotslike ametiühisuste kesknõukogu esimees Leipart üleskutse „Saksamaa proletariaadile“, milles ta saksa proletariaati otsekohe avalikult üles kutsub „parandama oma olukorda kodanliku korra raamides“ ning toetama kindral Kurt von Schleicheri fashistlikku valitsust. See näitab, et *saksa sotsfashismi ametiühisuslik tiib täiesti avalikult on üle läinud fashismi laagrisse*. Sotsiaaldemokraatia fashiseerumine jätkub kiirendatud tempos. Sotsiaaldemokraatia kasvab ikka kindlamalt kokku fashistliku kodanlusega¹⁾. Ja seda ei näe meie ainult Saksamaal, vaid ka teistel kodanlike maadel.

See sotsiaalfashismi jätkuv ja tugevnev ühtekasvamine on ühelt poolt kahtlemata kodanluse edusamm ta plaanide läbiviimisel, kuid teiselt poolt õonestab see sotside jätkuv fashiseerumine ikka enam kodanliku riigikorra alust. Sest sellega pajastavad sotsid endid tööliklassi ning teiste töörahvahulkade silmis ikka enam kui töörahva huvide äraandjaid, kui proletarise revolutsiooni kätkestajaid. See aga õonestab sotsiaalfashismi, kui kodanluse sotsiaalse peatõe alust ning ühes sellega ka kodanlise korra alusmüüri.

Neid konkreetseid ülesandeid, mis kommunistlike parteide ning kõikide ausate revolutsiooniliste tööliste ees seisavad võitluses sotsiaalfashismi ja fashismi vastu praegusel ajajärgul, käsitame järgmises artiklis.

¹⁾ Kui Hitler veebruari algul 1933. a. Saksa valitsuse etteotsa asus ning kõige jõhkramat fashistlikku terrori teostama hakkas, siis hakkasid saksa sotsid temaga kohe „heanaaberlikku“ vahekorda sobitama, toetades tegelikult Hitleri poliitikat. Siin näeme iseäranis selgelt, et sotside „fashismivastane võitlus“ tähendab tõelikult fashismi pukkialtamist, et saksa sotside „väheha pahe“ hüüdsõna sisu just selles seisab ja seisab, s.o. kodanliku korra päästmise ja proletarise revolutsiooni veristamise püüdes.

E. Alas

Eesti sotside „pahempoolsed“ manöövrid

„Praegune silmapilk on küps ühiskondlikuks pöördeks“ ... „demokraatia ei kanna endas huvide ühesarnasuse ilmet, vaid ühe klassi valitsust teise üle... Niiviisi on võimata rääkida üldriiklikest huvidest praeguses demokraatias, kuna see sisaldab diktatuuri mõistet.“

Seesuguste väidetega toidab oma lugejaid ei keegi muu, kui eesti sotside „Rahva Sõna“, seesama „Rahva Sõna“, kes ikka ja alati demokraatia eest on „võidelnud“, tõendades, et seejuures tööliste huvid kõige paremini kaitstud olevat. Eesti sotsiaaldemokraatia, kes selle kodanliku demokraatia nimel ja huvides paremaid eesti tööliklassi ja kehvade kihtide huvide eest võitlejaid Isborskisse ja türmidesse on saatnud, tunnistab nüüd korraga, et demokraatia olevat kodanluse diktatuur, ja et praegune silmapilk olevat küps ühiskondlikuks pöördeks.

Milles seisab asi? Kas selles, et sotsid nüüd korraga asjast aru on saanud ja tõelikule revolutsioonilisele teele asunud?

Mitte sugugi. Kapitalistliku majanduskriisi tagajärjel väljakannatamata viletsusse tõugatud töörahhahulgad nõuavad vastust küsimusele: kus on väljapääsutee? Selle küsimuse peale vastuse andmisest ei saa mõõda minna ükski, kes ennast tööliste kasude kaitsjaks vähemalt nimetadagi tahab. Ja sotsid on sunnitud manööverdama. Nad on sunnitud tunnistama, et „praegune silmapilk sotsialistlikuks pöördeks küps, et praegune kodanlik demokraatia kodanluse diktatuur on“, sest see küsimus muutub hulkaadele ikka selgemaks, ja siis vastupidisega hulki enam petta ei saa.

Ja meie näemeigi praegu üleilmses ulatuses II Internatsionaali laiaulatuslikke „pahempoolseid“ manöövreid. II Internatsionaal räägib praegu sellest, et tuleb sotsialistlik ühiskond (selle all mõtleb ta aga „riigikapitalistlikku“ tööliste kurnamist kapitali poolt); räägib võitlusest sõja vastu, isegi Nõukogude Liidu kaitsmisest; ta korraldab streike (muidugi selleks, et neid paremini ära anda), ning kutsub isegi poliitilisele üldstreigile jne.

Kõigi nende manöövrite eesmärk on üks: näilise „revolutsioonilikkusega“, näilise „võitlusega“ kodanliku kurnamise ja fashismi vastu töörahhahulki tagasi hoida tõelikust revolutsioonilisest võitlusest, võit-

lusest kriisist väljapääsu revolutsioonilise tee eest. „Pahempoolsete“ manöövritega täidavad sotsid samati oma ühiskondlikku ülesannet, kodanliku korra kaitsmist iga hinna eest, töörahhah tagasihoidmist revolutsioonist, kommunismist, nagu nad seda tegid ja teevad avaliku sotsifashistliku poliitikaga.

Eesti sotside „pahempoolsed“ manöövrid tulevad selgemakujuliselt nähtavale eriti viimastel kuudel. Vaatleme neid, nende ajalises järjekorras, pisut ligemalt.

Kui need kodanluse ja fashismi toed ja pukkiupitajad, kes eelmises Pätsi valitsuses selle valitsuse kogu jõhkrat tööliste pealetungimist kaasa tegid, tihtipeale otse selle algajateks olid, selle valitsuse langemisel „kabinetist“ välja visati, olid nad otsekohe valmis tagasi pöörama ja fashistidega koos töörahhah nulgimist valitsusetoolidel jätkama. Nende häälkandja pugest nahast välja, et näidata, et mitte sotsid needsinatset tõlnerid ei ole, kelle süü läbi koalitsioon loomata jääb. Nende „nõudmised“ sisaldasid ainult „töölikoju“ seaduse makspanekut, kroonikursi hoidmist ja veel paar vähemat asja. („Rahva Sõna“, 21. III. 32.) Sügisel aga, kui Einbundi valitsus lahkus ja kodanlus palavikuliselt kriisist väljapääsu otsis, muutusid sotside „nõudmised“ palju „revolutsioonilistemateks“. Siis „nõudsid“ nad 36-tunnist tööpäeva ilma palga vähendamata, teravilja monopoli ja peekonifondi ärakaotamist (sellesama teraviljamonopoli kaotamist, mida nad ise Pätsi valitsuses olles olid pikendanud ja mida nad kangesti kaitsesid), tööpuuduse vastu kinnitamist, sõjaväe ja kaitseliidu kulude kärpimist neljandiku ja kolmandiku võrd jne.

Peale nende „nõudmiste“ esitamise teevad sotsid veel muidki „pahempoolseid“ manöövreid. Nad püüavad kinni katta oma avalikku vihavaenu Nõukogude Liidu vastu, kui ka sõja ettevalmistamist N. L. vastu — pütüdes nõukogudele sõbralikku nägu teha (vaata M. Martna kirjutused „Rahva Sõnas“). Nad püüavad varjata oma toetust fashismile kõlksusid tehes „võitlusest“ fashismi vastu (Tapa „lööming“; „Rahva Sõna“ räuskamine). Nad korraldavad riigi- ja omavalitsuse-teenijate võitlust palgakärpimise vastu ning pütüvad selle võitluse etteotsa pügeda — muidugi

selleks, et teda „seaduslikkuse“ piirides hoida ja parajal silmapilgul nurja ajada ning ära anda. Nad „võitlevad“ provokatsioonide ja provokaatorite vastu pahempoolsetes töölisteorganisatsioonides, tehes näo, nagu poleks mitte nemad ise selle provokatsiooni korraldajad.

Novembrikuul 1932. a., kui Päts, kes faschistliku kodanluse juhina oma teist faschiseerimise valitsust looma asus, valitsust, mis faschistliku diktatuuri õige kiirete tempodega teostama peab, sotsidele käe sirutas, — võtsid sotsfaschistid selle käe vastu ja läksid Pätsi valitsusesse, et aidata kodanlusel teostada faschistlikku diktatuuri ning läbi viia tema jõhkrat töörahvanülgimise programmi. Meie ei hakka siinkohal arutama pikemalt Pätsi valitsuse samme ja programmi, — sellest pikemalt teisel. Märgime siinkohal vaid lühidalt seda osa, mida mängivad sotsfaschistid selle valitsuse töörahvanülgimise programmi teostamisel.

Sotside partei astus Pätsi faschiseerimise valitsusse, võttes ilma tingimisteta omaks kõige selle diktatuurivalitsuse „erakorralise“ programmi ja asus seega avalikult faschismi maksmapanemisest osa võtma. Oma valitsusse astumisega püüavad sotsid kinni katta faschistliku diktatuuri maksmapanemist, mida nad ise, põhiseaduse komisjonis olles, otsekohe teostavad. Nad seletavad töörahvale, et nemad selleks valitsusse astunud, et demokraatiat päästa. Pätsi valitsus olevat vähem pahe, kui „Vabadussõjalaste Liidu“ kaikkameeste (faschistide) diktatuur, mis siis oleks tulnud, kui nemad, sotsid, valitsusse poleks astunud. Sotsid manitsevad töörahvast rahule — et, oodake, meie võitleme teie eest valitsuses, meie ei lase faschistlikku diktatuuri maksta panna. Kuid samal ajal on Pätsi valitsus just see, kes faschistliku diktatuuri kiires korras maksta paneb ning osalt seda juba teinud ongi. Sotsid valitsuses olles võtavad sellest maksmapanekust kogu agarusega osa. See on kõige suurem ja jõhkras töörahva äraandmine ja faschistlikule diktatuurile kätte mängimine, mis kunagi olnud. See on niivõrd avalik ja läbipaistev pettus, et laialised töörahvahulgad ise ilma igasuguse selgitustööta ikka rohkem ja rohkem sellest aru saavad. Sotside juhid näevad, ja tunnevad ka ise seda väga hästi. Nad saavad aru, et selle avaliku faschistliku poliitikaga nad hulki kuidagi oma mõju all hoida ei saa. Need pöör-

duvad paratamatult revolutsioonilisele teele.

Sellepärast näemegi just sellest silmapilgust peale, kui sotsid Pätsi valitsusse astusid, sotside partei „pahempoolseid“ manöövreid palju suuremas ulatuses ning teistsugusel kujul, kui varem. Sotside partei eraldas välja oma „pahempoolse“ tiiva, kes samal ajal, kui Rei ja Johanson valitsuses faschistlikku diktatuuri teostavad ning töörahva nülgimise erakorralisi seadusi maksta panevad, — „pahempoolsete“ sõnakõlksudega Reile ja Ko-le „tugevat opositsiooni“ teeb. „Pahempoolne“ tiib läks isegi niikaugele, et enne sotside partei kongressi Tallinnas ja Tartus ametlikust sotside parteist organisatsiooniliselt eraldus, või, õigemini, eraldus parempoolne tiib, kes neis linnades oma eraosakonnad asutas. „Pahempoolsed mõistavad hukka“ valitsusest osavõtmise poliitika ning nõuavad „selge klassivõitluse joone ajamist“. Nad seavad üles isegi proletariaadi diktatuuri loosungi, — kuid tõttavad kohe sealjuures seletama, et see teistsuguste meetoditega peab sündima, kui Venemaal. „Pahempoolsete“ liiderid Nigol Andreesen ja teised lähevad tööliste juurde ning seletavad: „Ega meie ja kommunistide vahel suurt vahet olegi. See on ainult arusaamatus. Varsti tuleb aeg, kus meie ühes kommunistidega barrikaadidele läheme. Muidugi on sotside partei poliitika vale. Meie aga võitleme selle õigeksajamise eest.“ Ehk jälle niisugune päri: „Siit nurga töölised on alati revolutsioonilised olnud. Eks see tule ka sellest, et vana Jaan ise siin organiseerimas on käinud.“ „Vana Jaan“ (sm. Anvelt) kõlab sotsjuudase suus nii, nagu oleks ta oma mees olevat,

Et sotsjuudased tööliste ees niisuguseid võtteid tarvitavad, näitab vaid seda, misugune autoriteet kommunistlikul parteil hulkades on ja kuidas revolutsioonilise liikumise laine tõuseb. Sots, kes kõigi abinõudega ühes kodanlusega kommunistliku partei ja revolutsiooniliste tööliste ning kehvitalupoegade vastu võitleb, neid Isborskisse, Valdeki metsa ja Seamäe rabasse saates, türmidesse toppides ja nurgatagant mõrtsukalikult maha tappes, — seesama sots tuleb nüüd tööliste juurde, pilgutab salaja silma, teeb salapärase näo ja ütleb: „Vana Jaan ise on alles mees!“ „Ega meie ja kommunistide vahel suurt vahet olegi.“ (11) See on sotside järjekordne juudasesuudlus eesti tööliklassile. See on jõhkrimatest jõhkras manööver. Selle „pahem-

poolse" manöövrj tõelise mõtte ja otstarbe peavad kommunistid kõige laiematele tööraha-hulkadele selgeks tegema. See mõte ja otstarb on üks: *tõelisi kunstunne suigutada, passiivseteks teha, et fashistlikkude timukate diktatuuriplaanid libedamalt läbi läheks.*

Kuid „pahempoolsete“ sotside manöövril ei seisa mitte ükski „pahempoolsetes“ sõnakõlksudes. Käesoleval klassivõitluse astmel, mil töötavate hulkade revolutsioneerimine kiiresti sünnib, mil hulgad viletsuse ja nälja sunnil ikka enam ja enam kommunistliku partei hüüdsõnade ümber koonduvad ning kodanluse näljapealetungi vastu võitlusele astuvad, on sotsid sunnitud ikka rohkem ja rohkem manööverdama. Nad astuvad streikide etteotsa ning organiseerivadki neid, muidugi selle eesmärgiga, et neid „korra“ piirides hoida, neid takistada tõelisteks revolutsioonilisteks streikideks arenemast. Vale on see vaade, et sotsid streiki ei organiseeri ja et nad ainult otsekohesed streigimurdjad on. Sotsid on streigimurdjad üldises ulatuses, kuid see ei tähenda sugugi seda, et sotsid nimelt „pahempoolsete“ manöövrina üksikuid streike või isegi üldstreike ei organiseeriks ja nende etteotsa ei astuks. Kui meie seda eitame, siis mängime meie just sotsfashistidele trumbid kätte ning võimaldame neil „pahempoolsete“ manöövrirtega hulki petta. Meie peame igat üksikut sotside manöövrit paljastama, ning hulkadele kogemuste najal näitama nende manöövrirte mõtet, mis selles seisab, et tööraha-hulki revolutsiooniliselt teelt tagasi hoida ja neid oma mõju all hoida ning sel teel kodanlikku korda päästa. Just selleks lähevad sotsid vahest ka streigile („Rauaniidi“ streik Tallinnas, „aktisioonitoimkond“ jne). Nad on seda sunnitud tegema seda enam, et sotside parteis ja reformistlikkudes ametiühisustes olevad töölised viletsuse, nälja ja kodanluse jõhkra pealetungi sunnil ikka enam oma huvide kaitseks välja astuvad ning sotside partei sotsfashistliku poliitikaga rahul ei ole. Nende hulkade survel ongi sotsfashistid sunnitud manööverdama ning isegi streigist osa võtma — sotside organisatsioonides olevad töölised nõuavad oma juhtidelt tegelikku võitlust oma huvide kaitseks. Selle tegeliku võitluse asemel kostitavad „pahempoolsete“ sotsfashistide juhid oma organisatsioonides olevaid töölisi „pahempoolsete“ sõnakõlksudega ning manöövrirtega, et neid oma mõju all kinni pidada ning tagasi hoida revolutsioonilise väerinnaga liitumast. Kui aga see üks ei

aita, siis astuvad nad ka streigivõitluse etteotsa ja teevad näo, nagu võitleks nemad tõsiselt tööliste huvide eest. Loomulikult püüavad nad streiki parajal puhul ära anda, nurja ajada, kuid mitte igakord ei lähe see neil korda, sest need püüded põrkavad vastu tööliste kindlat üksmeelt ja revolutsioonilist võitlustahet. Ja siis püüavad sotsid rohkem manööverdada, „võideldes“ streigi võiduni kaasa, et sellega omale rohkem tööliste usaldust võita, neid oma mõju all hoida ja siis paremini ära anda.

See küsimus peab igal klassiteadlikul töölisel selge olema. Muidu ei oska ta hulkadele seletada sotside manöövrirte mõtet, ei oska organiseerida hulki võitlusele sotsfashismi vastu, ning satub oportunistlikule teele, sotsfashistide sappa.

Mitte vähem ei mõjuta sotside manöövreid ka see asjaolu, et pahempoolsed töölisorganisatsioonid, kes viimaste aastate kestel provokaatoritest mõjutatud oportunistlikku poliitikat ajasid, kes tööliklassi revolutsioonilisest liikumisest kõrval seisisid ning seda takistasid, on asunud oma ridade puhastamisele kodanluse käsitusest — kaitsepoliitsei provokaatoritest ning igasorti oportunistidest, ja on teel tõelisteks tööliklassi revolutsioonilisteks organisatsioonideks muutumise poole. Sotsid näevad, et tööraha usaldus nende organisatsioonide vastu kasvab sellel määral, kuidas nad endi read puhastavad provokaatoritest, ja et tööraha revolutsiooniliselt teelt tagasi hoida, võtavad tarvitusele „pahempoolsed“ manöövril.

Kuid siin peame kõige kindlamalt alla kriipsutama, et *pahempoolsed töölisorganisatsioonid ning eriti pahempoolsete tööliste ja kehvikute riigikogu rühm senini veel mingit tõsist sammu pole astunud selleks, et sotside „pahempoolseid“ manöövreid nende konkreetsete avalduste puhul paljastada ning selget vahet tõmata endi ning „pahempoolsete“ sotside vahele.* See võitlus, mis senini sotside ning nende „pahempoolsete“ manöövrirte vastu peetud, kannab üldist iseloomu. Sõimatakse sotse üldiste sõnadega äraandjateks ja tööliste huvide mahasahkerdajateks (mis iseenesest muidugi õigus on), kuid ei osata kinni haarata igast konkreetsest äraandmise aktist, ei paljastata igat konkreetset sotside manöövrit ega näidata hulkadele nende manöövrirte sisu. Näiteks, ei teinud pahempoolsed ametiühisused midagi selleks, et „Rauaniidi“ streigi puhul töölis-

tele ära näidata, kuidas sotsid, kes ise tööliste palkade allasurumist läbi viia aitavad, kes ise oma käega alla kirjutavad kõik palgaalandamise ja kriisimaksude seadused ning määrused ning kodanlusele ja küllakurnajatele—hallparunitele toetuse andmise seadused, kuidas need sotsid streigi etteotsa pugesid ning veelgi streike korraldada ähvardavad selleks, et seega tööliste seas arvamist luua, nagu võitleks nemad (sotsid) tööliste huvide eest, püüdes niiviisi kinni katta seda kurnamispoliitikat, mida sotsid ise valitsuses üheskoos Pätsiga teostavad.

Samuti ei ole pahempoolsed organisatsioonid ühtki sammu astunud sotsliku teedeministri Johansoniga paljastamiseks, kelle juhtimisel terve rida hädaabitööliste streike maha suruti (Tallinnas, Narvas, Tartus, Saaremaal). Kuid samal ajal teevad sotsid kisa, nagu võitleksid *nemad* töötute huvide eest, nagu oleks *nemad* valitsuses olles töötutele suuri kergendusi muretsenud jne.

Oma *passiivsusega ning ainult üldiste sõnadega* sotside vastu võideldes aitavad pahempoolsed ametiühisused sotside „pahempoolsetele“ manöövritele kaasa. Sotsid saavad seega vabamad manööverdamise võimalused, kuna mitte igat nende konkreetset manöövrit õigel ajal ja selgesti hulkadele ära ei seletata.

Niisugune pahempoolsete ametiühisuste passiivsus ja oskamatus on endise provokatsioonilise juhtimise pärandus. Pahempoolsed ametiühisused, kes küll paljastatud provokaatoreid (veel mitte igal pool) oma ridadest välja on heitnud, pole veel täiel määral vabanenud provokaatoritest ja oportunistimist mõjutatud poliitikast. *Selle poliitika pärandus rõhub veel nüüdki pahempoolsete ametiühisuste liini, eriti sotside vastu võitlemise küsimuses.*

Sellel alal peavad pahempoolsed ametiühisused jalamaid otsustava pöörde tegema. Ei saa olla tõelist revolutsioonilist võitlust kodanluse kurnamise, fashismi jõhkra pealetungimise, terrori ning sõja ettevalmistuse vastu, ilma kõige otsustavamaga võitluseta sotsiaalfaschismi, kui kodanluse sotsiaalse peatoe ning eriti tema „pahempoolse“ tiiva ning selle manöövrile vastu.

Kommunistide, kõigi revolutsiooniliste tööliste, pahempoolsete töölisorganisatsioonide kohus on nende manöövrile mõtet ja tähendust kõige laitematele töörahvahulkadele selgeks teha ja ära näidata, et sotside „pahempoolsed“ sõnad ja manöövrid nende tegudest järsult erinevad. Seda ei saa teha paljalt kihutustööga, vaid sel teel, kui revolutsioonilised töölisorganisatsioonid organiseerivad hulkade võitlust kodanluse näljapealetungi vastu ühise väerinna alusel alt hulkadest, tõmmates sellesse võitlusesse ka sotsliikudes organisatsioonides ja sotside mõju all olevaid hulki. Alati hulkadega, hulkade eesotsas olla; kõige halastamatum võitlus sotsfashistide vastu, kes kodanliku korra päästmise nimel „pahempoolseid“ manöövreid teevad, — see on iga revolutsioonilise tööliste, iga revolutsioonilise töölisorganisatsiooni ülesanne.

Võideldes sotsiaalfaschistide kui kodanluse sotsiaalse peatoe vastu, ei tohi aga mitte mingil tingimusel labaselt sotse sarnastada fashistidega. Tuleb meeles pidada, et sotsid just seepärast sotsiaalfaschistid on, et nad avaliku ja otsekohe sotsfashistliku poliitika kõrval eriliste meetoditega töölisti petavad, klassivaenlasega kokkuleppele viia püüavad ning petliku „pahempoolse“ sõnakõlksuga ja „võitlusega“ töölisti tõelisest revolutsioonilisest võitlusest tagasi püüavad hoida — valmistades niiviisi teed fashismile.

J. Reesen

Eesti häärra riigi 15-aastase „iseseisvuse“ puhul

Eesti häärra riik tekkis esimesel sõdade ja revolutsioonide ajajärgul. Ta on klassivõitluse — kodusõja ja revolutsiooni saadus. Sellel ajajärgul on määratusuur poliitiline tähtsus eesti töölistliikumise ajaloos, sest selle ajajärgu klassivõitlus andis melle rikkalikke kogemusi ja õppetunde ning näitab uutele kasvavatele põlvetele seda kangelaslikku vabadusvõitlust, mida

pidas Eestimaa proletariaat liidus kelvatalurahva kihtidega eesti töusikkodanluse vastu, mõisnikkude ja kodanluse kurnamise ja vägivalda hävitamise eest. Kõigel sellel on määratusuur tähtsus uute kaardrite kasvatamisel.

See ajajärk, kui ka vanem Eestimaa klassivõitluse ajalugu õpetab ja tõendab, et eesti töusikkodanlus pole kunagi revolutsioonilist

võitlust oma õiguste eest pidanud, Tsaarivalitsuse päevil avaldasid tema üldiselt tunnustatud juhid J. Tõnissoniga eesotsas truualamlust tsaari ja tema õuekondlastele, mõisnikkude ning tsaari ametnikkude ees roomates. Märtsirevolutsioon puhkes ka ilma eesti tõusikkodanluse abita, temale isegi ootamata, kuna Saksa okupatsiooni väed Eestisse tulid tõusikkodanluse soovil ja kutsel.

Ajalooline tõsiasi on see, et nii enne, kui ka pärast märtsirevolutsiooni — kuni Oktoobrirevolutsioonini — ei olnud eesti tõusikkodanlusel veel „omariikluse“ ehk n.n. „iseseisvuse“ nõudmisi. Need nõudmised tekkisid ja võtsid ikka kindlama ilme sedavõrd, kuivõrd teravnes klassivõitlus proletariaadi ja kodanluse vahel, kuivõrd süvenes ja võitis proletaarne revolutsioon Venemaal, mille tagajärjel eesti tõusikkodanlus enam tuge ega kaitset ei leidnud vene kodanluse poolt ning kuivõrd kasvas revolutsioonilise proletariaadi organiseeritud jõud Eestimaal, mis laialisi töörahva hulki nii linnas kui ka maal kodanluse mõju ja juhtimise alt lahti kis kus ja oma võitluslipu alla kogus, millele oli kirjutatud: „Kõik võim nõukogudele“.

Kodanlik märtsirevolutsioon jäi Eestiski kitsaste reformide juurde peatama; laialdasemad uuendused pidi teostama asutav kogu, mille kokkukutsumisega kodanlus aga vilvitas.

Revolutsioonilise proletariaadi ja tema liitlaste organiseeritud jõud aga kasvas ja pani kodanluse värisema. Ka eesti tõusikkodanlus värises oma tuleviku pärast. Ühes enamlaste mõju ja jõu kasvamisega ajab nüüd ka eesti tõusikkodanlus oma tüma selgroo sirgu, mis muidu nii pehme oli painduma mõisnikkude ja tsaarivalitsuse ametnikkude ees, ja hakkab oma jõudusid organiseerima. Juba tsaarivalitsuse ajal püüdis ta kui „kolmas seisus“ enesele üheõiguslust nõutada ja arendas seda mõtet arglikult ka oma ajakirjanduse veergudel. Jaan Tõnissoni eduerakonna meeste osa on sellel alal üldiselt tuntud.

Pärast märtsirevolutsiooni asub eesti tõusikkodanlus ülemaaliselt oma ajaloolise ühistuse — omavalitsuse — teostamise ettevalmistamisele. Hiljem, ühenduses proletaarne revolutsiooni arenemisega, eriti pärast Oktoobrirevolutsiooni, astus kodanlus oma klassi enesemääramise sihil suure sammu edasi. Võimu töörahva nõukogude kätte minek suurendas eesti tõusikkodan-

luse vastupanu ja tõukas teda — oma väe- võimuvalitsuse „omariikluse loomise“ teele.

Eesti iseseisvus- ja Saksa okupatsioon — need olid nüüd, kui võim nõukogude kätte oli läinud, kaks päästerõngast, millest eesti tõusikkodanlus ühes oma käsikutega — sotsiaaldemokraatide-vähemlastega ja sotsiaalrevolutsionääridega — kinni haaras, kord ühest, kord teisest, et nõukogude valitsust kukutada. Selleks kuulutas Eesti n.n. maapäev end 15. novembril 1917. a. „Eestimaa ainsamaks kõrgema võimu kandjaks“. Ühtlasi kuulutas ka maapäev „kõigile“:

„Igasugused määrused, käsud ja dekreedid, tulgu nad kust poolt tahes, on Eestimaal maksvad ainult siis, kui Eesti Maanõukogu nemad välja on kuulutanud, kuna vastasel korral neid täita ei tule.“

Need otsused tegi eesti maanõukogu siis, kui kõrgem võim Eestis Oktoobri-revolutsiooni võidu tagajärjel tegelikult tööliste ja sõjaväelaste saadikute nõukogude kätte oli läinud.

Mida seesugune otsus tähendas? See otsus tähendas, esiteks, seda, et eesti kodanlus tahtis kaksikvõimu luua, ja maanõukogu ainsamaks kõrgema võimu kandjaks kuulutades asus ta, teiseks, tegelikult kodusõja organiseerimisele. Kuna „ainsa“ võimu kõrval ei või olla teist võimu, see on nõukogusid, siis tähendas see otsus, et nõukogude valitsus tuleb kukutada. See otsus kutsus kodanlust nõukogude valitsuse määrusi ja dekreete saboteerima, sest „kõik käsud, määrused ja dekreedid on Eestimaal maksvad ainult siis, kui Eesti Maanõukogu nemad on välja kuulutanud, kuna vastasel korral, tulgu nad kustpoolt tahes, neid mitte täita ei tule“.

Seesugusele otsusele pidi eesti tõusikkodanlus paratamata tulema, sest nõukogude valitsuse kindlustamine tähendas: mõisate tasuta võõrandamise järjekindlat läbiviimist, kiriku riigist lahutamist, viljamonopoli sisseseadmist, erakaubanduse lõpetamist ja kaubanduse natsionaliseerimist (riigistamist), pankade, vabrikute, majade jne „ülevõtmist“, maksude raskuste veeretamist kodanluse jõukamate kihtide õlgadele jne¹⁾, ühesõnaga mõisnikkude ja kodanluse poliitilise võimuaparaadi purustamist, mõisnikkude ja kodanluse varanduste eksproprieerimist ja edasi mõisnikkude ja kodanluse kui klassi likvideerimist

¹⁾ V. Kingissepp. „Kellele iseseisvus, kellele ike.“

ja kõigi nende põhjuste täielikku hävitamist, mis klassilisi erinevusi ja kurnamist sünnitavad.

Kodanluse maapäeva otsuse peale, Eesti maanõukogu ainsamaks kõrgema võimu kandjaks kuulutada, vastas eesti töörahvas sellega, et 15. novembril maapäeva laiali ajas. Töörahvas ei võinud lubada tegutseda asutusel, kes end „rahvaesituseks“ nimetas, kuna ta tegelikult seda ei olnud, kodusõja organiseerimise ja ettevalmistamise sihil.

Tõsi, kodusõja organiseerimise ettevalmistamine algas juba varem n.n. kodanliste rahvusliste väeosade loomisega. Rahvuslised väeosad pidid olema eesti tõusikkodanluse poliitilise võimu sõjariistus jõuks. Ja rahvusliste väeosade peale toetades tegigi eesti kodanlus oma otsuse — eesti maanõukogu ainsamaks kõrgema võimu kandjaks kuulutada, sest

„Eesti polgu kõigi komiteede üldkoosolek oli see, kes 8. novembril 1917. a. Haapsalus esimesena maa ja rahva saatuse kohta avalikult järgmise otsuse vastu võttis:

I Eesti polk nõuab, et maapäev viibimata kokku tuleks ja kuni asutava kogu kokkuastumiseni kõik riigivõimu Eestis enese kätte võtaks“¹⁾.

Eesti tõusikkodanlus tegi aga oma otsuse maapäeval „Eestimaa ainsamaks kõrgema võimu kandjaks kuulutamise“ seitse päeva hiljem, s.o. 15. novembril. See otsus tähendas sisult Eestimaa „iseisvaks“ kuulutamist, kuigi kodanlus algul selle all ei mõelnud Eestimaa lahklöömist Venemaast, vaid ainult kuni asutava kogu kokkukutsumiseni riigivõimu Eestis enese kätte tahtis võtta, sest asutav kogu pidi lõppude-lõpuks otsustama ka Eestimaa saatuse. Just nõnda seletas O. Strandmann 10. aprillil 1917. a. „Estoonias“ Kerenski pidulikul vastuvõtmisel, et „Eesti rahvas oma saatuse ülevenemaalise asutava kogu hooleks jätab“ ja „Eesti esindajad ühes Venemaa demokraatia esindajatega vaba Vene riigi korraldamisest osa saavad võtma“. Kerenski ühes eesti tõusikutega lasksid siis „autonoomset Eestit elada“²⁾.

Kuid sellele — Eestimaa Venemaast lahklöömise — otsusele tuli eesti tõusikkodanlus klassivõitluse arenemiskäigus pärast seda, kui ta Oktoobrirevolutsiooni võiduga

võimu juurest minema kihutati ja kõik võim nõukogude kätte läks, sest märtsirevolutsioonist kuni Oktoobrirevolutsioonini nõudis kodanlus koos sotsiaaljuudastega Eestimaa ainult omavalitsust — autonoomiat.

Üks eesti tõusikkodanluse juhtidest Jaan Tõnisson kirjutab sellest oma mälestustes järgmist:

„Esimese Vene revolutsiooni tulekul oli minule selge, et aeg mitte veel täis ei ole. Venemaa rahvad, eriti Suur-Vene rahvas, ei olnud oma sisemises arenemises mitte veel nii kaugale jõudnud, et põhjalik pööre Venemaa riiklikus elus revolutsiooni teel läbi tungiks.“ (Meie sõrendus J. R.)¹⁾.

Sellest seisukohast välja minnes asusid eesti eduerakonna

„juhtivad mehed“ ainult „autonoomia mõtte ettevalmistamisele“. (Meie sõrendus)²⁾.

See Jaan Tõnissoni seisukoht vastas eduerakonna seisukohale 1905. a. Rahvaasemikkude koosolekul „Bürgermusses“ vähemusse jäädes lahkus J. Tõnisson sellelt koosolekult ja pidas oma sõpradega erikoosoleku, kus otsustati Eestimaa „laialist“ omavalitsust nõuda.

1917. aasta märtsirevolutsiooni kestel ei olnud eesti tõusikkodanlusel teistsuguseid seisukohti. Ka sotsiaaldemokraadid-vähemlased ja sotsiaalrevolutsionäärid asusid eane Oktoobrirevolutsiooni ainult „autonoomia“ alusel.

Mihkel Martna kirjutas 20. märtsil 1917. aastal:

„Venemaa majanduslik ega ka kultuuriline olukord ei ole niisugune, et proletariaat oma mõju maksma võiks panna ja oma kavad läbi viia. Hea kui proletariaat sellekski küpse küllalt on, et demokraatia põhimõtteid võidule avitada.“³⁾.

Oma raamatukeses „Eestimaa autonoomia ja sotsiaaldemokraatia“ kirjutab M. Martna 22. juulil 1917. aastal:

„Revolutsioonile täit võitu soovides, revolutsiooni võitused kindlustades, nõuame meie Eestimaa autonoomilist isevalitsust ja ei astuks ka vanapaganale vastu, kui tema sedasama nõuaks.“ (Lhk. 39.)

Hiljem, 15. aprillil 1918. aastal, kirjutab M. Martna sama küsimuse kohta:

„Aasta eest Schveitsist tulles ei olnud minna Eesti iseseisvuse pooldaja, vaid arvasin, et Eesti Venemaa külge peaks jääma, kuid autonoomse osana föderatiivses ühenduses. Aasta jooksul on aga poliitiline sündmustik Venemaa hoopis uutele teedele viinud ja näib, et Eesti rahval parem on seda teed mitte kaasa teha. Eestis ei ole aga kommunismi teostamiseks vähemaidki eeldusi, ai-

¹⁾ Vaata „Mälestused iseseisvuse päevilt“, kindral Tõnissoni artikkel: „Esimesest Eesti polgust“, lhk. 165, I köide, 1917.—1918. a.

²⁾ Vaata Ed. Laamann, „Eesti lahkumine Vene riigist“, 1917.—1920. a., lhk. 26.

¹⁾ Vaata „Mälestused“, lhk. 5.

²⁾ Sealsamas.

³⁾ „Mälestused“, lhk. 39.

nult diktatuuri võimalus. Küll aga peaks ka Eestis võimalik olema feodalismi jätiseid võimalikult kõrvaldada ja demokraatliku korra poole tüürida. Sellel on sundiv mõju olnud iseseisvuse teele astumiseks¹⁾.

Ka sotsialistid - revolutsionärid nõudsid, et

„Venemaa saagu rahvaste ja osariikide föderatsiooniks“²⁾.

Nii siis ka sotsid ja es-erid ei nõudnud veel 1917. a. suvel Eesti iseseisvust. Seda kinnitab ka eesti sõjaväelaste esimesel ülemaalisel kongressil 1917. aast. juunis vastu võetud otsus, millest tõusikkodanlus ise kirjutab:

„Kongressi kolmas päev kulus autonoomia arutamise peale. Esinesid kõnedega Jürine, Vilms; K. Päts, Kraus. Võeti resolutsiooni aluseks Pätsi, Vilmsi ja Kirschbaumi ettepanekud:

1) Eesti peab Vene vabariigis föderatiivseks osaks muutuma.

2) Eesti rahva eluõiguste valvel seista tahab organiseeritud Eesti sõjaväelaste kogu“³⁾.

Nii siis, eesti tõusikkodanlusel ja sotsiaaljuudastel ei olnud enne Oktoobrirevolutsiooni „omariikluse“ — „iseseisvuse“ — nõudmisi. Jaan Tõnissoni arvates ei olnud „Venemaa rahvad“ — seal hulgas ka Eesti rahvas — „oma sisemises arenemises mitte veel niikaugele jõudnud“, — et „põhjalikku pööret Venemaa riiklikus elus revolutsiooni teel“ läbi viia. Jaan Tõnisson ei uskunud isegi kodanliku revolutsiooni võidusse Venemaal. Venemaa rahvad ei olnud tema arvates selleks veel „küpsed“. Ja sellepärast tuli ainult „autonoomia mõtte ettevalmistamisele asuda.“

Ka M. Martna oli sisult samal seisukohal, kui ta kirjutas, et „hea kui proletariaat sellekski küps küllalt on, et demokraatia põhimõtteid võidule avitada“. Tema arvates oli muidugi selleks küllalt küps ainult kodanlus, mispärast ka sotsiaal-demokraadid, vähemlased ja sotsiaalrevolutsionärid, olles kodanluse sotsiaalseks toetuspunktiks töölisklassi hulgas, algusest peale kodanliku revolutsiooni raamidesse jäid, et „feodalismi jätiseid võimalikult kõrvaldada ja demokraatliku korra poole tüürida“.

Kuid kodanlus ise ei püüdnudki nii väga demokraatliku korra poole tüürida. Ta sidus Eestimaa saatuse Venemaa revolutsiooni üldise arenemisega ega esitanud isegi kuigi radikaalseid ja kaugeleulatavaid nõudmisi rahvusautonoomia küsimusis.

Huvitav on veel ära märkida 11. märtsil 1917. aastal Tartus ärapeetud Põhja-Balti komitee maakonna ja linnakomiteede esindajate koosolekul esiletulnud autoriteetseid arvamisi, kus eesti omavalisuse — autonoomia seaduse eelnõu arutati ja kus K. Päts ja O. Strandmann soovitasid „Baltimaade ajaloolist arenemiskäiku silmas pidades *senisele rüütelkonna omavalitsusele üldiste valimiste puhul uut elu sisse ajada*“. (Meie sõrendus J. R.)¹⁾.

Nii siis eesti tõusikkodanluse mõjuvamad esindajad ei pidanud märtsirevolutsiooni algul võimalikuks ega tarvilikuks „Baltimaade ajaloolisest arenemiskäigust“ kõrvale kalduda, rahvusautonoomia küsimuse nõutamises mitte mingisuguseid nõudmisi üles seada, vaid soovitasid ainult „senisele rüütelkonna omavalitsusele üldiste valimiste põhjal uut elu sisse ajada“, mis, nagu tegelik elu kinnitas, eesti tõusikkodanlusele mõjuva enamuse linna-, vallaja maakonnanõukogudes oleks kindlustanud. Tõusikkodanlusele näis sellest küllalt olevat.

Ent eesti kontrrevolutsioonilistel rahvusdemokraatidel näib sest vähe olevat, sest nad püüavad tõendada, et „eesti kodanluse vabariigi“ mõte tekkis juba vanal „heal“ Rootsi ajal. Eesti rahvusdemokraatide teoreetik „ajaloo professor“ Jakob Palvadre, kirjutab selle kohta järgmist:

„Eesti kodanluse vabariigi klassilised jõud hakkasid juba ammu välja kujunema. Eriti tugevalt hakkasid nad kujunema algusliku rikkuste ajajärgul Rootsi valitsuse ajal (1629.—1710. a.). Sellel ajajärgul algab talurahva kihinemine ja rahvuslikkude rikkuste kuhinemine. Kohalises rahvast eraldub maa- ja linnakodanlus...“

Klasside kasvamine kütsub esile erilised klassivahekorrad (mitte klasside kasvamine ei kütsu esile eriliselt klassivahekordi, vaid valmistuslikkude ehk tootmisvahekordade edenemine. J. R.), mis väljamaa ümbritsemisel ja Rootsi ülemvõimule alluvuse juures ja peale seda viib kohaliste elanikkude rahvusliku iseteadvuse tõusule, püüdele luua ühtsat tervet majanduslikku ja rahvuslikku ühendust.“ (Meie sõrendus. J. R.)²⁾.

On täitsa selge, et Jakob Palvadre kontrrevolutsioonilise eesti rahvusdemokratismi „teooria“ alusel oli Rootsi valitsuse ajajärk Eestis mitte ainult rahvusliku maa- ja linnakodanluse tekkimise ajajärk, vaid ühtlasi ka rahvusliku iseteadvuse tõusu ajajärk, mis ei viinud mitte ainult rahvusliku omariikluse mõtte väljakujunemisele, vaid

¹⁾ „Mälestused“, lhk. 43.

²⁾ H. Kraus. „Rahvusautonoomia“, lhk. 38.

³⁾ „Mälestused“, lhk. 146.

¹⁾ „Mälestused“, lhk. 9.

²⁾ Vaata professor Jakob Palvadre kästkiri „Faschistskaja Estoonia“, peatükk „Eesti kodanluse vabariigi tekkimine“, lhk. 7.

ka püüetele luua „ühtset tervet majanduslikku ja rahvuslikku ühendust“, see tähendab püüdele luua oma rahvuslikku riiki.

On täitsa selge, et sellel teoorial ei ole midagi ühist tegelikkude ajalooliste faktidega, ajaloolise materialismiga, leninismi ja marksismiga, sest see „teooria“ on algusest lõpuni vale ja väljamõeldud.

Milleks oli professor Palvadrel tarvilik niisugune „teooria“? Kõigepealt müüdi selleks, et näidata ja „tõestada“, et eesti tõusikkodanlus juba ammu, Rootsi valitsuse ajast saadik mõtleb oma iseseisva rahvusliku riigi loomisest, et eesti kodanluse vabariigi klassilised jõud ja rahvuslike rikkuste kuhinemine tekkisid juba XVII sajandil.

On täitsa selge, et seesuguste mõtete arendamisega, mis mitte juhuslikud ei ole¹⁾, tahab Jakob Palvadre olla pioneeriks — teerajajaks eesti tõusikkodanluse rahvusliku „omariikluse“ ja „iseseisvuse“ mõtte ajaloolise edenemisekäigu valgustamisel. Kuid küsimuse niisugusel „lahendamisel“ professor Palvadre poolt pole ajaloolise materialismi, marksismi ja leninismiga midagi ühist, sest tema seisukohad väljendavad kontrevolutsioonilise eesti rahvusdemokratismi marurahvuslike seisukohti, kõlksutades fashismi marurahvuslisi sotsiaaldemagoogilisi lõõksõnu. Ses küsimuses on ta läinud isegi kaugemale kui eesti tõusikkodanluse ajalooteadlased, on neist ette jooksnud, üle pakkunud. See „teooria“ väljendab eesti marurahvuslaste seadeid, kes nüüd tagantjärele püüavad alust ja põhjendust leida „omariikluse“ ja „iseseisvuse“ tekkimisele ja kujunemisele.

On täitsa selge, et Jakob Palvadre läheb selles küsimuses — eesti marurahvusluse õhutamises — palju kaugemale, kui seda tegelikult suutsid olla eesti kodanluse ärkamiseaja tegelased — Krentzvald, Koitula, Jakobson ja teised, kelle kohta nüüd eesti tõusikkodanlus tagantjärele püüab targutada, et nad „kaugel näinud kodu kasvama“. Jakob Palvadre jookseb neist ette, pakub neist üle, sest tema ei näe oma „teooria“ alusel ja põhjal mitte ainult „kodu kasvama“, vaid „ühtset tervet majanduslikku ja rahvuslikku ühendust“ ehk eesti rahvusliku riigi kujunemist juba Rootsi valitsuse ajal.

Seda J. Palvadre marurahvusluse õhutamist ei või meie ära unustada, kui meie

eesti härrasriigi tekkimisest kokkuvõtet teeme tema 15. juubeliaasta puhul.

Revolutsioonilise liikumise tõus viis 1917. a. Eestis paratamata klassivõitluse teravnemisele, lähendas proletariaadi ja kodanluse otsustavat kokkupõrget. Juba maanõukogu valimiste ajal tagandas Tallinna tööliste ja soldatite saadikute nõukogu kodanluse ajutise valitsuse kindralkomisaari Poska ametist ja otsustas valitsusevõimu tervelt oma kätte võtta. Samal ajal asus ka nõukogu tädesaatekomitee kubermangu valitsemisele. Poska andis lahkumisepalve ja palus 2 kuuks puhkust. Siis astus Peterburi tööliste ja soldatite saadikute nõukogu, mis sotside mõju all oli, eesti tõusikkodanluse pealekäimisel vahele, ja Poska jäi endisele kohale edasi. See konflikt eesti kodanluse ja Tallinna nõukogu vahel tunnistab, et klassivahekorrad — võitlus võimu pärast — juba maikuu 1917. a. õige terava ilme omandasid.

Kuid ammu enne seda kokkupõrget oli kodanlus järjekindlalt oma jõudude organiseerimisele asunud. Tartus töötas Põhja-Balti komitee Jaan Tõnissoniga eesotsas. Tallinnas asutati 9. märtsil Tallinna Eesti Liit, kelle esimeheks valiti O. Strandmann. Peterburis asutasid Tamm, Schneider ja Arthur Vallner n.n. „Eesti Vabariiklaste Liidu“, kelle esimeheks oli A. Vallner¹⁾. Kõik need organisatsioonid nõutasid Eestile autonoomiat.

Samal ajal asus eesti kodanlus ka omale sõjaväelist organisatsiooni looma. 28. märtsil peetakse Tallinnas „Grand Marlinas“ eesti sõjaväelaste esimene organiseerimise koosolek, kus rahvuslike väeosade asutamise küsimust arutati. Rahvuslike väeosade asutamise vajadust põhjendati esiteks sellega, et „end kaitsta imperialistlike keskriikide vastu“ ja teiseks sellega, et „korda hoida omal maal, kus ilmsiks tulnud juba rüüstamist“²⁾. Sellega loodi rahvuslikud väeosad kasvava revolutsioonilise liikumise vastu võitlemiseks.

Loomulik, et Suur-Vene ajutise valitsuse imperialistlikkudel käsikutel — Tallinna kindluse komandandil admiral Leskovil ja Balti laevastiku ülemaal, admiral Vederrevskil — eesti kodanluse seesuguste kontrevolutsiooniliste kavatsuste vastu midagi ei võinud olla, sest ka nemad võitlesid ju „imperialistlike keskriikide“ ja „rüüstamise“ vastu ning pidid maksva korra alalhoidmiseks valvel seisma.

¹⁾ Vaata J. Reesen, „Talurahva klassiline kihinemine Eestis ja rahvusdemokratism“, lhk. 70—113, Leningradis, 1932. a.

¹⁾ „Mälestused“, lhk. 75.

²⁾ „Mälestused“, lhk. 137—138.

Ja juba 30. märtsil annab Tallinna kindluse komandant admiral Leskov nõusoleku 2 eesti rügemendi asutamiseks. Päev hiljem, 31. märtsil, toetab eesti väeosade asutamist ka Balti laevastiku juhataja. Siit peale algab kodanlus energilist tööd eesti polkude vormeerimiseks. Kuuendal aprillil peetakse teine eesti sõjaväelaste koosolek, kus otsustatakse eesti polkude asutamiseks eesti sõjaväelaste büroo luua. Büroo etteotsa valiti K. Päts, J. Pitka ja teised. Paar päeva pärast büroo valimist teatab büroo kindralstaabi mobilisatsiooni osakonna ülem, et sõjaväe ringkondadele on käsk antud eestlasi kiires korras saata kindluse staabi korraldusse, et neid komandodes Eestisse saata. Kavatsesi asutada isegi kindluse polkusi, milleks esialgu venelaste poolt vastu tuldi, kuid hiljem põhja väerinna ülema Russki poolt eestlaste separatistlikkude püüete kartusel ära keelati.

Enamlased said sellest kodanluse plaanist kohe aru. Nende ettepanekul võtab Peterburi Nõukogu soldatite seksioon 20. aprillil vastu otsuse rahvuslike väeosade asutamise vastu. Ka Tallinna Nõukogu võttis 29. aprillil vastu otsuse, mille põhjal eesti polk pidi laiali saadetama, kuid ei suutnud seda teostada, sest eesti tõusikkodanlus toetas end sel ajal mitte ainult vene suurkodanluse, vaid ka tema agentuuri — vähemlaste peale, kelle mõju all seisid siis Peterburis ja ka mujal tööliste ja soldatite saadikute nõukogud. Seega algas eesti tõusikkodanluse kontrevolutsiooniline väerind sotsiaaljuudastest ning lõppes vene suurkodanlusega Kornilovi ja Kerenskiga eeltsas.

Proletariaadi sõjariistus ülestõus Oktoobris 1917. a. hävitas selle eesti tõusikkodanluse ühise väerinna vene suurkodanlusega. See teine — proletaarne revolutsioon paraliseeris ka eesti tõusikkodanluse poliitilise võimu sõjariistus jõud. Osa eesti rahvuslike väeosasid läksid enamlaste poole, kuna teisel osal võeti sõjariistad käest. Ainult Haapsalus asuv eesti polk ja mõned teised vähemad väeüksused jäid oma esialgses koosseisus enam-vähem alale kuni sakslaste tulekuni. Proletariaat algas oma sõjariistus jõudude loomist punakaardi näol. Tema sõjariistus peajõuks olid enamlikud Vene väeosad, mis asusid Eestimaal.

Seesuguste klassijõudude vahetõrgete liikumine kuulutas kodanlusele kadu ja sundis teda kui uppumat kinni haarama Eesti iseseisvuse päästerõngast. Sellepärast on õige, kui meile kinnitame, et

iseseisvus on klassivõitluse saadus. Samuti on ka õige, kui meile kinnitame (vastandina J. Palvadre seadele, et „eesti kodanluse vabariigi klassilised jõud hakkasid välja kujunema juba Rootsi valitsuse ajal“), et eesti kodanluse vabariigi klassilised jõud määrasid end klassivõitluse protsessis, märtsist oktoobrini, eriti aga pärast Oktoobrirevolutsiooni.

Seda kinnitavad ka need asjaolud, et eesti tõusikkodanluse iseseisvuse nõudmised kerkisid päevakorda alles pärast Oktoobrirevolutsiooni, kui kodanlus hakkas töörahvast hirmutama Saksa okupatsiooniga. Kuid seesugusel iseseisvuse agitatsioonil ei olnud midagi ühist okupatsioonilisele hädaohuga, sest Saksa okupatsioon sisult ei tähendanud hädaohtu eesti kodanlusele, vaid eesti töörahvale.

Eesti kodanlusele ei olnud Saksa okupatsiooni läbi midagi kaotada, küll võis ta aga võita palju, sest nõukogudevõimu, kukutamine tähendas esiteks poliitilise võimu üleminekut saksa soost kodanluse ja mõisnikkude kätte, kellega juba ammu oli ühine enamlastevastane väerind loodud; teiseks tähendas see kodanluse eksproprieerimise hädaohu kõrvaldamist, ja sellepärast ei liikunud loomulikult ühegi eesti tõusiku peaaegu mõte, et Saksa okupatsioon kodanlusele hädaohtlikuks võib saada. Vastupidi. Kodanlus soovis, ootas ja igatses kõigest hingest Saksa okupatsiooni, mis oli ainuke reaalne päästerõngas proletariaadi diktatuuri alt vabanemiseks, kuna Eesti iseseisvus oli selle vabanemise teiseks päästerõngaks. Faktid tõendavad, et viimast päästerõngast vähem tähtsaks, vähem reaalseks ja vähem kindlaks peeti kui Saksa okupatsiooni päästerõngast. Kui sellest siiski räägiti, siis oli see hädaabinõu igaks juhtumiseks, mitte aga hulgaline liikumine, mille taga polnud seega kuigi suurt ega tõsist reaalset jõudu.

Tõsi. Sakslased valdasid Riia 21. augustil 1917 a., kuid Eesti maapäev oma kinnisel koosolekul 25. augustil 1917. a. arutas ikka veel 3. päevakorrapunkti all autonoomia küsimust. Kodanluse enese tõenduse põhjal kerkis just sel koosolekul esimest korda päevakorda ka Eesti iseseisvaks kuulutamise küsimus. Räägiti sellest, et „Eesti poliitilise iseseisvuse saaks“¹⁾. Ent need rääkimised olid väga arad, ilma seesmise kindluseta, nii öelda iseseisvuse „ideekesed“, mis hiljem ikka

¹⁾ „Mälestused“, lhk. 306–392.

enam ja enam kodanluse taimelavas juurt võtsid, sedamööda, kuidas klassivõitlus teravnes, ja iseäranis soodsa kasvupinna leidsid pärast Oktoobrirevolutsiooni võitu, kus eesti tõusikkodanluse tuli peamiselt oma jõu peale loota, kuna Oktoobrirevolutsioon hävitas tema senise põhitõetuse vene suurkodanluse sõjariistusjõu näol.

Sakslased maandusid Saaremaal 29. septembril 1917. a., ja seega oli Eestimaa okupeerimise hädaoht juba septembris teravalt päevakorras. Kuid kodanlus ei teinud sellest kohe revolutsiooni hädaohu küsimust, sest siis oli võim veel kodanluse käes ja iseseisvuse loosungit — kodanluse kui klassi enesemääramise loosungit polnud siis veel võimalik proletariaadi vastases klassivõitluses linna ja maatööraha kehvide kihtide petmiseks tarvitada. Tööraha kollitamine okupatsiooni hädaohuga ja „iseseisva“ erapooletu vabariigi agiteerimine kerkis teravalt eesti kodanluse poliitika malelaual alles pärast Oktoobrirevolutsiooni võitu. Eesti sõjaväelaste II kongressil 7. jaanuaril 1918. a. seisis see küsimus juba konkreetset ees, sest iseseisvuse mõte, mis küll varemalt juba liikuma oli pandud, pörkas nüüd proletariaadi diktatuuri alt pääsmise abinõude otsimisel kokku mitmesuguste seisukohtadega. Ühed katsusid nõukogudevõimu alt pääseda Saksa okupatsiooni vägede kutsumisega, teised nägid pääseteed Eesti iseseisvaks, erapooletuks vabariigiks kuulutamises, Venemaast lahtilöömises. Ja 7. jaanuaril Eesti sõjaväelaste kongressil nõudsid sotsid, et

„tulevase Eesti asutava kogu kaudu kuulutada Eesti iseseisvaks erapooletuks demokraatlikuks vabariigiks“.

Seda tulevast iseseisvat, erapooletut, demokraatlikku Eesti vabariiki kaitses Karl Ast, kes aga oma ettepanekuga vähemusse jäi.

Oli tarvis selgemalt öelda, missugune see tulevane Eesti vabariik välja näeb. Selles mõttes oli kongressi väikekodanlikule enamusele sotsiaal-revolutsionääride resolutsioon, et „Eesti tuleb viibimata kuulutada iseseisvaks *töövabariigiks*“¹⁾, palju vastuvõetavam, mis ka enamuse sai, sest ta ühendas ka kodanlust, kes Eesti viibimata iseseisvaks kuulutamise poolt oli varem nimetatud maapäeva otsuse alusel, ja ka väikekodanlikke olluseid, kes *töövabariiki* vastuvõetavamaks pidasid kui lihtsalt „iseseisvat erapooletut demo-

kraatlikku vabariiki“. Sotsiaal-revolutsionääride resolutsiooni poolt hääletasid seega kodanlus kui ka sotsid (kelle ettepanek oli läbi kukkunud) selleks, et enamlaste resolutsioon mitte enamust ei saaks.

Need ajaloolised tõsiasiad ei kinnita aga kuidagi viisi seda väidet, nagu oleks Eesti iseseisvuse mõte kuidagi viisi ühenduses olnud Saksa okupatsiooni hädaohuga ja nagu oleks Eesti iseseisvus mõeldud selleks, et Eestimaa Saksa hädaohu käest päästa — Eestit erapooletuks vabariigiks kuulutades.

Meie küsiksime sel puhul: — Miks ei nõudnud kodanlus seda iseseisvust kohe pärast Riia langemist? Miks võeti siis ainult Eesti autonoomia küsimus maanõukogu päevakorda? Miks ei nõudnud kodanlus iseseisvust septembri lõpul, kui sakslased Saaremaa valdasid? Miks ei otsustanud Eesti sõjaväelaste II kongress, et Eesti tuleb *erapooletuks* vabariigiks kuulutada, vaid *töövabariigiks*? Vastus võib olla ainult üks, et eesti tõusikkodanlus tundis siis end veel vene suurkodanluse tilva all päris kindlana ega kartnud proletariaadi väevõimu valitsuse — proletariaadi diktatuuri — teostamise võimalisi nõukogude vormis, ning tundis seega oma kurnamise ja eraomanduse püha ja puutumata õigust kindlustatud olevat igaveseks ajaks.

Kordame veel, et siis oli võim kodanluse käes ja siis võis kodanlus nagu ikka tarvitada üldiseid sõnakõlke oma kurnamise õiguste ja nõudmiste kinnimätsimiseks sellega, et rahvalitsusest kui niisugusest veel jutugi ei või olla, sest et „rahvas veel niikaugale arenenud ei ole, et ennast määrata, et iseseisvuse teele astuda“. Seda nägime algul J. Tõnissoni ja M. Martna seisukohtadest Eesti iseseisvuse mõtte edenemise käsitamisel. Kuid nüüd oli sellest vähe.

Kuidas see siis tuli, et mõne kuuga „rahvas“ niikaugale arenes ja iseseisvuse mõte järsku küpseks sai? Seda küsimust selgitab maapäeva protokoll nr. 59, 15. novembrist 1917. a., kus Eesti maanõukogu ainsamaks kõrgema võimu kandjaks tunnistamist järgmiselt põhjendatakse:

„Kuna Venemaal riikline võim üldise korralageduse ja üksikute rühmade vastastikkuse võitluse läbi täielikult on hävitatud ja keskvoim puudub, kelle määruste alla kõik riigiosad heidaksid, tunnistab ajutine Eesti maanõukogu... oma kohuseks Eestimaa kaitseks Venemaal järjest kasvava korralageduse ja kodusõja hädaohtlikkude tagajärgede vastu ja Eesti rahvuslise tuleviku kindlustamiseks järgmist välja kuulutada.“

¹⁾ „Mälestused“, lhk. 151.

„Asjata otsite selles põhjenduses sakslast, — kirjutas V. Kingissepp. — See on tüüblane klassivõitluse dokument. Klassivaen oli Eesti iseseisvuse mõtte nurgavoodi juures ämmaemandaks ja mitte hirm Saksa okupatsiooni ees“¹⁾.

Eesti tõusikkodanlus ei tunnud sugugi hirmu Saksa okupatsiooni ees, vaid pöörases klassivahas eesti töörahva nõukogude valitsuse vastu ihkas, igatses ja ootas seda okupatsiooni, sest ainult Saksa okupatsioon võis eesti kodanlust päästa „korralageduse“, „rüüstamise“ jne käest. See ei ole mingisugune väljamõeldus, vaid ajalooline tõsiasi.

Sakslaste kutsumises, Saksa okupatsiooni ihaldamises täitsid ühesugused ihad ja ühesugused lootused nii balti sakslaste kui ka eesti tõusikkodanluse enamuse rinda. Erandeid leidus muidugi ka siin, kuid see ei muuda kodanluse kui klassi seisukohta sakslaste kutsumise küsimuses.

Üks purutagurliste kodanliste ringkondade tegelastest kirjutab sellest ajajärgust järgmist:

„Mõnikord nägid koos Kuuramaa paruneid (spioone, J. R.) meie omadega pidulikkudel õhtutel, muidugi nende ettevõttel korraldatutel... Ja siis hakkasid Balti sakslased meie juurde tulema. Nad hakkasid pinda sondeerima, mida õieti eesti intelligents mõtleb, kui Saksamaa Balti riigid (?) oma alla võtab. Sest aeg-ajalt läks jutt selgemaks, et võtab, peab võtma. Ei või ometi maad hukka minna lasta. Seda tundis küll igamees meist. Ja see oli see ühine tunne, mis meil Balti sakslastega oli. See oli ühtlasi nende poolt korraldatud hüüd, mille peale meie pidime vastama samuti. Kuid öeldi, sakslane ei saa ju tulla, kui teda ei kutsuta. Ta on ju lepinguga seotud, ta ei tohi, seda mitte murda, kui mitte rahvas ise tema tulekut ei soovi. Ja hakati siis allkirju korjama: maakondades ja kihelkondades, linnades ja valdades... Ja kuigi ajakirjandust alguses veel oli, siiski ei oleks ometi võinud avalikult rääkida riigi äraandmisest, sest me kuulusime ju Venemaa alla... Nii siis oli pind soodus kui võimalik sellest survest, mille all maa hoigas, pääseteed pakkuda. Intelligentsile räägiti, et loomulik on ju Saksamaa tuleku puhul hea vahekorra loomine juba enne tulekut. Ja siis algas kauplemine. Olen praegu keset poliitilist elu seisvaid ja väga lugupeetud mehi näinud ja kuulnud, kuidas nad maalt nõuküsitajatele vastasid, et kirjutage aga alla... Oli mitmesuguseid arvamisi Saksa okupatsiooni kohta. Kuid üks on kindel: olgu nüüd põhjendus soovile, et sakslane tuleks, missugune tahes, ta oli olemas õige, õige suure hulga juures. Ja teistel oli ta lihtsalt paratamatus.“²⁾ (Meie sõrendus. J. R.)

See pikk väljavõte „iseseisvuslaste“ eneste mälestustest näitab ja tõendab, et eesti tõusikkodanlus kuigi tõsiselt ise oma

iseseisvuse sisse ei uskunud. Et see nii on, seda tõendab K. A. Hindrey jutustus:

„Nii siis loodi seltskonna tegelaste poolt ring, kes küsimused läbi arutas, missugune meil vahekord sakslastega saab olema, kui nad tulevad. Sakslastel paistis paar gruppi olevat, kes läbirääkimisi eestlastega pidasid: Pilar v. Pilchau oma ja Oettingen-Vittröck oma. Minule oli Eesti arvamisi üle anda esimesele grupile...“

Pilar v. Pilchau grupi poolt läbirääkijateks oli Fr. v. Stryk, v. Brasche ja parun Maydell (seesama Berliini emissioonäär, kes mõni aeg tagasi endiste Balti parunite esindajana eesti valitsusega võõrandatud maade eest kõrgendatud tasu nõudmise asjus läbirääkimisi pidas — J. R.) ja eestlaste poolt nende ridade kirjutaja (s.o K. A. Hindrey. J. R.)“

Sel koosolekul otsustati jaatavalt seisuste esitajate delegatsioon Berliini abi paluma saata. Eestlaste poolt pidi minema Hindrey ja üllõpilane Link. Hindrey sõitis Tallinna, et Haapsalu kaudu Saksamaale sõita... Õhtul oli Sarali juures koos Poska, Raamot, Menning, Saral (Martina oli tulemata jäänud, aga teatanud, et sõidab kas või kuradi seljas)...“

Koosolekule Sarali juurde ilmusid õhtul, muidugi v. Rothi poolt informeerituna, Fr. v. Stryk, kes Poskale — teised läksid ära tagumisse tuppa — selgeks püüdis teha, miks ikka vaja sõita ja miks sõitmata jäämine halb on. Otse kõdistas, kuidas Poska alati ütles „Jaa“, „Jaa“, ikka üsna heakskiitvalt ja tõsiselt jaatades...“

See on siis osakene kompromiteeritud ajalugu okupatsiooni eelmängust. Seda materjali on rohkesti, kuid väga karta tuleb, et ta mitte ülestähendatud ei ole. Ei pea meie ju päevaraamatuid. (Poska päevaraamatus ei ole sellest aga ühtki sõna kirjutatud. J. R.)

Kui aga parteipoliitilist vastastiku agitatsiooni kardetakse (härarõitgi 15 aasta kestel ei ole ükski kodanline ja sõtsjuudaste partei sellest piukatanud. J. R.), siis võin lõpuks veel kinnitada, et kõik erakonnad, koguni kõige pahempoolseteni (s.o. ka sotsid ja es-erid. J. R.), Saksa okupatsiooni tulekust teadsid³⁾.

See eesti tõusikkodanlase K. A. Hindrey enesepaljastus kinnitab, et Oktoobrirevolutsioon kõik tagurlikud klassid ja kihid kontrevolutsioonilisse ühisesse väerinda koondas.

Kuid neil klassidel ja kihtidel puudus Eesti see jõud, mis töörahva nõukogude valitsuse oleks võinud kukutada. Ja sellepärast pidid nad klassivõitluse paratamatuse sunnil ühinema saksa imperialistide ja monarhistidega, pidid appi kutsuma Saksa sõjaväe täagid. Neil kõigil oli ühine tunne, et „ei või ometi maad hukka minna lasta“, neil kõigil oli ühine soov, et „sakslane tuleks“, et sakslased Eestimaa okupeeriks ja maa ning rahva „rüüstajate“ (nii nimetasid kõik kodanlised ja tagurlikud parteid enamlasti, J.R.) vägivaldalt päästaks. Sellekohastele kutsepalvetele kirjutasid alla Balti sakslased linna-

¹⁾ V. Kingissepp. „Kellele iseseisvus, kellele ike“, lhk. 13.

²⁾ Vaata „Mälestused iseseisvuse päevilt“. K. A. Hindrey: „Okupatsiooni avamäng“, lhk. 256—257.

³⁾ Vaata „Mälestused“, lhk. 258—260.

des ja parunid maal, nende sabarakud, kadakasaksad, eesti tõusikud linnades ja hallparunid maal.

Niisuguseid palujaid oli K. A. Hindrey tunnistuse põhjal maakondades, kihelkondades, linnades ja valdades suur hulk ja nad soovisid et sakslane tuleks. Ei ole täpselt teada sakslaste palujate üldarvu, kuid on üldiselt teada, et väga paljudes kohtades, eriti maal, peaaegu kõik hallparunid sakslaste appikutsumise palvekirjale alla kirjutasid.

Ja miks nad ei pidanud siis alla kirjutama, kui „väga lugupeetud mehed“ soovitasid, et — „kirjutage aga alla“.

See kodanluse enesepaljastus kinnitab

veel kord seda ajaloolist tõsiasja, et Eesti iseseisvuse päästerõngas palju apram ja vähetootavam oli kui Saksa okupatsioon, mispärast ka mõne kodanliku intelligendi unistused. Eesti „iseseisvast“ „erapoolest“ ja „töövabariigist“ tõusikkodanluse põhikihtide kõrvus lihtsalt sõnakõlksuks muutusid. Sakslaste tulekut soovisid need kihid palju enam kui Eesti iseseisvust.

Mida okupatsioon enesega kaasa toob, selle üle ei murtud pead kodanluse kihitides. Peaküsimus oli, et nõukogude valitsuse, neetud enamlaste võimu alt pääseda. Selleks kasutati ära nii iseseisvuse, kui ka Saksa okupatsiooni päästerõngast, kord üht, kord teist tarvitades. (Järgneb.)

Kommunistilise Internatsionaali Eesti sektsiooni väljaanne. Vastutav toimetaja H. Pöögelmann

Sisukord

	Lhk.
<i>H. P.</i> — Uue aasta lävel	1
Kangelaslike võitude viisaastak	2
Leninismist (sm. A. Bubnovi kõnest V. I. Lenini surma VIII aastapäeva leina- istangul 1932. a.).	9
<i>V. Ahja</i> — Provokatsioonist ideoloogilisel väerinnal	14
<i>N. K.</i> — Faschism ja sotsiaalfaschism (KITK XII pleenumi materjalidest). . .	23
<i>E. Alas</i> — Eesti sõtside „pahempoolsed“ manöövrid.	37
<i>J. Reesen</i> — Eesti härrasriigi 15-aastase „iseseisvuse“ puhul	40

Ajakiri

„Naistööline ja naiskolhoosnik“

ilmub üks kord kuus ühes mustri ja juurdelõikuse lisaga.

Aasta peale tellimine maksab 6 rbl. = Üksiku numbr hind 60 kop.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiosakonnad
ja „Külvaja“ kirjastuse kioskid ja volinikud.

„Naistöölise ja naiskolhoosniku“ talituse aadress:

Ленинград 31, улица 3-го июля 48

Издательство „КЮЛЬВАЯ“

Hind 1 rbl.

8998

160/1433

Журнал „**КЛАССОВАЯ БОРЬБА**“ № 151 (На эстонском языке).
Издание ЭКП (Этсекции Коминтерна).

Ленгорлит № 4352 . — Тир. 1500. — Типография „Кюльвая“, ул. Дзержинского № 49.
Зак. 3738. Изд. „Кюльвая“.